

**Informacja na temat realizacji
zadań pomocy społecznej
przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Kutnie w 2022 roku**

Kutno
kwiecień
2023 r.

1.	Wstęp	4
2.	Cele i zadania Ośrodka.....	6
3.	Struktura organizacyjna Ośrodka	8
3.1.	Kwalifikacje zawodowe i wykształcenie pracowników	9
4.	Zakres pomocy dla mieszkańców Kutna realizowany przez Ośrodek	11
5.	Diagnoza pomocy społecznej	12
6.	Formy wsparcia w systemie pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek	27
6.1.	Praca socjalna.....	27
6.2.	Świadczenia pieniężne.....	28
6.3.	Świadczenia niepieniężne	31
6.3.1.	Dożywianie dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym	31
6.3.2.	Posiłek przygotowywany w Centrum Seniora – Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej.....	32
6.3.3.	Ubezpieczenie zdrowotne przy zasiłkach stałych	32
6.3.4.	Sprawienie pogrzebu	33
7.	Pomoc środowiskowa i instytucjonalna	34
7.1.	Wspieranie rodziny i piecza zastępcza.....	34
7.2.	Świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka”	36
7.3.	Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny i Kutnowska Karta Dużej Rodziny	37
7.4.	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	38
7.4.1.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	40
7.5.	Placówki wsparcia.....	42
7.5.1.	Centrum Seniora – Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej	42
7.5.2.	Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom” – Sekcja Mieszkań Chronionych	45
7.5.3.	Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomaganymi.....	46
7.5.4.	Noclegownia	48
7.5.5.	Ogrzewalnia	49
7.6.	Pobyty w Domu Pomocy Społecznej	50
8.	Pomoc socjalna wynikająca z innych ustaw.....	52
8.1.	Świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekuna, fundusz alimentacyjny, świadczenie wychowawcze („500+”), jednorazowe świadczenie „Za życiem”, świadczenie „dobry start” i ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych	52
8.1.1.	Świadczenia rodzinne i zasiłek dla opiekuna	52
8.1.2.	Fundusz alimentacyjny.....	54
8.1.3.	Świadczenie wychowawcze („500+”).....	55
8.1.4.	Jednorazowe świadczenie „Za życiem”	57
8.1.5.	Ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych	57
8.2.	Dodatki mieszkaniowe i dodatek energetyczny	58
8.2.1.	Dodatki mieszkaniowe.....	58

8.2.2.	Dodatki energetyczne	60
8.3.	Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów	60
8.4.	Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	61
9.	Pomoc obywatelom Ukrainy	63
9.1.	Działalność zespołu koordynującego pomoc obywatelom Ukrainy	63
9.2.	Zapewnienie schronienia obywatelom Ukrainy	63
9.2.1.	Schronienie obywateli Ukrainy w mieszkaniach chronionych	64
9.2.2.	Schronienie obywateli Ukrainy w mieszkaniach wspomaganych	64
9.2.3.	Schronienie obywateli Ukrainy w Noclegowni.....	64
9.3.	Wsparcie obywateli Ukrainy w postaci posiłku przygotowywanego przez Centrum Seniora	64
9.4.	Pomoc obywatelom Ukrainy w formie dotacji celowych w ramach zadań własnych ..	64
9.5.	Wsparcie obywateli Ukrainy w obrębie pomocy społecznej realizowane na podstawie specjalnej ustawy	65
9.5.1.	Świadczenie rodzinne i jednorazowe świadczenie „Za Życiem” dla obywateli Ukrainy.....	65
9.5.2.	Świadczenie pieniężne z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy.....	65
9.5.3.	Świadczenie jednorazowe dla obywateli Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r.	65
9.5.4.	Dożywianie dzieci i młodzieży z Ukrainy w przedszkolach i w szkołach	65
10.	Kryzys energetyczny	67
10.1.	Świadczenia przeciwdziałające kryzysowi energetycznemu	67
10.1.1.	Dodatek osłonowy	67
10.1.2.	Dodatek węglowy	67
10.1.3.	Dodatek dla gospodarstw domowych	67
10.2.	Zakup preferencyjny paliwa stałego dla gospodarstw domowych	68
11.	Inne działania Ośrodka na rzecz społeczności lokalnej.....	69
11.1.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	69
12.	Aktywność programowo-projektowa Ośrodka	71
12.1.	Programy	71
12.1.1.	Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2022-2024.....	71
12.1.2.	Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Kutno na lata 2021-2026	72
12.1.3.	Program Wychodzenia z Bezdomności i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w Mieście Kutno na lata 2020-2025	73
12.1.4.	Program „Posiłek w szkole i w domu”	73
12.1.5.	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.....	74
12.1.6.	Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022.....	74
12.1.7.	Program „Korpus Wsparcia Seniorów”	74

12.1.8.	Program Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”	75
12.1.9.	Program „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”	75
12.2.	Projekty	76
12.2.1.	Projekt „Akcja Zima”	76
12.2.2.	Projekt „Poprawa stanu infrastruktury społecznej Miasta Kutna - Centrum Seniora”	76
12.2.3.	Projekt „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane”	77
12.2.4.	Projekt świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka” - „W kolory gramy - rozkwitamy”	77
12.3.	Akcja zabezpieczenia osób i rodzin objętych kwarantanną i izolacją	78
12.4.	Badania ankietowe	78
12.4.1.	Badanie ankietowe oceniające jakość i potrzeby w zakresie usług opiekuńczych w 2021 roku.....	78
12.4.2.	Badanie ankietowe oceniające jakość i potrzeby w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych w 2021 roku	78
12.5.	Działalność informacyjno-promocyjna Ośrodka	79
13.	Wydatki i ich struktura	80
14.	Podsumowanie	84
15.	Rekomendacje	91

1. Wstęp

Sprawozdanie w formie raportu zostało sporządzone na podstawie danych wewnętrznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie, statystyk Urzędu Miasta Kutno, Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie oraz informacji pochodzących z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego¹. Zawarte w nim analizy dotyczą w szczególności zadań w zakresie pomocy społecznej i innych świadczeń socjalnych realizowanych przez Ośrodek.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie jako instytucja sektora publicznego działa w sferze polityki społecznej. Przyjmuje tym samym na siebie rolę wykonawcy zadań Miasta Kutno należących do zadań własnych oraz zleconych przez administrację rządową, których szczegółowy zakres określa ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, a także przepisy innych ustaw.

Jednym z kluczowych obowiązków, nałożonych przez ustawodawcę na gminę, jest przygotowanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Systematyczne, coroczne sporządzanie zasobów, obejmujących przede wszystkim: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej (bez względu na finansujący i realizujący je podmiot) oraz osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje dotyczących je problemów, jak i strukturę beneficjentów z podziałami wedle określonych kryteriów – ciąży na Ośrodku.

Pomoc społeczna nie polega wyłącznie na pracy socjalnej oraz przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń. Jej istotnym wymiarem jest diagnoza społeczna, analiza i ocena zjawisk społecznych, które mogą rodzić zapotrzebowanie na kierowaną ze strony Ośrodka pomoc. Umiejętności właściwego rozpoznania sprawy i rozeznania w środowisku lokalnym – to kluczowe kwestie, których nieustanne rozwijanie może przyczynić się do skutecznego poszukiwania nowych, alternatywnych metod i sposobów urzeczywistniania pomocy społecznej, nie tylko instytucjonalnej.

Wyzwaniem dla Ośrodka, podobnie jak dla całego sektora pomocy społecznej w Polsce, pozostaje sprawczość, czyli zdolność wpływania na otoczenie, siła wymiernego oddziaływania na rzeczywistość, beneficjentów i własne poczynania. Dlatego też za nadal aktualny uznaje się problem wcielania w życie zapisów ustawy dotyczących efektywnej pomocy społecznej, tzn. takiej, która, wspierając osoby i rodziny w ich trudnych sytuacjach życiowych, z jednej strony dąży do zapewnienia im bezpieczeństwa socjalnego, a z drugiej – usiłuje w ramach pomocy wykorzystać zasoby rodziny, jej potencjał i aktywności.

W związku z tym skuteczną pomocą społeczną to współdziałanie instytucji sfery polityki społecznej, podmiotów rynkowych, komercyjnych, prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej, sprofesjonalizowanych organizacji pożytku publicznego działających w zakresie pomocy społecznej oraz świadomych i aktywnych beneficjentów pomocy społecznej.

W pewnej mierze, choć już ze zdecydowanie mniejszym natężeniem aniżeli w latach ubiegłych, w 2022 r., szczególnie do 16.05.2022 r., kiedy to odwołano stan epidemii i zaczął obowiązywać stan zagrożenia epidemicznego, sposób funkcjonowania życia społecznego został poddany nieprzewidzianej próbie mierzenia się z epidemią choroby zakaźnej COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2, tzw. „koronawirusem”. Jednak z uwagi na liberalizację obostrzeń determinowaną obiektywnymi uwarunkowaniami model działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie, wraz z przynależnymi do jego struktur ośrodkami wsparcia, sukcesywnie się normalizował, powracając do standardów typowych przed epidemią. Co prawda respektowano zaimplementowane uprzednio, środki ostrożności,

¹ Ze względu na dostępność danych wykorzystane w wykresach i tabelach statystyki roczne nie zawsze pokrywają się z raportowanym okresem.

tym niemniej sposób organizacji pracy ulegał stopniowej reorganizacji w kierunku stanu, który obowiązywał przed czasem epidemii.

W 2022 r. równie poważne, co sytuacja epidemiczna, były kryzysy: uchodźczy i energetyczny. Pierwszy wywołany agresją Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy spowodował - w obliczu bezprecedensowej migracji po 24.02.2022 r. obywateli Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - konieczność natychmiastowej reakcji tak przez administrację rządową, jak i samorządową w postaci zapewnienia uchodźcom wieloaspektowej pomocy świadczonej także w niemałym stopniu przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie.

Kryzys energetyczny, do którego przyczyniła się też wojna na Ukrainie, uwarunkowany podniesieniem cen nośników energii, determinował bezzwłoczne podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom wzrostu kosztów energii poprzez stworzenie form wsparcia udzielanej również przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie.

2. Cele i zadania Ośrodka

Cele i zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie w zakresie przyznawania pomocy społecznej i pomocy socjalnej określone są przez przepisy prawa. Do głównych celów należą: praca na rzecz ograniczenia marginalizacji osób i rodzin poprzez wspieranie ich w dążeniach do zaspokajania niezbędnych potrzeb oraz umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom utrudniającym życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Pomoc społeczna jako element polityki społecznej państwa koncentruje się na stwarzaniu warunków osobom i rodzinom do przewycięzania trudnych sytuacji życiowych, w których się znalazły. Wśród najczęściej pojawiających się przyczyn udzielania pomocy społecznej trzeba wymienić chociażby: niepełnosprawność; długotrwałą lub ciężką chorobę, częstokroć związane z podeszłym wiekiem; ubóstwo czy bezrobocie. Pomoc ze strony państwa ma jednak charakter tymczasowy, bowiem jej intencją zakłada aktywizację, usamodzielnienie osób z niej korzystających.

Za organizację tej pomocy odpowiedzialne są w szczególności organy administracji rządowej i samorządowej, które na zasadzie partnerstwa są wspierane w realizacji tych zadań przez organizacje społeczne i pozarządowe, Kościół Katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby fizyczne i prawne. Postulowana kooperacja trzech sektorów (publicznego, prywatnego i społecznego) w ramach dostarczania usług w zakresie pomocy społecznej może pozwolić na odciążenie struktur państwowych, wyłonienie się na rynku podmiotów świadczących wysokiej klasy usługi powszechnie dostępne oraz profesjonalizację organizacji pożytku publicznego funkcjonujących w segmencie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna przewiduje dwa typy działalności pomocy:

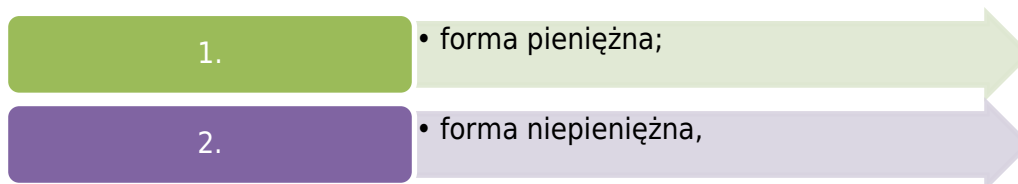
1. pomoc środowiskową

- realizowaną w miejscu zamieszkania świadczeniobiorcy;

2. pomoc instytucjonalną

- świadczoną - w oderwaniu od jego dotychczasowego miejsca zamieszkania - w domach pomocy społecznej oraz ośrodkach wsparcia (środowiskowych domach samopomocy, dziennych domach pomocy, ogrzewalniach, noclegowniach, schroniskach, mieszkaniach chronionych).

Obok typów działalności w obrębie pomocy społecznej występują także dwa rodzaje świadczeń:

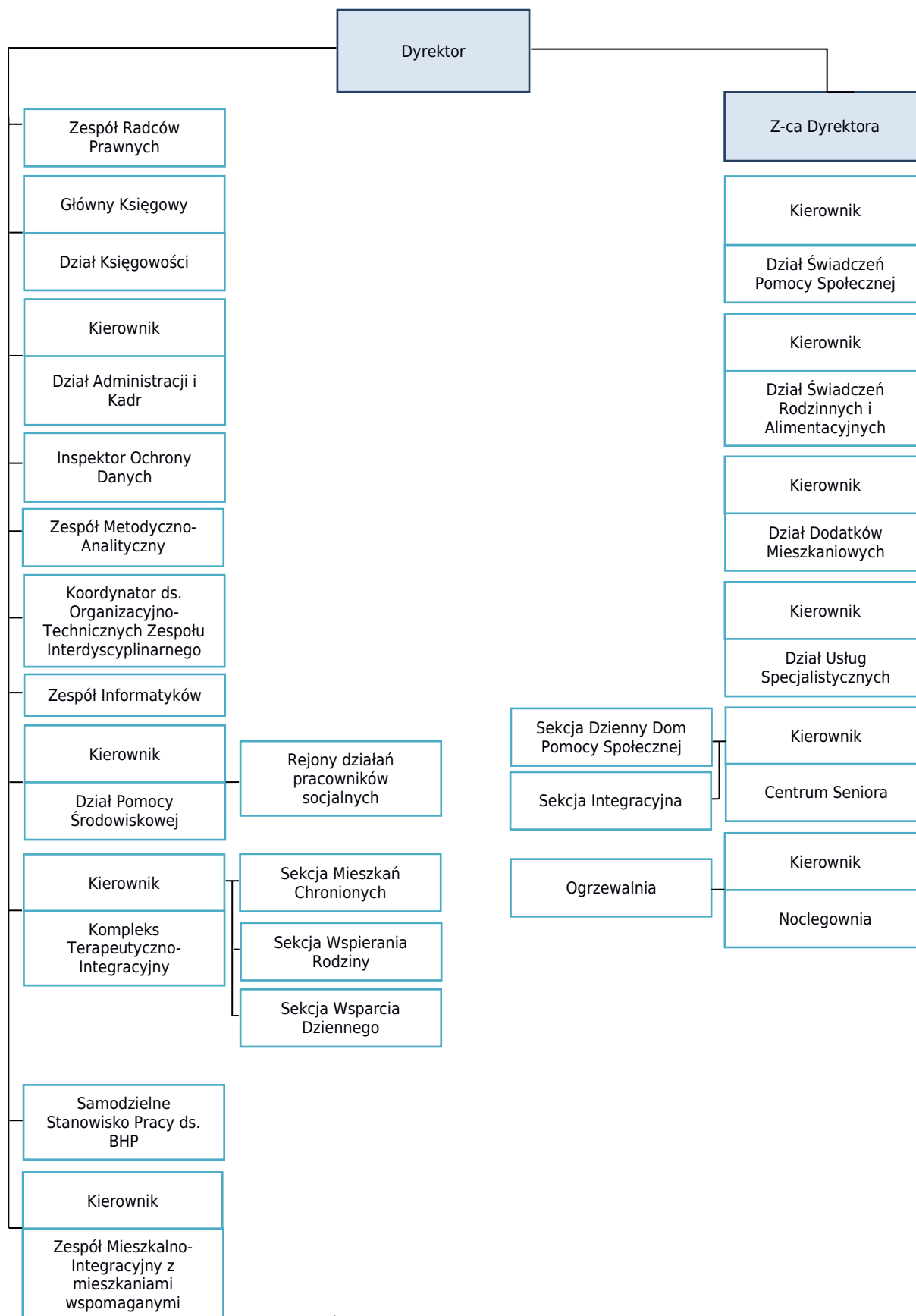
w ramach których może być udzielana zarówno pomoc środowiskowa, jak i instytucjonalna.

Reasumując, można stwierdzić, iż pomoc w głównej mierze dotyczy:

1. • pracy socjalnej;
2. • prowadzenia i rozwijania niezbędnej infrastruktury socjalnej;
3. • analizy i oceny zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
4. • przyznawania i wypłacania przewidzianych ustawą świadczeń;
5. • realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. • rozwijania nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

3. Struktura organizacyjna Ośrodka

Rys. 1. Schemat organizacyjny Ośrodka w 2022 r.

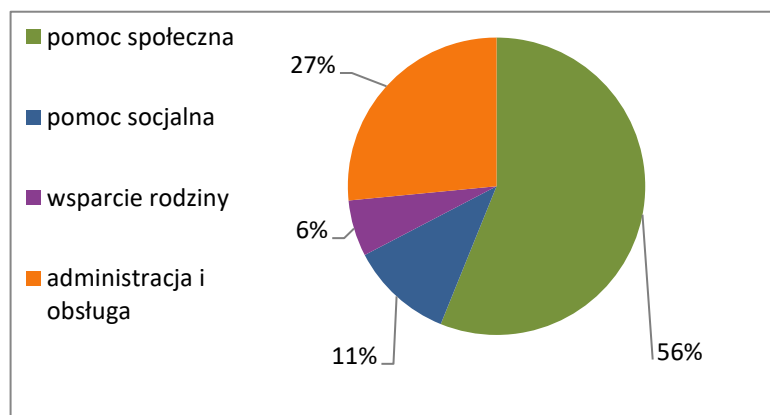
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie w 2022 r. (stan na 31.12.2022 r.) zatrudniał, łącznie z zastępstwami wynikającymi z urlopów macierzyńskich i długotrwałych zwolnień, 98 pracowników realizujących zadania zarówno z zakresu pomocy społecznej, jak i wynikające z innych ustaw, czyli o 6 pracowników mniej niż w 2021 r.

Należy podkreślić, że przy zatrudnianiu pracowników przez Ośrodek ściśle przestrzegane są wymogi odnoszące się do kwalifikacji zawodowych i merytorycznego przygotowania. Stosowny tryb naboru nowych pracowników, w tym wyłaniania ich w drodze konkursu, jest konieczny głównie ze względu na bezustanne wzbogacanie zakresu zadań do realizacji oraz rosnące oczekiwania społeczne wobec wszystkich pracowników Ośrodka.

Zgodnie z regulacjami ustawy o pomocy społecznej odnośnie do niezbędnej liczby pracowników socjalnych (1 pracownik socjalny przypada na 2 000 mieszkańców), w Ośrodku w 2022 r. zatrudnionych było 22 pracowników socjalnych (tyle samo co w 2021 r.) funkcjonujących w rejonach opiekuńczych.

Wykres 1. Zatrudnienie w Ośrodku wedle klasyfikacji zadań, według stanu na 31.12.2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

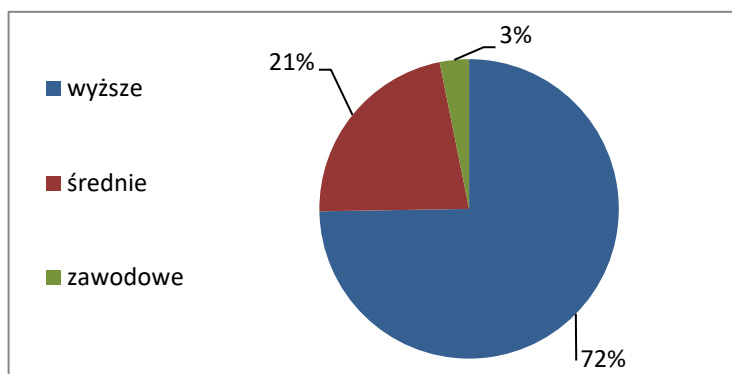
Jak pokazuje powyższy wykres najczęściej osób realizowało zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej – 55 osób (56%), w tym 22 pracowników socjalnych. Następną kategorią pracowniczą pod względem liczebności była administracja i obsługa – 26 osób (27%). Prace związane ze świadczeniami rodzinnymi, wychowawczymi czy alimentacyjnymi oraz dodatkami mieszkaniowymi i energetycznymi wykonywało 11 pracowników (11%). Z kolei 6 osób (6%) wypełniało swoje obowiązki w ramach wsparcia rodziny.

3.1. Kwalifikacje zawodowe i wykształcenie pracowników

Warunkiem prawidłowego wykonywania zadań i realizacji celów jest odpowiednio wykwalifikowana kadra. Rzetelna i specjalistyczna wiedza zespołu pracowników podbudowana ich doświadczeniem zawodowym stanowi niezbędną podstawę dla tworzenia sprawnej organizacji pracy.

W tym celu pracownicy nie tylko uzupełniają swoje wykształcenie lub podnoszą kwalifikacje, ale również zdobywają szereg umiejętności związanych z pracą zawodową.

Wykres 2. Wykształcenie pracowników, według stanu na 31.12.2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. udział osób z wyższym wykształceniem wyniósł 72%, co oznacza, iż blisko trzech na czterech pracowników to osoby z wyższym wykształceniem (spadek o 2% w porównaniu z 2021 r.) Mimo utrudnionych warunków spowodowanych stanem epidemii, a następnie zagrożenia epidemicznego, pracownicy Ośrodka podejmowali się ciągłego kształcenia, w tym korzystania ze szkoleń w formie wykładów online, w celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych, na co wskazuje poniższa tabela. Pośród kadry pracowniczej 56 osób uczestniczyło w szkoleniach, konferencjach czy seminariach dotyczących 49 tematów. W związku z tym można wywnioskować, iż zapewniono odpowiedni poziom merytorycznej obsługi świadczeniobiorców oraz zadbano o skuteczność i jakość funkcjonowania pomocy społecznej.

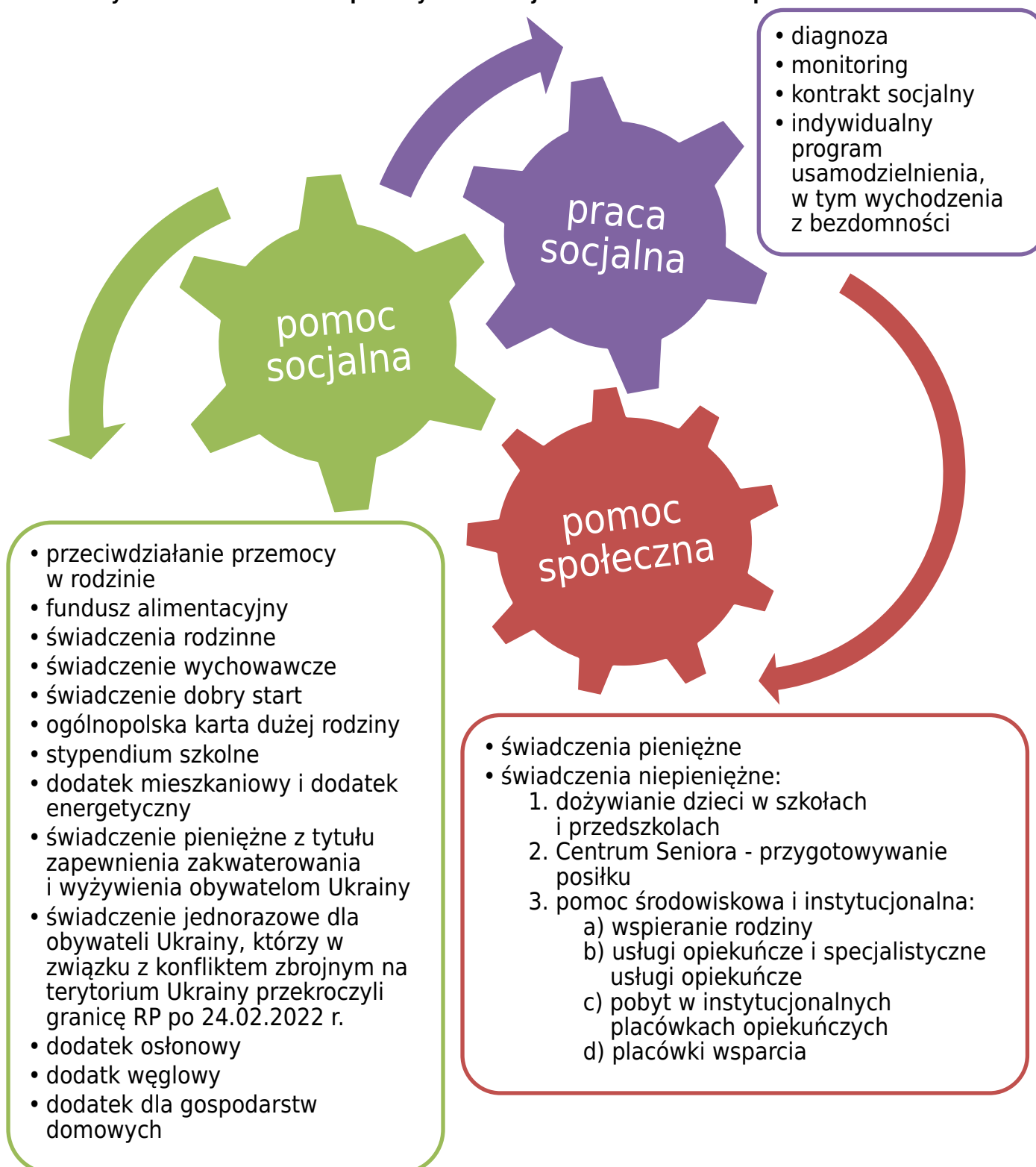
Tab. 1. Pracownicy w trakcie kształcenia/dokształcania w 2022 r.

Poziom nauki	Liczba pracowników
Szkolenia/konferencje/seminaria	56
Szkolenie specjalizacyjne	0
Studia podyplomowe	1
Studia licencjackie	0
Studia magisterskie	3

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

4. Zakres pomocy dla mieszkańców Kutna realizowany przez Ośrodek

Rys. 2. Schemat zakresu pomocy udzielanej mieszkańcom Kutna przez Ośrodek.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Podstawą pomocy społecznej jest praca socjalna. Na bazie jej rezultatów może zostać przyznana pomoc społeczna w formie pieniężnej lub niepieniężnej. Inne świadczenia z pomocy socjalnej wypłacane są na wniosek osoby zainteresowanej.

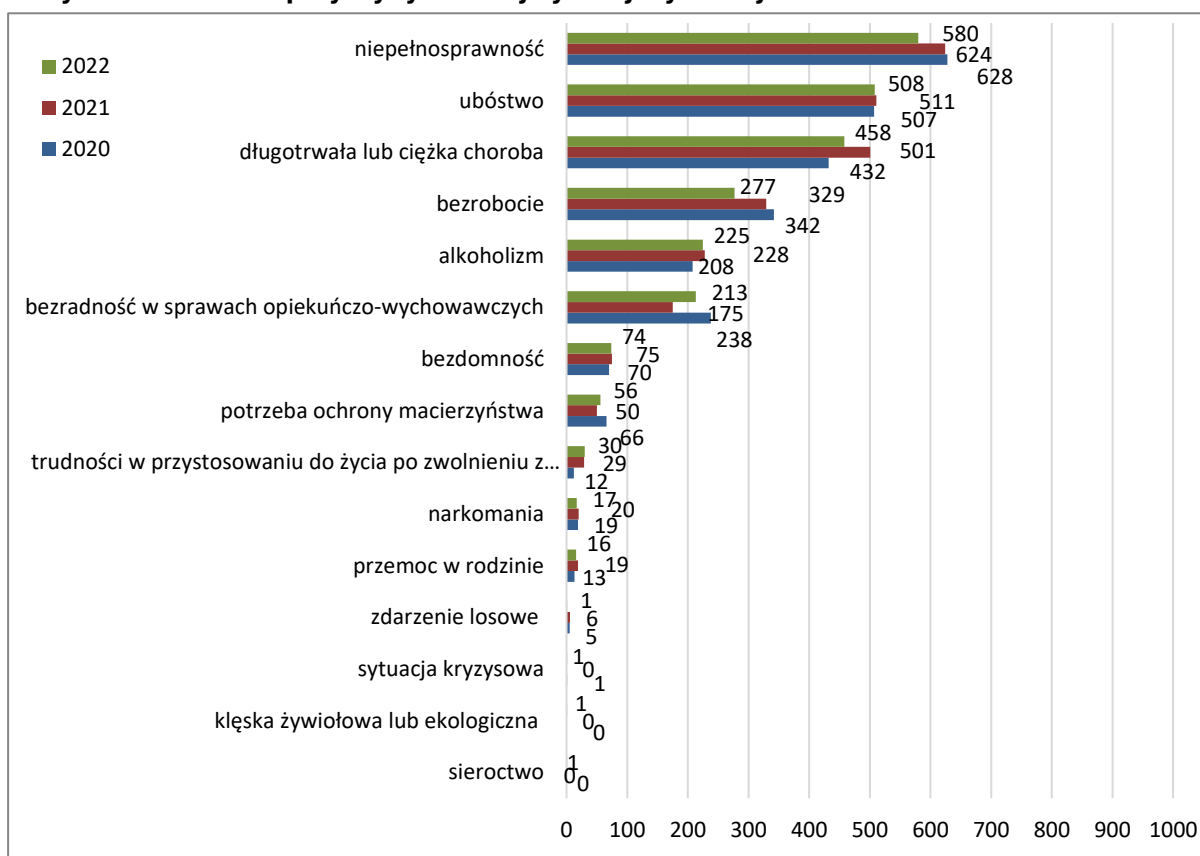
5. Diagnoza pomocy społecznej

Diagnoza pomocy społecznej służy identyfikacji zmian i zjawisk w otoczeniu społecznym. Jako proces prowadzący, na drodze obserwacji, badań socjologicznych, a przede wszystkim pracy socjalnej realizowanej przez pracowników socjalnych, do uporządkowanego i całościowego opisu życia społecznego cechuje się wnikliwym rozpoznawaniem niepokojących przejawów w życiu zbiorowości i niezaspokojonych potrzeb mieszkańców miasta oraz umożliwia zapobieganie powstawaniu problemów społecznych, które mogą być wywołane przez nieudaremnione adekwatną interwencją symptomy niepożądanych zjawisk społecznych.

Gruntowne zanalizowanie środowiska skutkuje nie tylko scharakteryzowaniem ogólnej natury badanego obszaru poprzez prezentację mapy zjawisk, czyli właściwą oceną stanu rzeczy, wyborem odpowiednich instrumentów pomocy społecznej, ale także pozwala zaobserwować rezultaty działań i wyniki środków naprawczych wdrożonych w następstwie wykonywanej poprzednio diagnozy społecznej. Badanie diagnostyczne dostarcza wiedzy umożliwiającej prognozowanie przyszłych zjawisk, a tym samym, pełniąc praktyczną funkcję, stanowi punkt wyjścia do wszczęcia procedury planowania i realizacji działań mających na celu optymalne rozwiązanie problemów społecznych.

Prowadzenie diagnozy wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.1: Rozwijanie struktur organizacyjnych pomocy społecznej; Działanie IV.1.1: Diagnoza potrzeb w zakresie instytucjonalnych form pomocy społecznej - „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

Wykres 3. Główne przyczyny trudnej sytuacji życiowej rodzin w latach 2020-2022*.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Jeżeli w rodzinie występuje kilka przyczyn powodujących trudną sytuację życiową, może taka rodzina zostać zaszeregowana do kilku tzw. grup dyspanseryjnych, tzn. wydzielonych ze względu na dominujący powód udzielenia pomocy.

W 2022 r., podobnie jak było w latach 2018-2020, ponownie można zaobserwować istotny spadek lub stabilizację w obrębie zdecydowanej większości przyczyn przyznania wsparcia, co może oznaczać, iż dostrzeżone w 2021 r. wyhamowanie tendencji spadkowej liczby rodzin nosiło znamiona anomalii.

Pośród czterech najczęściej występujących powodów ubiegania się o pomoc nadal znajdują się te same kategorie:

- niepełnosprawność – 580 rodzin (spadek o 44 rodziny, tj. 7,1% mniej niż w 2021 r. oraz spadek o 48 rodzin, tj. 7,6% mniej względem 2020 r.);
- ubóstwo – 508 rodzin (spadek o 3 rodziny, tj. 0,6% mniej niż w 2021 r. oraz wzrost o 1 rodzinę, tj. 0,2% więcej w stosunku do 2020 r.);
- długotrwała lub ciężka choroba – 458 rodzin (spadek o 43 rodziny, tj. 8,6% mniej niż w 2021 r. oraz wzrost o 26 rodzin, tj. 6,0% więcej w stosunku do 2020 r.);
- bezrobocie – 277 rodzin (spadek o 52 rodziny, tj. 15,8% mniej niż w 2021 r. oraz spadek o 65 rodzin, tj. 19,0% mniej aniżeli w 2020 r.).

pozytywne zaś może być to, że pozostałe znaczące ilościowo przyczyny trudnej sytuacji, np. alkoholizm, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, występują – z wyjątkiem tej ostatniej przyczyny, której odsetek wzrósł – z podobną częstotliwością, co w latach ubiegłych.

❖ **Niepełnosprawność** jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie jednak należy uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Uwarunkowana wadami wrodzonymi, nabytymi albo długotrwałą lub ciężką chorobą, skutkuje wykluczeniem. Co więcej utrudnia, a czasem nawet uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co dodatkowo pogłębia stan izolacji psychicznej, którą wywołała choroba. Ułomność nierzadko bywa skorelowana z bezrobociem i niezamożnością jako ich determinanta. Z pomocy społecznej w 2022 r. skorzystało 580 rodzin, w których przebywała przynajmniej jedna osoba niepełnosprawna.

❖ **Ubóstwo**, które wynika z niemożności zaspakajania życiowych potrzeb ludzkich na akceptowalnym społecznie poziomie, jest jedną z podstawowych dysfunkcji stanowiących nominalnie przesłankę do udzielenia świadczeń z pomocy społecznej. Niemniej ono samo – zgodnie z obowiązującymi unormowaniami prawnymi – nie jest warunkiem wystarczającym do uzasadnionego przyznania świadczeń. Stanowi zatem kategorię z punktu widzenia pomocy społecznej nieostrą i ze względu na tę niejednoznaczność zubożenie często jest pojmowane jako przesłanka dodatkowa względem innej przyczyny ubiegania się o pomoc. Najczęściej, na co wskazują statystyki Ośrodka, ubóstwo współwystępuje z takimi zjawiskami jak:

- bezrobocie;
- długotrwała lub ciężka choroba;
- niepełnosprawność.

Przyczyny występowania o udzielenie pomocy często wzajemnie na siebie oddziałują, czyniąc tę relację zwrotną. Niedostatek finansowy zazwyczaj wywołuje uczucie deprywacji, czyli niemożności zaspakajania potrzeb społecznych, co może przerodzić się w odruchy agresji, stany frustracji czy poczucia rezygnacji i niezadowolenia. Kondycja psychiczna znajduje odzwierciedlenie w biernym zachowaniu, narastającej obojętności, skutkujących „uzależnieniem się” od pomocy społecznej i wykształceniem nawyku wyuczonej bezradności.

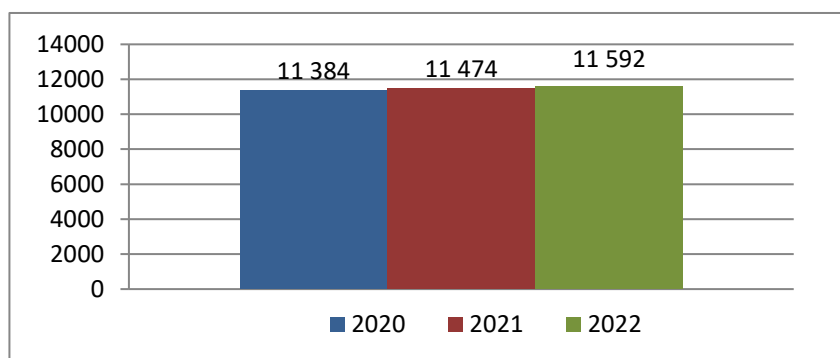
Chociaż w 2022 r. liczba rodzin dotkniętych zubożeniem wyniosła 508 rodzin, to na przestrzeni ostatnich trzech lat poziom ubóstwa w Kutnie sukcesywnie się obniża lub utrzymuje na zbliżonym poziomie. Należy zaznaczyć, że w liczbie 508 rodzin znajdowało się 255 rodzin, w których przebywało 257 zasiłkobiorców stałych, czyli osób niezdolnych do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnych do pracy.

Wy tłumaczenia stabilizacji wielkości ubóstwa można doszukiwać się szczególnie w niskim bezrobociu, wzroście wysokości wynagrodzenia minimalnego (od 01.01.2022 r. wynoszącego 3 010 zł brutto, czyli o 210 zł więcej w porównaniu z 2021 r.) oraz w sprzyjającym poprawie kondycji budżetów rodzin utworzeniu w 2016 r. programu „Rodzina 500+” (aczkolwiek świadczenie wychowawcze nie wlicza się do dochodu przy ubieganiu się o jakąkolwiek pomoc pieniężną), w ramach którego świadczenie wychowawcze z dniem 1 lipca 2019 r. przysługuje na wszystkie dzieci do ukończenia przez nie 18. roku życia, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę. Tym niemniej w 2022 r. liczba beneficjentów pomocy społecznej z tytułu ubóstwa oscyluje na zbliżonym do roku poprzedniego poziomie, malejąc o 3 rodziny, co stanowi różnicę nieomal niezauważalną. Genezy zahamowania widocznego w latach 2016-2020 profilu zniżkowego ubóstwa i przechodzenia przezeń w stan stosunkowej równowagi można upatrywać w trwającej od marca 2020 r., a utrzymującej się przez cały 2021 r. aż do 16.05.2022 r. sytuacji epidemicznej determinującej zmiany na rynku pracy; aczkolwiek tak niewielkie różnice w liczbie rodzin korzystających ze świadczeń Ośrodka z powodu niedostatku finansowego – przy zastrzeżeniu, iż osoby mogące uzyskać pomoc, zawnioskują o nią – mogą świadczyć o relatywnym braku drastycznych turbulencji w sytuacji materialnej kutnian.

❖ **Długotrwała lub ciężka choroba** powoduje trudności w dostępie do oferowanych dóbr społecznych. Często jest konsekwencją ubóstwa, jakkolwiek może stanowić tak jego, jak i bezrobocia – źródło. Sprawia, że osoby dotknięte tą dysfunkcją często nie mogą uczestniczyć w życiu społecznym.

Jak wskazują dane demograficzne (wykres 4.), liczba osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety – 60 lat i więcej; mężczyźni – 65 lat i więcej) utrzymuje się w Kutnie w okresie trzech ostatnich lat na wyrównanym poziomie, nieznacznie rosnąc z roku na rok. Z tego względu, jak również zważywszy na stale względnie niskie świadczenia emerytalno-rentowe, wsparte nawet dodatkowymi 13. i 14. świadczeniem emerytalnym, w konfrontacji z realnymi cenami i wysokimi kosztami leczenia, w 2022 r. 458 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Wykres 4. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Kutnie w latach 2020-2022.

Źródło: Urząd Miasta Kutno; marzec 2023 r.

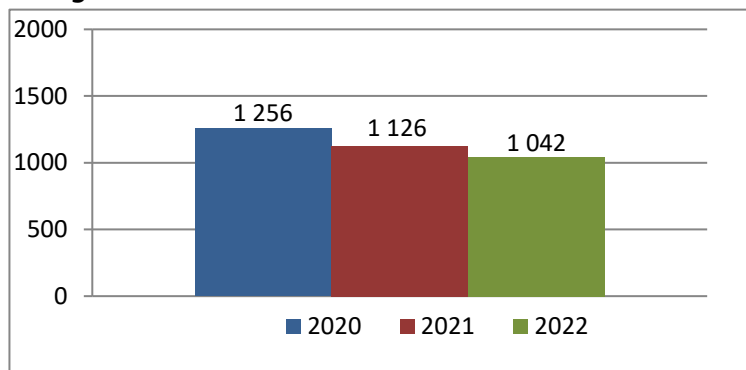
Bezrobocie, czyli stan, w którym osoby zdolne do pracy i pragnące ją podjąć nie znajdują zatrudnienia, choć stanowi tendencję spadkową w stosunku do lat ubiegłych, ciągle jest jednym z ważniejszych powodów przyznawania pomocy społecznej w formie wsparcia finansowego lub rzeczowego, np. posiłku, albo pracy socjalnej (w 2022 r. 277 rodzin podało bezrobocie jako przyczynę wystąpienia o pomoc). Podobnie jak miało to miejsce w przypadku ubóstwa, bezrobocie przyczynia się do innych patologii i dysfunkcji społecznych, m.in.: uzależnień, ubóstwa, marginalizacji, utraty poczucia godności lub przemocy w rodzinie, albo też staje się ich konsekwencją. Praca z osobami bezrobotnymi w ramach systemu pomocy społecznej

polega przede wszystkim na kształtowaniu w nich zdolności do zatrudnienia poprzez stopniowe rozwijanie ich motywacji, co w dalszej perspektywie ma doprowadzić do usamodzielnienia i aktywizacji zawodowej.

Z malejącą w 2022 r. liczbą rodzin potrzebujących pomocy z tytułu bezrobocia (277 rodzin, w których żyło 596 osób; w 2021 r.: 329 rodzin, w których przebywało 711 osób) daje się w sposób oczywisty pogodzić spadek osób bezrobotnych, zmierzony według stanu na koniec 2022 r. (ubytek o 84 osoby w zestawieniu z 2021 r.; por. wykres 5.). Do 2020 r. na zmniejszający się popyt na pomoc społeczną uzależniony bezrobociem miały wpływ polepszenie się sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz implementacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne, a więc spadek stopy bezrobocia i nieustanne obniżanie się liczby osób bezrobotnych w mieście.

Od marca 2020 r., czyli od czasu uderzenia pierwszej fali epidemii, sytuacja ekonomiczna w Kutnie, a więc i rynku pracy, utrzymując się na względnie stabilnym poziomie, stosunkowo nie podlegała powodowanym okolicznościami kryzysowymi radykalnym zaburzeniom. Nie bez znaczenia w tym kontekście pozostają, reagujące na wyjątkowość warunków i zmierzające w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa zdrowia publicznego, lecz również zważające na długookresową konieczność zachowania relatywnej ciągłości funkcjonowania gospodarki, wdrażane przez państwo w aktach prawnych, tzw. „ustawach covidowych” bądź tarczach antykryzysowych, instrumenty wsparcia i działania osłonowe, a także podejmowane przez Radę Miasta Kutno, mające na celu ochronę istniejących w Kutnie miejsc pracy i wsparcie lokalnej działalności gospodarczej, uchwały m.in. zwalniające z podatku od nieruchomości tych przedsiębiorców, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19. Niemniej w latach 2021-2022 poziom bezrobocia w Kutnie malał, co – przy nadal niesprzyjających dla rozwoju przedsiębiorczości warunkach w postaci stanu epidemii lub wciąż obowiązującego stanu zagrożenia epidemicznego – można traktować jako obserwację godną odnotowania.

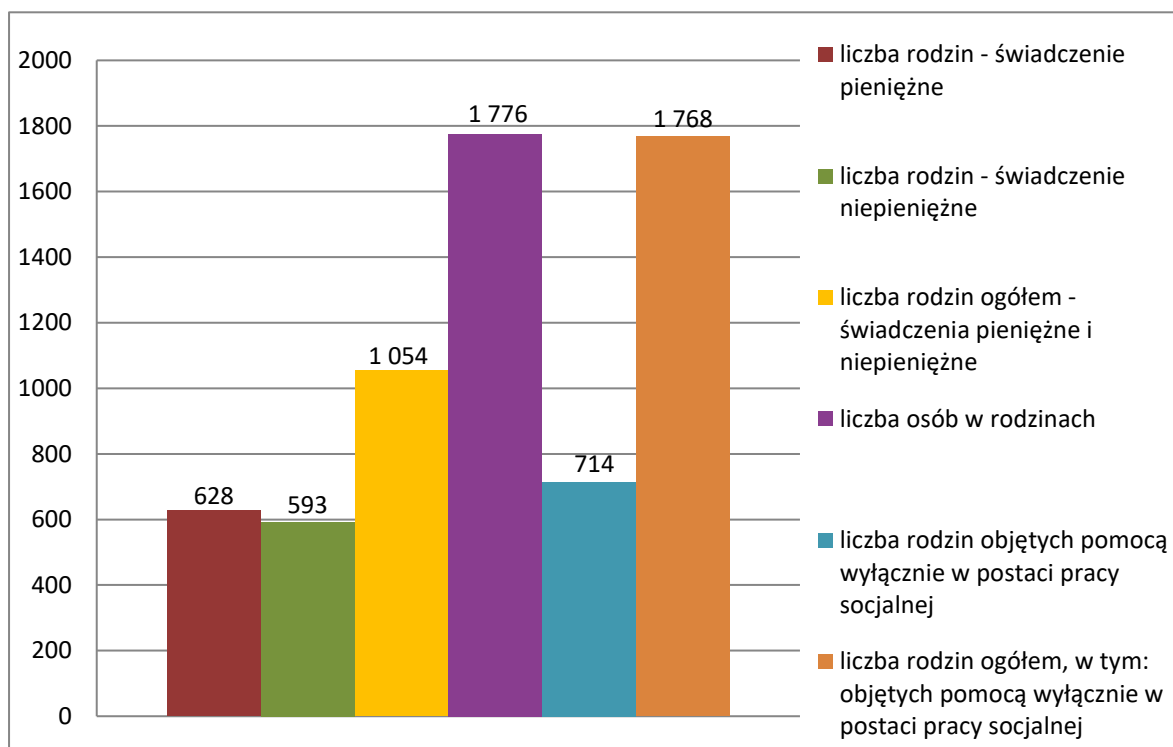
Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w Kutnie w latach 2020-2022, według stanu na 31 grudnia danego roku.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie; marzec 2023 r.

Diagnoza społeczna, poza przekrojową eksploracją obszaru udzielania pomocy społecznej, gwarantuje też dostęp do danych odnoszących się do struktury i modelu rodzin, którym udzielana jest pomoc. Poniższe wykresy relacjonują rzeczywistą liczbę rodzin oraz typy rodzin objętych wsparciem w formie pieniężnej lub niepieniężnej w latach 2020-2022. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że uwzględnione są osoby/rodziny, którym udzielono wsparcia przynajmniej jednokrotnie, aczkolwiek najczęściej beneficjenci korzystali z kilku świadczeń naraz.

Wykres 6. Rzeczywista liczba rodzin/osób objętych pomocą społeczną, tj. świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi w 2022 r.*

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Rodzina może korzystać zarówno ze świadczenia pieniężnego, jak i niepieniężnego, więc ogólna liczba rodzin nie stanowi sumy rodzin wspieranych świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi.

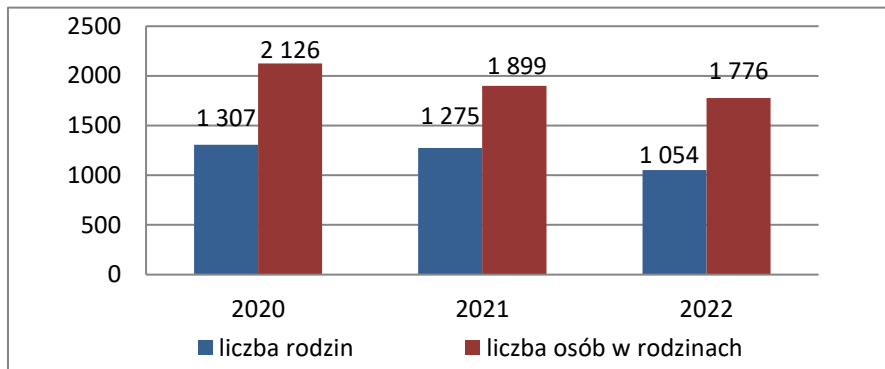
W 2022 r., podobnie zresztą jak w latach poprzednich, więcej wsparcia udzielono w formie pieniężnej (628 rodzinom) niż niepieniężnej (593 rodzinom). Warto odnotować, że niemal 30% ogółu osób (531 osób z 1 776) objętych pomocą społeczną stanowią osoby, które same nie są bezpośrednimi odbiorcami pomocy społecznej, lecz tworzą z beneficjentem wspólne gospodarstwo domowe. W takim razie pomoc społeczna trafia do znacznie większej grupy ludzi aniżeli te, którym decyzją przyznano świadczenia (1 245 osób, o 53 mniej wobec 2021 r.). Należy zaakcentować, iż w odniesieniu do roku 2021 wzrosła w okresie raportowanym liczba rodzin objętych pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej: z 580 w 2021 r. 714 w 2022.

U podstaw tej różnicy w popycie na wsparcie w postaci pracy socjalnej, tj. w zakresie informowania, wyjaśniania, motywowania, porady bądź konsultacji, mogły leżeć tak determinowane sytuacją epidemiczną poczucie niepewności, jak i wprost przeciwnie – skorelowana z okolicznościami znamionującymi normalizację potrzeba, odbywającego się poprzez kontakt bezpośredni z pracownikiem socjalnym, przepracowania czasu zaostrzonego reżimu sanitarnego. Z pewnością zaś do wzrostu liczby osób objętych tą formą wsparcia przyczyniła się praca socjalna świadczona na rzecz obywateli Ukrainy, którzy w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę Rzeczypospolitej Polskiej po 24.02.2022 r. (344 obywateli Ukrainy skorzystało z takiej formy pomocy), pomocy nadto polegająca na weryfikacji posiadania uprawnień do ubiegania się o świadczenia wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, a także wykonywana z beneficjentami Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022 lub Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 – Moduł II, tzw. opieka na odległość.

Omówienie obu Programów zamieszczono odpowiednio w podrozdziałach 12.1.6 i 12.1.7.

Warto dodać, iż w świetle ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej, dane w skali rok do roku obrazują niewielki spadek (1 855 rodzin w 2021 r. i **1 768** rodzin w 2022 r.).

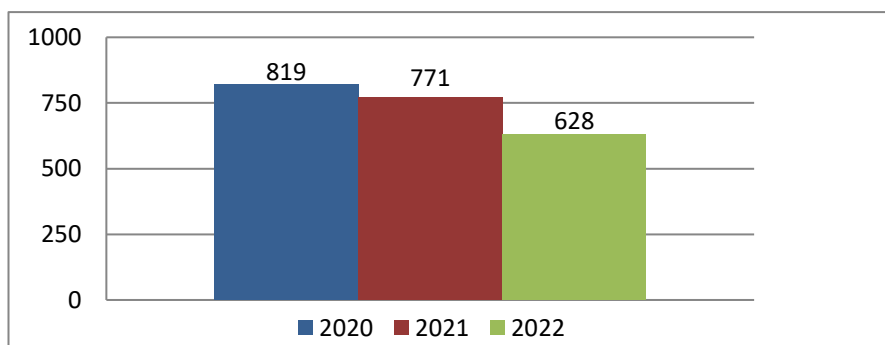
Wykres 7. Rzeczywista liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną (bez uwzględnienia „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”) w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną, nie uwzględniając kategorii „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”, w 2022 r. wyniosła **1 054** i zmalała w zestawieniu do lat poprzednich o 17,3% wobec 2021 r. i o 19,4% względem 2020 r. Zdecydowanie zmniejszyła się z kolei liczba osób w tych rodzinach, wynosząc w 2022 r.: **1 776** osób, czyli mniej o 6,5% w stosunku do 2021 r. i o 16,5% w odniesieniu do 2020 r. Oznacza to, że coraz częściej beneficjentami pomocy społecznej są mniejsze gospodarstwa domowe, w których liczba członków rodziny – na skutek najczęściej wyjazdu dzieci na studia lub usamodzielniania się dzieci i zakładania przez młode pokolenie własnych rodzin ewentualnie wskutek migracji za pracę czy z powodu zgonów zazwyczaj współmałżonka – podlega uszczupleniu.

Wykres 8. Rzeczywista liczba osób/rodzin objętych pomocą społeczną w formie pieniężnej w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

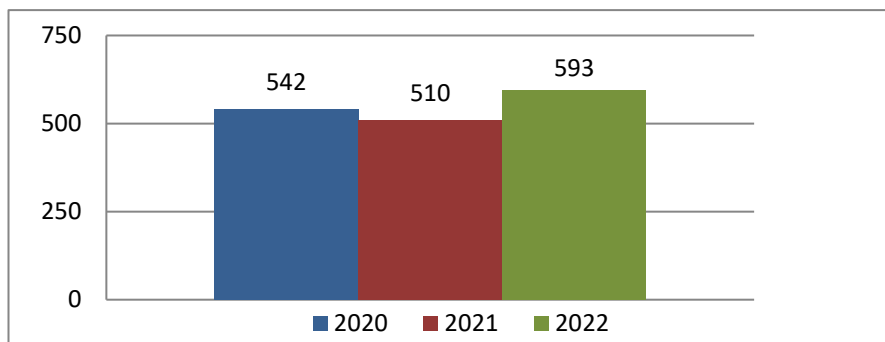
Rzeczywista liczba osób/rodzin wspieranych przez Ośrodek pomocą pieniężną na przestrzeni ostatnich trzech lat dalej maleje, w 2022 r. wynosząc **628** rodzin, tj. 18,5% mniej niż w 2021 r. i 23,3% rodzin mniej niżeli w 2020 r. Wpływa na to zapewne niskie ubóstwo wśród mieszkańców miasta, stanowiące rezultat obniżającego się bezrobocia, wyższych płac oraz efektu przyznawania rodzinom z dziećmi świadczenia wychowawczego („500+”), szczególnie po zmianie uniezależniającej wypłatę świadczenia od osiąganego przez rodzinę dochodu.

Trzeba w tym miejscu uwypuklić fakt, iż w 2022 r. kryterium dochodowe w pomocy społecznej w przypadku gospodarstwa jednoosobowego wynosiło 776 zł (701 zł w 2021 r.), zaś na osobę w rodzinie – 600 (528 zł w 2021 r.) zł. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej kryterium dochodowe weryfikowane jest co 3 lata

z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej dokonywanych przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Do spadającej liczby rodzin uzyskujących pomoc pieniężną może przyczyniać się fakt, iż ubiegający się o pomoc częstokroć przekraczają progi kryteriów, na co wpływ może mieć choćby ustalana co roku wysokość minimalnego wynagrodzenia.

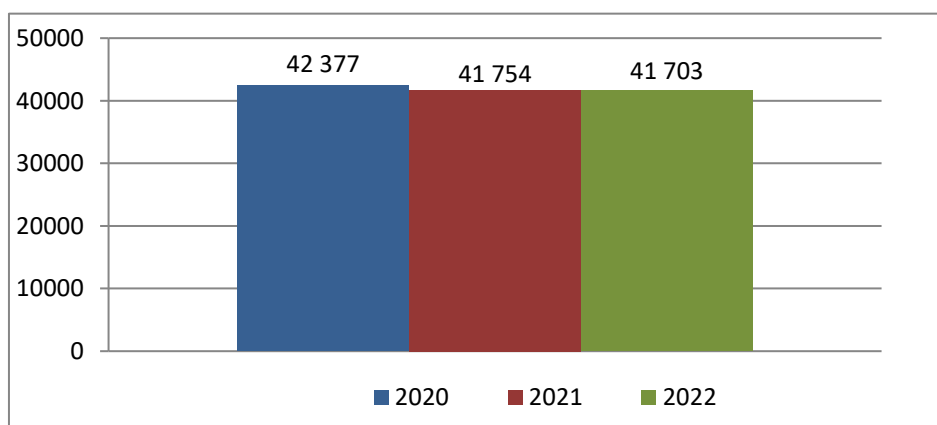
Wykres 9. Rzeczywista liczba osób/rodzin objętych pomocą społeczną w formie niepieniężnej w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Z kolei rzeczywista liczba osób/rodzin, które skorzystały z pomocy w formie niepieniężnej w 2022 r. przyrosła w zestawieniu do lat ubiegłych. W 2022 r., zatrzymując się na poziomie **593** rodzin, zwiększyła się względem 2021 r. o 16,3%, zaś w 2020 r. – o 9,4%. Odpowiedzią klarującą taki obrót sprawy może być w głównej mierze większa niż w roku ubiegłym liczba rodzin przebywających w ośrodkach wsparcia prowadzonych przez Ośrodek, a przede wszystkim roztoczona nad obywatelami Ukrainy, którzy w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r., częściowo finansowana ze środków państwa, a częściowo ze środków gminy, pomoc w formie obiadów.

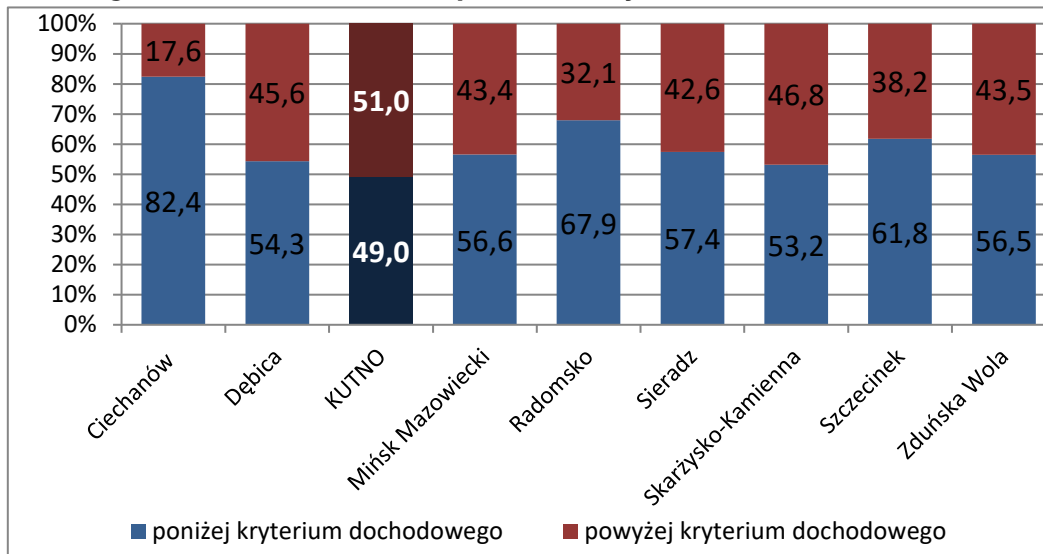
Wykres 10. Liczba ludności miasta Kutna w latach 2020-2022, według stanu na 31 grudnia danego roku.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny (dane za lata 2020-2021); Urząd Miasta Kutno (dane za 2022 r.); marzec 2023 r.

Niestety nie można w pełni uzasadniony sposób przyjąć, że dotychczasowi usługobiorcy zaktywizowali się i pomoc społeczna nie jest im już niezbędna. Może sprzeciwiać się temu chociażby pomniejszająca się z roku na rok liczba mieszkańców miasta, co potwierdza wykres 10. Nie wypada więc, bez szczegółowych analiz, wykluczyć założenia, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej jest relatywnie stała w relacji do ludności Kutna i że w znacznej części są to te same osoby.

Wykres 11. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Kutnie i w miastach porównawczych* w 2021 r. [w %].

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2023 r.

* Grupa porównawcza ośmiu miast jest zbieżna z wyłonioną na potrzeby „Strategii Rozwoju Miasta Kutna 2030”.

Ważne jest, aby w odniesieniu do tego wątku zwrócić uwagę na jeszcze inny parametr. W 2021 r. udział gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej pomimo przekroczenia kryterium dochodowego był w Kutnie zdecydowanie najwyższy (51,0%, spadek o 8,0% względem 2020 r.) spośród miast porównawczych. Najmniejszy odsetek występuje w Ciechanowie (17,6%).

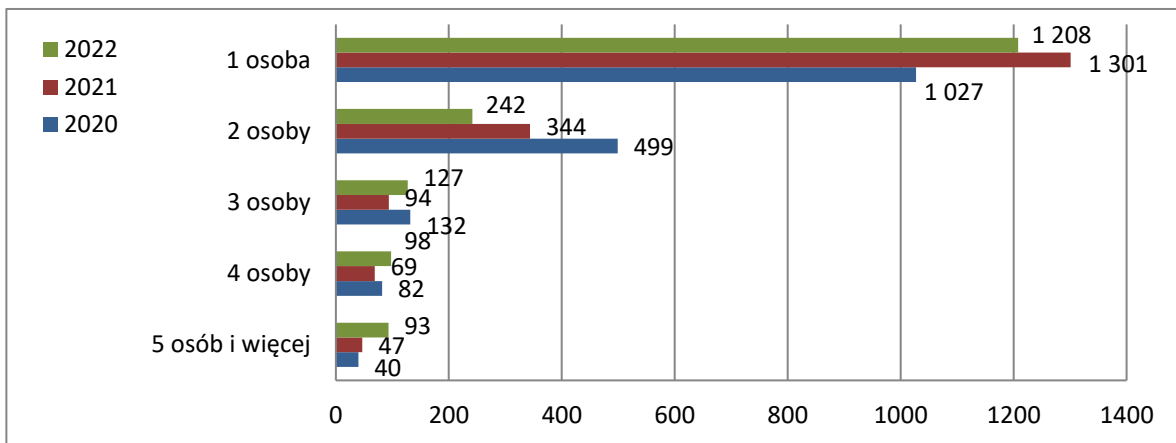
W takim razie w 2021 r. w Kutnie więcej niż co druga rodzina będąca beneficjentem pomocy otrzymywała świadczenia, przekraczając próg dochodowy, co oznacza, że powód przyznania wsparcia był inny niż niedostatek finansowy.

Najczęściej wsparcie pomimo przekroczenia progu kryterium dochodowego otrzymywały osoby w wieku senioralnym. Źródła ich utrzymania (zazwyczaj świadczenia emerytalno-rentowe, sporadycznie dochody) nie wystarczały na pokrycie kosztów leczenia. Rada Miasta Kutno, uwzględniając potrzebę wsparcia m.in. osób z niskimi dochodami, na przestrzeni ostatnich minionych lat przedsięwzięła następujące kroki:

- w 2014 r. podniosła do 150% kryterium dochodowe kwalifikujące do pomocy w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (program trwał do 31.12.2018 r.),
- w 2016 r. podwyższyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do otrzymywania nieodpłatnych obiadów,
- w 2017 r. podwyższyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do nieodpłatnych usług opiekuńczych nad chorym w domu oraz specjalistycznych usług opiekuńczych z wyłączeniem usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- w 2017 r. zwiększyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do niepartycypowania w kosztach za pobyt w mieszkaniach chronionych,
- w 2018 r. podniosła do 150% kryterium dochodowe kwalifikujące do pomocy w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” (program obowiązuje od 1 stycznia 2019 r.).

Powyższe działania stanowią wyraz szczególnej troski samorządu o poprawę bytu mieszkańców miasta, tworząc namacalny wykładnik wsparcia dla tychże osób.

Wykres 12. Typy rodzin, ze względu na liczbę osób, wspartych pomocą społeczną w latach 2020-2022.

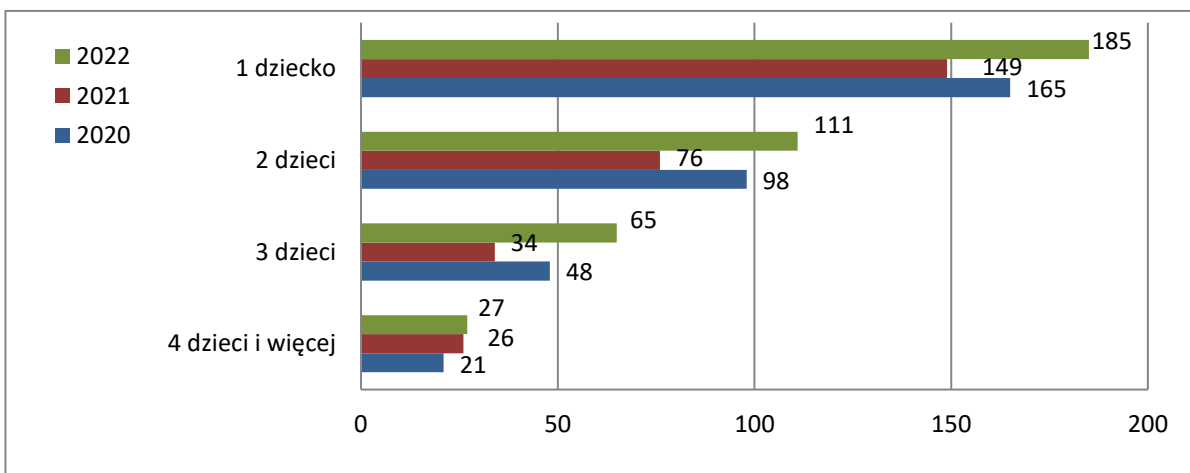
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wykres powyżej informuje, że wśród rodzin, którym została udzielona pomoc w ciągu ostatnich trzech lat, nadal przeważają osoby samotne, które prowadzą jednoosobowe gospodarstwo domowe; na ogół są to renciści i emeryci lub osoby pobierające zasiłek stały bądź osoby niezaradne życiowo objęte pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej. W 2022 r. liczba osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe wyniosła 1 208 (**68%** ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną: **1 768** rodzin, wliczając w to kategorię „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”: 714 rodzin) i była niższa o 93 gospodarstwa wobec 2021 r. i wyższa o 181 gospodarstw względem 2020 r.

Drugą kategorią usługobiorców pod względem liczebności są rodziny dwuosobowe, których liczba w 2022 r. w odniesieniu do roku 2021 spadła o 102, czyli 29,6% oraz o 257, czyli 51,5% w porównaniu z 2020 r. Rodziny dwuosobowe to zwykle małżeństwa emerytów albo małżonkowie, których dzieci opuściły dom rodzinny, lub osoby żyjące w konkubinacie bądź rodzic, najczęściej matka, samotnie wychowujący dziecko.

Rośnie w 2022 r., w zestawieniu z latami ubiegłymi, zsumowana liczba rodzin trzy-, cztero-, pięciosobowych i więcej. Do zrozumienia tego może przysłużyć się fakt, że w 2022 r., co zostało wcześniej wyłuszczone zdecydowanie więcej rodzin zostało objętych pomocą w postaci pracy socjalnej, w tym obywateli Ukrainy, do których – co ważne w tym kontekście – skierowano wsparcie w postaci wyżywienia.

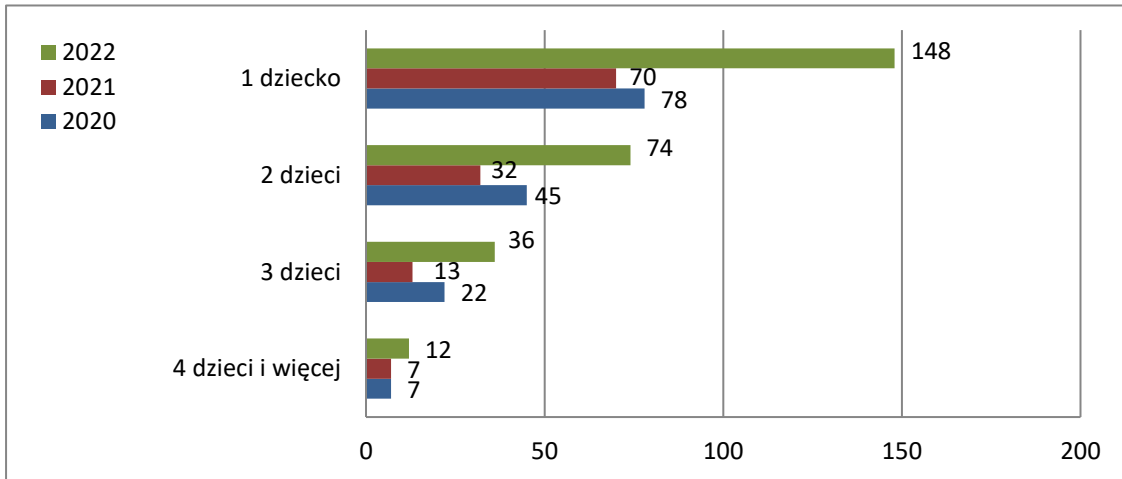
Wykres 13. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W roku 2022 w porównaniu do roku 2021 liczba rodzin z dziećmi, bez rodzin niepełnych, korzystających z pomocy społecznej zwiększyła się o 103 rodziny, z 285 w 2021 r. do 388 w 2022 r. Wciąż najwięcej beneficjentów pochodzi z rodzin z jednym dzieckiem (w 2022 r. - 185), co w 2022 r. stanowi blisko połowę (47,7%) wszystkich typów rodzin z dziećmi. Uzasadnienia przyrostu sumarycznej liczby rodzin rok do roku należy upatrywać w tych samych czynnikach, które zostały przywołane w przypadku ogólnej liczby rodzin, tj. w intensywnej pracy socjalnej oraz pomocy w formie obiadów adresowanych do rodzin ukraińskich.

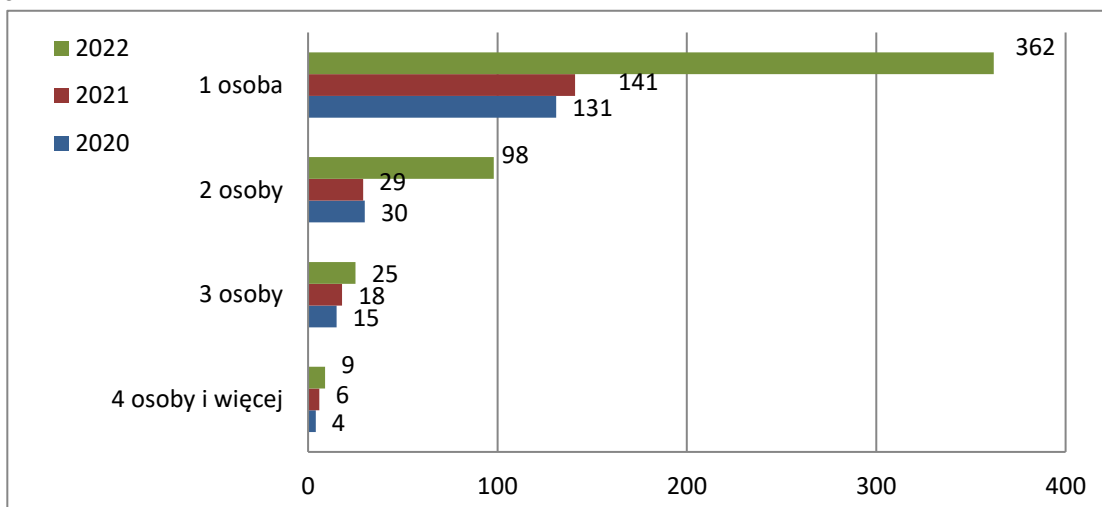
Wykres 14. Typy rodzin niepełnych z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Z analizy wykresu 14. można wysnuć konkluzję, iż pośród rodzin niepełnych, tworzących 41,0% ogółu rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną, najczęściej o pomoc wnoszą rodziny z jednym dzieckiem (wzrost w 2022 r. o 78 rodzin w porównaniu z 2021 r.). W sumie w 2022 r. ubiegało się o pomoc o 148 rodzin niepełnych więcej aniżeli w roku poprzednim (270 rodzin w 2022 r. i 122 rodziny w 2021 r.). Zmiennymi odpowiedzialnymi za wyższą liczbę rodzin w tej kategorii będą, jak poprzednio, wzmożona praca socjalna oraz wsparcie kierowane do ukraińskich rodzin.

Wykres 15. Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą społeczną w latach 2020-2022.

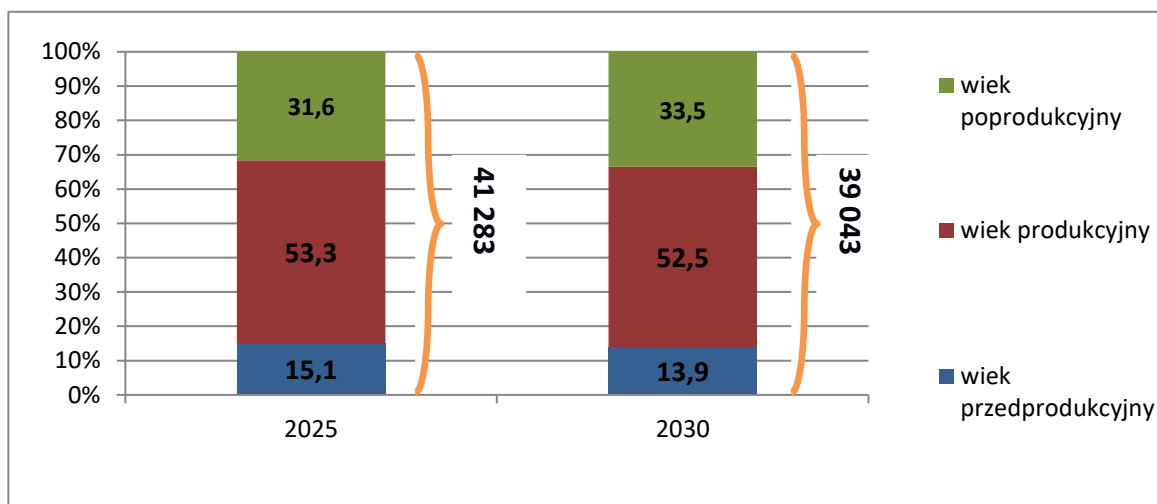

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Liczba rodzin emerytów i rencistów w 2022 r. w zestawieniu z 2021 r. zwiększyła się radykalnie aż o 300 rodzin: ze 194 w 2021 r. do 494 w 2022 r., a względem 2020 r. – o 314 gospodarstw. Taki stan rzeczy wynika w szczególności z podjęcia pracy socjalnej z większą liczbą rodzin z uwagi na udział osób w tej grupie wiekowej w Programie „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 lub Programie „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022.

Na kanwie analizy struktury rodzin emerytów i rencistów istotną kwestią pozostaje rosnące zapotrzebowanie na pomoc państwa wśród osób żyjących samotnie. Emeryci i renciści, którzy korzystają z pomocy społecznej, najczęściej mieszkają sami (73,3%) lub ze współlokatorem gospodarstwa (19,8%), którym zwykle jest współmałżonek. Toteż, zważywszy na średnie miesięczne świadczenia z tytułu renty lub emerytury oraz koszty leczenia, można założyć, iż w dużej mierze nie dysponują oni wysokimi uposażeniami. Biorąc to pod uwagę, jak również bacząc na proces wydłużania się życia i antycypując rosnący udział osób starszych w społeczności kutnowskiej (patrz wykres 16.), przy jednoczesnej możliwości od 2017 r. ubiegania się o wcześniejsze świadczenia emerytalne oraz będący następstwem tego (nawet mając na względzie coroczną waloryzację świadczeń i dodatkowe świadczenia emerytalne) relatywnie niski poziom rent i emerytur w obliczu realnych cen artykułów, należy uważnie monitorować stan rzeczy pod kątem – w pewnym stopniu już występującej w statystykach (patrz wykres 18.) – stopnia zainteresowania świadczeniami pomocowymi wśród osób w wieku poprodukcyjnym.

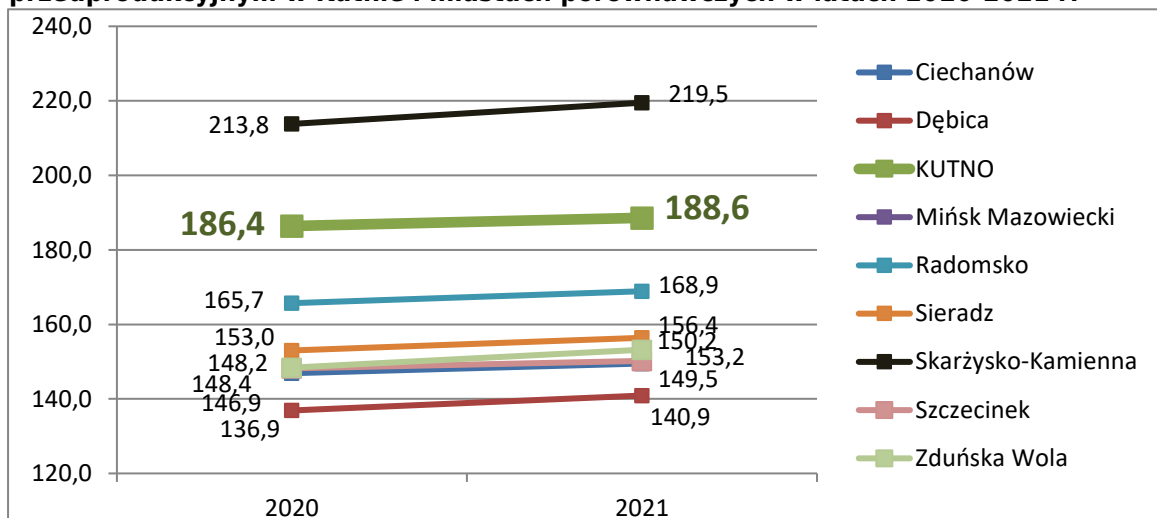
Wykres 16. Prognoza struktury ludności [w %] i ogólnej liczby mieszkańców Kutna w latach 2025 i 2030.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; marzec 2023 r.

Na tle wykresu 16., obrazującego prognozę struktury ludności Kutna w wybranych latach, można skonstatować, iż ryzyko wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni kilku najbliższych lat jest uzasadnione. W 2030 r. liczba mieszkańców spadnie poniżej 40 tys., a co trzeci mieszkaniec miasta będzie w wieku senioralnym. Jeżeli te przewidywania się ziszczą, przy supozycji *ceteris paribus* (tzn. – w tym kontekście – iż pozostałe warunki determinujące decyzję ubiegania się o pomoc ze strony Ośrodka pozostaną na tym samym poziomie), to należy oczekiwać zwielokrotnienia liczby potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej.

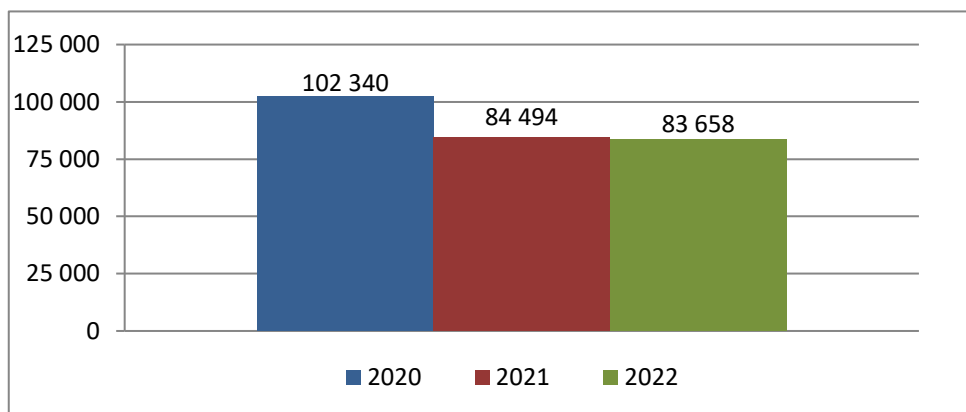
Wykres 17. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Kutnie i miastach porównawczych w latach 2020-2021 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2023 r.

Powyższy wykres, dokumentując stosunek liczby kutnowskich seniorów względem 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, niepokojąco sygnalizuje niebezpieczeństwo możliwej depopulacji Kutna. Jako jeden z możliwych wskaźników obciążenia demograficznego jasno uświadamia, że wszystkie miasta z grupy porównawczej trapione są jednakową bolączką – postępującym odwróceniem piramidy wieku. W latach 2020-2021 w Kutnie, gdzie sytuacja przedstawiała się najmniej korzystnie z wyjątkiem Skarżyska-Kamiennej – acz trzeba zauważyć również, iż trend wzrostowy w przypadku Kutna przebiegał stosunkowo łagodnie – proporcja zwiększyła się o 2,2 (najmniejszy wzrost odnotowano w Mińsku Mazowieckim). Zatem w 2022 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało blisko 189 seniorów.

Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych pobieranych przez seniorów (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) w latach 2020-2022*.

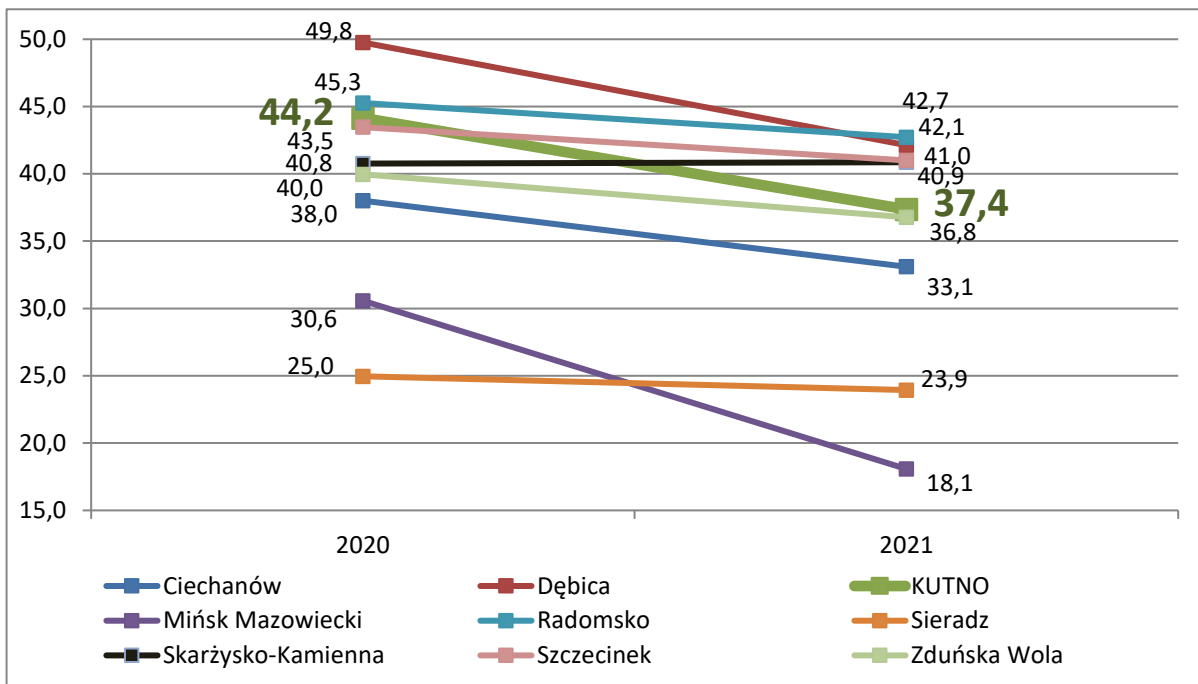
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Jednostką liczby świadczeń jest dzień, zatem przykładowo: w miesiącu, w którym są 23 dni robocze, osoba pobierająca zasiłek stały, korzystająca codziennie z obiadu i codziennie z usług opiekuńczych otrzyma 47 świadczeń (1+23+23).

Omawiane kwestie dotyczące zróżnicowanego zapotrzebowania na pomoc znajdują swe potwierdzenie w liczbach świadczeń pobieranych przez seniorów (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) w latach 2020-2023. W raportowanym okresie skala świadczeń, których beneficjentami są seniorzy (czyli na jedną osobę przypadało mniej świadczeń) w zestawieniu z 2021 r. utrzymała się na zbliżonym poziomie, zmniejszając się o 1,0%, natomiast w stosunku do 2020 r. zmalała o 18,3%. Za zmiany te mogą

odpowiadać, uzależnione w pewnej mierze od okoliczności odnoszących się do epidemii, obniżenie się w 2022 r. liczby zrealizowanych godzin świadczonych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, spadek liczby świadczeń skierowanych do osób przebywających w domach pomocy społecznej, malejąca liczba obiadów wydawanych przez Sekcję Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Centrum Seniora na podstawie decyzji administracyjnej, wśród których to odbiorców posiłku seniorzy stanowią istotny odsetek.

Wykres 19. Wskaźnik deprivacji lokalnej w Kutnie i miastach porównawczych w latach 2020-21.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2023 r.

Istotnym uzupełnieniem mogą być dane z lat 2020-2021 pochodzące z pomiaru wskaźnika deprivacji lokalnej (ilorazu liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, tj. pobierających świadczenia pomocy społecznej, i liczby mieszkańców miasta w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców). Jednoznacznie pokazują one, iż z grona miast porównawczych najwięcej świadczeniobiorców pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców w przeliczeniu na 1 000 osób zamieszkuje Dębicę (wskaźnik w 2020 r. i 2021 r. odpowiednio na poziomie: 49,8 i 42,1) oraz Radomsko (wskaźnik w 2020 r. i 2021 r. odpowiednio na poziomie: 45,3 i 42,7). Kutno, plasując się na trzecim miejscu w 2020 r., w 2021 r. ułożyło się na pozycji piątej pod względem wielkości wskaźnika deprivacji lokalnej.

Wskaźnik dla Kutna, co jest sygnałem zadowalającym, obniża się, a na dodatek dynamika spadkowa, czyli różnica w wysokości parametru w latach 2020-2021, jest trzecią największą z grona miast z grupy porównawczej.

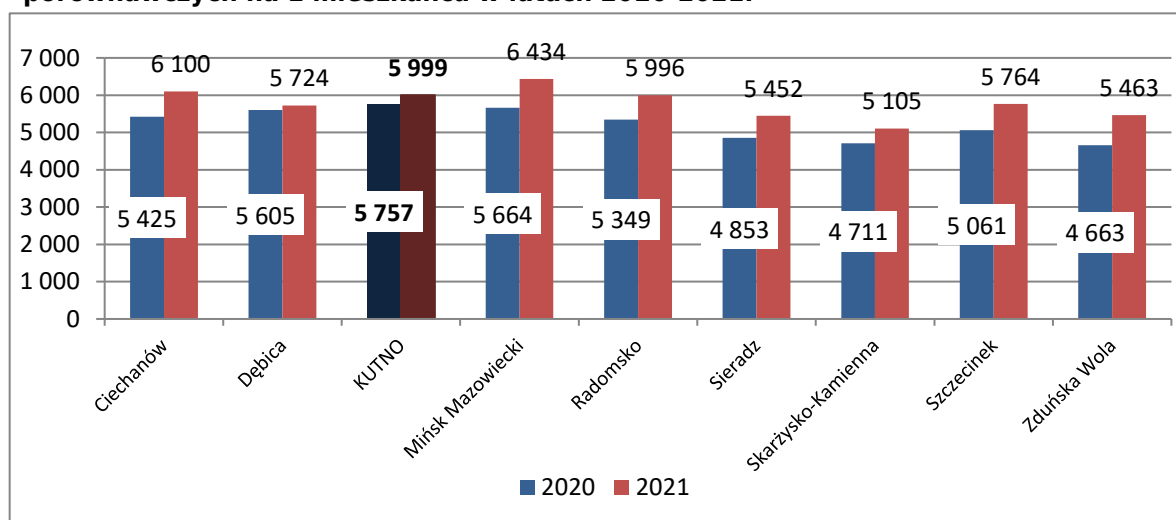
Źródła wytłumaczenia stosunkowo wysokiego, aczkolwiek obniżającego się, wskaźnika deprivacji lokalnej w Kutnie można doszukiwać się m.in. we wspomnianej wyżej (wykres 11.) kwestii odsetka rodzin, którym udzielana była pomoc społeczna pomimo przekroczenia w tych gospodarstwach domowych kryterium dochodowego.

Dla szerszego spojrzenia na zjawisko współzależności, wzajemnego wpływu na siebie wymiarów demograficznego, gospodarczego i przynależnego pomocy społecznej warto dostrzec treści wpływające z wykresu 20 i tabeli 2. Z wykresu

wynika, że w 2021 r. Kutno pośród miast z grupy porównawczych lokowało się na trzecim miejscu (za Mińskiem Mazowieckim i Ciechanowem) pod względem dochodu (ogółem) na 1 mieszkańca, z wynikiem - **5 999 zł**. Warto odnotować, iż w 2021 r. Kutno zanotowało wzrost dochodu rok do roku wynoszący 4% w zestawieniu z 2020 r.

Z kolei tabela 2. Informuje o wydatkach gmin na pomoc społeczną. Kutno, asygnując w 2021 r. na ten cel środki w wysokości **18 427 518,70 zł**, jest trzecią gminą pod względem wielkości transferów finansowych. Najwięcej łoży Radomsko, co w kontekście wcześniejszych rozważań odnoszących się do wskaźnika deprivacji, jest zrozumiałe i poniekąd stanowi czynnik objaśniający wartość wskaźnika przyporządkowanego Radomsku. Trzeba również podnieść, iż w wypadku Kutna odnotowano redukcję wydatków na pomoc społeczną rok do roku: w 2021 r. przeznaczono o 1 199 765,81 zł mniej niżli 2020 r.

Wykres 20. Dochód (ogółem) [w zł po zaokrągleniu do jedności] Kutna i miast porównawczych na 1 mieszkańca w latach 2020-2021.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2023 r.

Tabela 2. Wydatki [w zł] na pomoc społeczną (Dział 852 - klasyfikacja budżetowa) Kutna i miast z grupy porównawczej w latach 2020-2021.

Miasto	Wydatki na pomoc społeczną	
	2020	2021
Ciechanów	11 935 703,69	12 585 170,97
Dębica	15 726 695,78	15 352 378,14
KUTNO	19 627 284,51	18 427 518,70
Mińsk Mazowiecki	7 379 555,15	7 719 042,19
Radomsko	19 874 865,20	20 872 714,08
Sieradz	9 108 550,19	10 452 318,30
Skarżysko-Kamienna	18 582 890,35	19 077 386,47
Szczecinek	14 645 966,07	15 257 763,10
Zduńska Wola	9 929 803,79	10 662 612,77

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2023 r.

Miasto Kutno, na tle miast z grupy porównawczej, dysponuje względnie wysokim dochodem na 1 mieszkańca oraz kieruje wysoką kwotą pieniędzy na pomoc społeczną. Tym samym ilość transferów pieniężnych przesyłanych do tego segmentu życia społecznego może być pochytywana jako próba stosownej reakcji władz na bieżące problemy mieszkańców Kutna.

6. Formy wsparcia w systemie pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek

6.1. Praca socjalna

Praca socjalna jest kluczowym zadaniem pomocy społecznej, realizowanym niezależnie lub równolegle z pozostałymi formami wsparcia i świadczeniami przyznawanymi osobom występującym o przyznanie pomocy. Zasadnicze zadanie pracownika socjalnego sprowadza się do szczegółowego rozeznania sytuacji osoby i rodziny zwracającej się o pomoc oraz do stworzenia całościowej diagnozy na podstawie wywiadu środowiskowego. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami (bez względu na posiadany dochód) w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej.

W obrębie pracy socjalnej mieści się również poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom/rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Tabela 3. Liczba rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną i liczba osób w tych rodzinach oraz liczba kontraktów socjalnych i liczba osób, z którymi je zawarto, oraz liczba Indywidualnych Programów Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności - w latach 2020-2022.

Wyłącznie praca socjalna			
Liczba:	2020	2021	2022
- rodzin	473	580	714
- osób, w rodzinach	844	919	1 181
Kontrakty socjalne*			
Liczba:	2020	2021	2022
- kontraktów	34	57	46
- osób, z którymi zawarto kontrakty	34	46	37
Indywidualny Program Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności (IPU)			
Liczba IPU	9	28	7

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Z jedną osobą może być zawartych kilka kontraktów.

Narzędziem wykorzystywanym w pracy socjalnej jest również kontrakt socjalny, czyli forma umowy zawieranej pomiędzy osobą ubiegającą się o świadczenie z pomocy społecznej a pracownikiem socjalnym. Idea kontraktu socjalnego, mającego wyraźnie określone zasady obowiązywania, odnosi się do zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy przez mobilizowanie osoby bądź rodziny do własnej aktywności i podejmowania starań w celu uzyskania samodzielności, przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej, aktywnego poszukiwania pracy, podwyższania kwalifikacji zawodowych czy też podjęcia bądź kontynuowania leczenia odwykowego.

Z kolei Indywidualny Program Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności (IPU), to forma pomocy skierowana do osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, polegająca na stwarzaniu warunków i umożliwianiu reintegracji społeczno-zawodowej, w tym wspieraniu osoby w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych.

W 2022 r. parametry dotyczące podjęcia wyłącznie pracy socjalnej osiągnęły wyższe wartości niżeli w 2021 r. (wzrost o 134 rodziny i 262 osoby w rodzinach).

Z kolei względem 2021 r. liczba zawiązanych kontraktów socjalnych zmalała o 11, gdyż nie było potrzeby wdrażania tego instrumentu pomocowego, zaś liczba IPU z uwagi na rotacyjne przydzielanie pobytu w mieszkaniach wspomaganych, a nie zasiedlanie wolnych mieszkań, jak miało to miejsce w 2021 r., zmniejszyła się o 21. Najistotniejszego uwarunkowania takiego stanu rzeczy można upatrywać, o czym już było uprzednio wspomniane, wykonywanie pracy socjalnej na rzecz obywateli Ukrainy, weryfikacja posiadania uprawnień do ubiegania się o świadczenia wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, świadczenie pracy socjalnej w stosunku do beneficjentów Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022 lub Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022. Ponadto pracownicy socjalni, zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, sprawują nadzór nad, ustanowionym przez sąd opiekuńczy, opiekunem tymczasowym reprezentującym i sprawującym pieczę nad małoletnim obywatelem Ukrainy. Do końca 2022 r. wpłynęły 22 postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna tymczasowego wobec małoletnich obywateli Ukrainy.

6.2. Świadczenia pieniężne

Pomoc finansową oferowaną przez Ośrodek stanowią następujące świadczenia pieniężne:

➤ **Zasiłek stały** – świadczenie obowiązkowe, którego wysokość uzależniona jest od wysokości dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie, przysługujące:

- a) osobom pełnoletnim samotnie gospodarującym (kryterium dochodowe uprawniające do przyznania świadczenia: 776 zł),
- b) osobom pełnoletnim pozostającym w rodzinie (kryterium dochodowe uprawniające do przyznania świadczenia: 600 zł)

- niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy.

➤ **Zasiłek okresowy** – przyznawany jest osobom i rodzinom, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód rodziny nie przekracza kryterium dochodowego osoby (776 zł) lub rodziny (iloczyn kryterium na osobę w rodzinie i liczby osób w rodzinie, tj. 600 zł x liczba osób w rodzinie), a dochody oraz posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają na zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb.

Świadczenie to, którego wysokość uzależniona jest od wysokości dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu rodziny, przysługuje ze względu na szczególne okoliczności wymienione przez ustawę, tj. długotrwałą chorobę, bezrobocie, niepełnosprawność, możliwość nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

➤ **Zasiłek celowy** – może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb bytowych, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Natomiast w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe (776 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz iloczyn kryterium na osobę w rodzinie i liczby osób w rodzinie, tj. 600 zł x liczba osób w rodzinie) może być przyznany **specjalny zasiłek celowy**, który nie podlega zwrotowi.

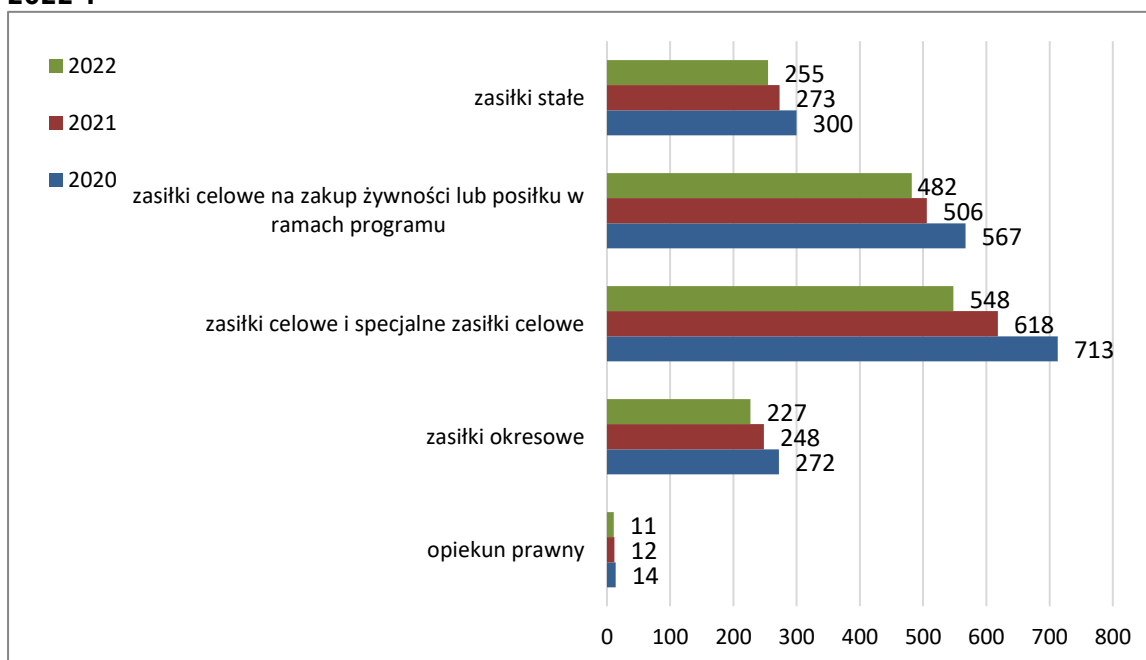
➤ **Zasiłek celowy na zakup żywności lub posiłku w ramach programu dożywiania** – pięcioletni program rządowy „Posiłek w szkole w domu” rozpoczął się 01.01.2019 r. i docelowo ma zastąpić funkcjonujący do końca 2018 r. program „Pomoc

państwa w zakresie dożywiania”.

➤ **Opiekun prawny** – wynagrodzenie dla opiekuna prawnego może być przyznane za reprezentowanie osoby małoletniej, ubezwłasnowolnionej całkowicie, sprawowanie pieczy nad osobą i jej majątkiem. Wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Udzielenie świadczeń w postaci wynagrodzenia za sprawowanie opieki nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

Udzieloną potrzebującym rodzinom pomoc finansową w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych oraz świadczenia dla opiekuna prawnego przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21. Liczba osób/rodzin objętych pieniężną formą pomocy w latach 2020-2022*.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Dane nie sumują się, gdyż rodziny korzystały z więcej niż jednego świadczenia pieniężnego w ciągu roku.

W 2022 r. pomoc pieniężną przyznano **628** rodzinom w różnych formach (z zastrzeżeniem, że suma odsetków świadczeń nie składa się na 100%):

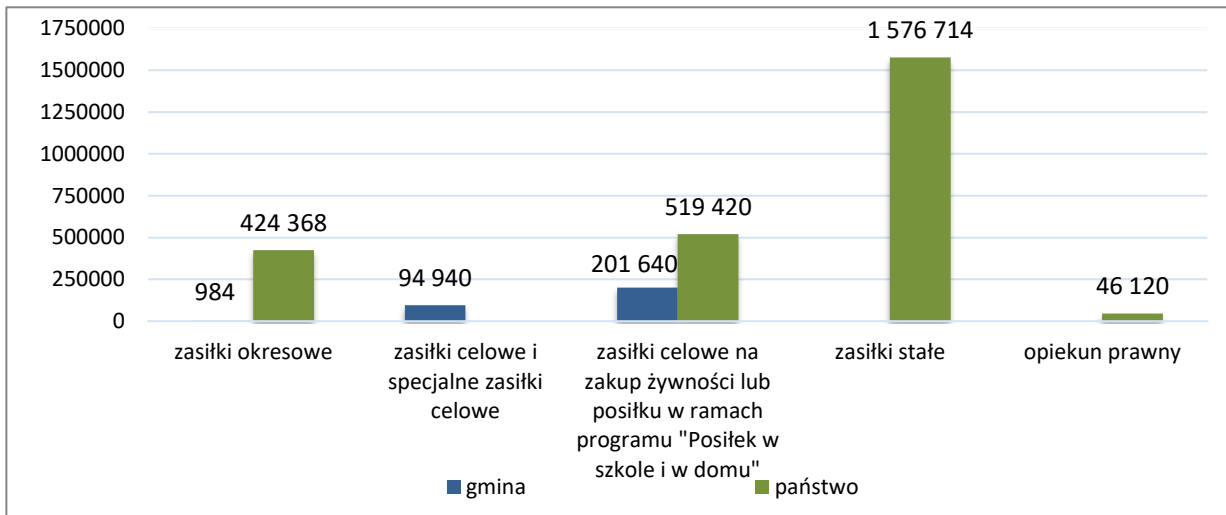
- zasiłku stałego – 40,6%;
- zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku w ramach programu – 76,8%;
- zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego – 87,3%;
- zasiłku okresowego – 36,1%;
- świadczenia dla opiekuna prawnego – 1,8%.

Widoczne jest, że przez ostatnie trzy lata najwięcej rodzin skorzystało z zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych (87% wszystkich świadczeń pieniężnych). Może to świadczyć o dużej grupie ludzi, którzy, nie spełniając przesłanek pozwalających starać się o zasiłek okresowy (przekroczenie kryterium dochodowego), zmuszeni byli posilkować się pomocą doraźną, nakierowaną na określony cel. Wśród beneficjentów zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego znaleźli się także renciści i emeryci, których dochody przewyższają kryterium dochodowe, pomimo to nie są oni w stanie we własnym zakresie zakupić np. niezbędnych do życia leków. Liczba rodzin pobierających to świadczenie jednak z roku na rok jest coraz niższa (w 2022 r. spadek o 70 rodzin w zestawieniu z 2021 r. oraz o 165 rodzin w porównaniu

z 2020 r.).

Podobnie sytuacja wygląda w wypadku zasiłków stałych, zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku w ramach programu dożywiania oraz zasiłków okresowych. Tutaj też odnotowano zmniejszającą się liczbę rodzin, którym przyznano tę formę wsparcia, co spowodowane jest niższą ogólną liczbą rodzin korzystających w 2022 r. ze wsparcia pieniężnego. Ustabilizowała się z kolei liczba osób, które pobierają wynagrodzenie dla opiekuna prawnego (zniżka w 2022 r. o 1 osobę w ujęciu porównawczym z 2021 r.).

Wykres 22. Wydatki [w zł po zaokrągleniu do jednośc] z budżetu gminy i państwa poniesione na świadczenia pieniężne w 2022 r.

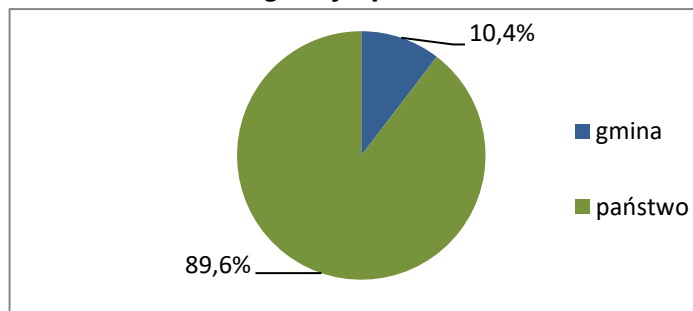

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Największą kwotę w 2022 r. wyasygnowano na dotowane z budżetu państwa zasiłki stałe: **1 576 714,10 zł** (o 104 753,10 zł więcej niż w 2021 r.), stanowiąc **55,0%** wszystkich poniesionych na pomoc pieniężną kosztów. Drugim świadczeniem najmocniej pomniejszającym budżet były zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”: **721 060,00 zł**, z tego: 201 640 zł, tj. **28,0%** pochodziło z wkładu własnego, zaś 519 420 zł, tj. **72,0%** - państwa.

Transfery socjalne w postaci zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych w całości finansowanych przez gminę opiewały na kwotę **94 940,00 zł** (spadek w zestawieniu z 2021 r. o 89 595,00 zł). Na wydatki związane z zasiłkami okresowymi przeznaczono sumę w wysokości **425 351,75 zł**, z czego środki z budżetu państwa stanowiły **99,8%**. Zasiłki okresowe z tytułu bezrobocia otrzymały 124 rodziny na kwotę **226 829 zł**, co stanowiło 53,3% wszystkich wydatków poniesionych na tę formę wsparcia. Najmniejszym obciążeniem okazały się koszty wynagrodzenia opiekuna prawnego, które uczyniły wydatek rządu **46 119,53 zł** i w 100% były dotowane przez państwo.

Wykres 23. Wydatki w zł z budżetu gminy i państwa na świadczenia pieniężne w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Ogółem wydatki na świadczenia pieniężne w 2022 roku wyniosły **2 864 185,38 zł** i były wyższe od roku poprzedniego o 153 326,42 zł, tj. o 5,7%. Pomoc z budżetu państwa kształtowała się na poziomie **2 566 621,38 zł**, tj. 89,6% sumy wydatków, zaś wkład własny gminy liczono w kwocie **297 564,00 zł**, czyli 10,4% wszystkich wydatków dotyczących świadczeń pieniężnych.

Tabela 4. Realizacja świadczeń pieniężnych, w tym średnia roczna kwota [w zł] przypadająca na jedną rodzinę w danej formie świadczeń pieniężnych, w 2022 r.

Rodzaj świadczenia	Wydatki [w zł]	Liczba rodzin*	Średnia roczna kwota przypadająca na 1 rodzinę [w zł]
Zasiłki okresowe	425 351,75	227	1 873,79
Zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe	94 940,00	548	173,24
Zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	721 060,00	482	1 495,97
Zasiłki stałe	1 576 714,10	255	6 183,19
Opiekun prawny	46 119,53	11	4 192,68

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Jedna rodzina może korzystać z kilku rodzajów pomocy finansowej.

Średnia roczna kwota przypadająca na jedną rodzinę w 2022 r. w odniesieniu do zasiłku stałego wyniosła 6 183,19 zł. Uwzględniając wśród świadczeniobiorców liczbę osób samotnie gospodarujących (225) i przypadającą na nich kwotę świadczeń (1 472 634,00 zł; po zaokrągleniu do jedności) oraz liczbę rodzin, których członkowie uzyskali zasiłek stały (30) i przeznaczone na nich środki pieniężne (104 080 zł; po zaokrągleniu do jedności), szacuje się, iż miesięcznie do osoby prowadzącej jednoosobowe gospodarstwo domowe trafiło **545,42 zł**, natomiast na rodzinę z zasiłkobiorcą stałym przypadło w miesięcznym rozliczeniu **289,11 zł** zasiłku.

6.3. Świadczenia niepieniężne

6.3.1. Dożywianie dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie od 01.01.2019 r. realizuje pięcioletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”, który docelowo ma zastąpić obowiązujący do końca 2018 r. program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Intencją programu jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Ponadto program ten cechuje się wsparciem finansowym gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Kryterium dochodowe uprawniające do przyznania świadczenia wynosi do 150% kryterium dochodowego, czyli 990,00 zł na osobę w rodzinie i 1 164,0 zł dla osoby samotnie gospodarującej. W ramach wykonywania przez Ośrodek zadania zapewnienia dzieciom i młodzieży gorącego posiłku 22 placówki oświatowe zostały objęte realizacją programu. W 2022 r. wsparciem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” objęto 428 dzieci, w tym: 134 dzieci (z 78 rodzin) skorzystało z dożywiania w postaci obiadów w szkołach, przedszkolach lub innych placówkach oświatowych.

Ogółem w 2022 r. wydano **12 292** posiłki na łączną kwotę **79 618,77 zł**. Całość tej sumy to wkład własny gminy do programu „Posiłek w szkole i w domu”.

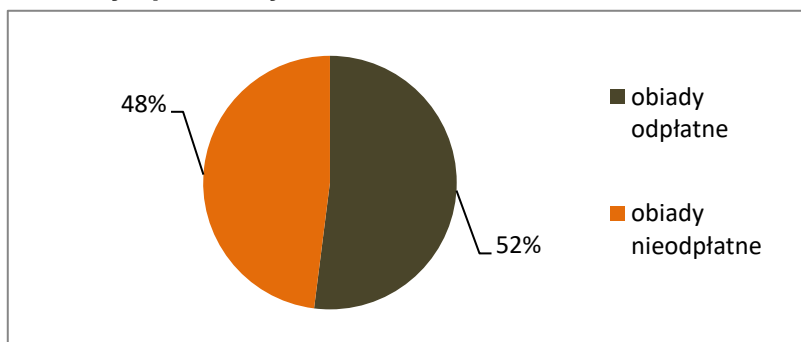
6.3.2. Posiłek przygotowywany w Centrum Seniora - Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej

W 2022 r. w Centrum Seniora - Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej zostały przyrządzone obiady/posiłki dla **284** osób (o 11 mniej niż w 2021 r.). Dla 130 osób (o 11 mniej w stosunku do 2021 r.) wydano decyzje na pomoc w formie posiłku nieodpłatnego, zaś dla 154 osób (tyleż samo co w 2021 r.) - decyzje na pomoc w formie posiłku odpłatnego. Średnio dziennie było wydawanych 169 obiadów (a wliczając obiady bez decyzji skierowane do osób zatrudnionych w ramach robót publicznych organizowanych przez Urząd Miasta w Kutnie oraz do dzieci odbywających ferie zimowe i letnie, a także do obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa: 185).

W 2022 r., mimo uchylenia stanu epidemii, SDDPS kontynuowała zapoczątkowaną wcześniej przez wzgląd na obostrzenia sanitarne, lecz dobrze odebraną społecznie, usługę polegającą na możliwości dowozu posiłku do mieszkańców Kutna. W ten sposób dostarczono 13 380 posiłków, w tym 795 posiłków dla osób pracujących w ramach robót publicznych.

W omawianym okresie przygotowano łącznie **22 037** obiadów odpłatnych (o 269 mniej niż w 2021 r.) i **20 475** posiłków nieodpłatnych (o 545 mniej w zestawieniu z 2021 r.), co razem stanowiło **42 512** obiadów/posiłków, tj. o 814 mniej niżeli w 2021 r., a dodając do tego obiady przygotowywane dla osób pracujących w ramach robót publicznych oraz dla dzieci w czasie ferii zimowych i wakacji letnich, a także dla obywateli Ukrainy - uczyliło liczbę **46 500** obiadów.

Wykres 24. Obiady/posiłki przyznawane w drodze decyzji przygotowywane w Sekcji Dzienny Dom Pomocy Społecznej w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

6.3.3. Ubezpieczenie zdrowotne przy zasiłkach stałych

W ramach świadczeń niepieniężnych Ośrodek opłaca składkę zdrowotną za osoby pobierające zasiłek stały, a nieobjęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Na świadczenie to w 2022 r. została wydatkowana kwota **132 706,43 zł**, a skorzystało z niego 236 odbiorców, czyli **91,8%** wszystkich świadczeniobiorców zasiłku stałego (257 osób). Pomimo tego, że powyższa forma wsparcia wyrażana jest w określonych kwotach pieniężnych, zalicza się ją do świadczeń niepieniężnych. Wiąże się to z tym, iż osoba, za którą opłaca się składkę zdrowotną, umożliwiając takiej osobie korzystanie z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych, nie otrzymuje bezpośrednio środków pieniężnych.

Tabela 5. Liczba osób, składek i wydatki [w zł] na składkę ubezpieczenia zdrowotnego opłacaną przy zasiłku stałym w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba osób	272	253	236
Liczba składek	2 730	2 517	2 404
Koszt składek [w zł]	137 491,41	125 210,23	132 706,43

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. odnotowano niższą liczbę osób w stosunku do 2021 r. (o 17 osób) i w zestawieniu z 2020 r. (o 36 osób), którym opłacano składkę zdrowotną. Zmalała liczba składek (o 113 względem 2021 r.) oraz ich koszt (o 7 496,20 zł, porównując z 2021 r.). Do spadku frekwencji przyczyniło się w decydującej mierze przyznanie osobom świadczenia emerytalno-rentowego albo też zaprzestanie opłacania składek wskutek śmierci beneficjenta. Poza tym trzeba te statystyki czytać w kontekście ustabilizowanej liczonej w miesiącach średniej częstotliwości opłacania składek w danym roku: w 2020 r. wyniosła ona 10,0; w 2021 r. - 9,9; natomiast w 2022 r. - 10,2.

6.3.4. Sprawienie pogrzebu

Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie organizuje pochówki osób zmarłych na terenie miasta Kutna, jeżeli nie posiadały one osób bliskich, były osobami bezdomnymi lub najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej nie posiada uprawnień do wypłaty zasiłku pogrzebowego.

Tabela 6. Liczba świadczeń i wydatki [w zł] poniesione na pochówek w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	4	5	2
Kwota świadczeń [w zł]	8 344,40	13 251,20	2 858,00

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. Ośrodek opłacił 5 pochówków, które kosztowały 18 580,00 zł, w tym Ośrodek otrzymał z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zwrot za 1 pochówek częściowo, a za 3 pochówki zwrot całości wydatku, więc faktyczny wydatek poniesiony przez gminę z tytułu sprawienia 2 pochówków (1 w części) ukształtował się w wysokości **2 858,00 zł**. Średnia opłata za pochówek wyniosła 1 429,00 zł.

7. Pomoc środowiskowa i instytucjonalna

7.1. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę nowe zadania dotyczące wspierania rodzin biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z nią, jeśli rodzice nie są w stanie zapewnić właściwej opieki i wychowania swoim dzieciom, pieczę zastępczą organizuje dla dzieci powiat, a koszty ich utrzymania ponosi gmina. Kutnowski Ośrodek za pośrednictwem Sekcji Wspierania Rodziny przy Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom” realizuje od 2012 r. zadania wynikające z tej ustawy.

Tabela 7. Liczba dzieci i wydatki [w zł], w tym średnia roczna kwota dofinansowania jednego dziecka, poniesione na różne formy wspierania pieczy zastępczej w 2022 r.

Pieczka zastępcza	Poniesione koszty [w zł]	Liczba dzieci	Średnia roczna kwota dofinansowania przypadająca na 1 dziecko [w zł]
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	707 192,85	33	21 430,08
Rodziny zastępcze zawodowe	366 801,30	17	3 944,10
Rodziny zastępcze spokrewnione		59	
Rodziny zastępcze niezawodowe		17	
Ogółem	1 073 994,15	126	8 523,76

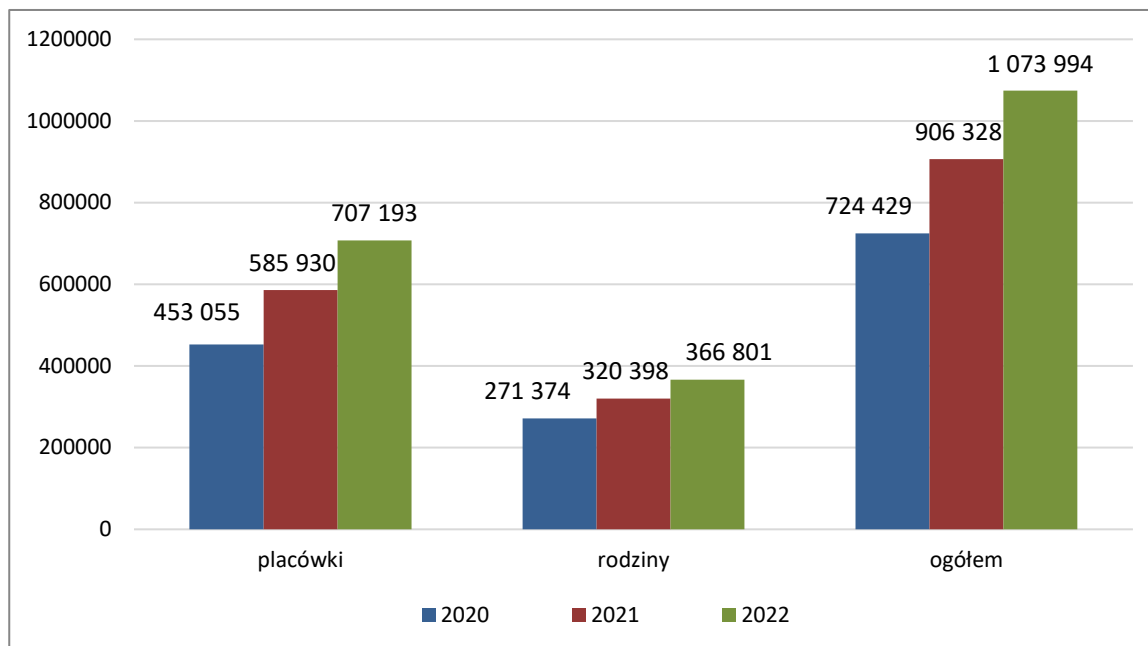
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 33 dzieci (identyczna liczba jak w 2021 r.), w rodzinach zastępczych zawodowych - 17 dzieci (w zestawieniu z 2021 r. o 3 mniej), w rodzinach niezawodowych - 17 dzieci (o 6 więcej wobec 2021 r.), a w rodzinach spokrewnionych przebywało 59 dzieci (spadek o 2 dzieci w porównaniu z 2021 r.). Z różnych form pieczy zastępczej do rodzin biologicznych (zarówno objętych, jak i nieobjętych wsparciem asystenta) w omawianym okresie wróciło 10 dzieci (o 4 mniej aniżeli w 2021 r.), zaś 3 dzieci (o 4 mniej w stosunku do 2021 r.), osiągając pełnoletniość, usamodzielniało się.

Rzeczywista liczba dzieci przebywających w latach 2020-2022 w różnych formach pieczy zastępczej rośnie: 102 - 2020 r., 125 - 2021 r., 126 - 2022 r. Spowodowane to jest relatywnie niską liczbą powrotów dzieci do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej, a co za tym idzie przyrostem liczby wychowanków w systemie pieczy zastępczej. Niewielka frekwencja powrotów dzieci dowodzi tego, że ich biologiczni rodzice, pozostając niewydolni wychowawczo i nie wykazując postępów w resocjalizacji, nie są zainteresowani stanowaniem opieki nad swoimi dziećmi.

Nie wszystkie jednak przypadki dzieci umieszczanych w różnych formach pieczy zastępczej pochodziły z rodzin, z którymi współpracował asystent, albo też z rodzin, które korzystały z pomocy Ośrodka. Część dzieci była umieszczana w pieczy zastępczej bezpośrednio decyzją wydaną przez sąd. W 2022 r. dla 20 dzieci rozpoczął się proces objęcia ich pieczę zastępczą, w tym jedynie 5 z nich to dzieci z rodzin wspieranych przez asystenta.

Wykres 25. Wydatki [w zł po zaokrągleniu do jedności] ogółem poniesione na wspieranie pieczy zastępczej w latach 2020-2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Powyższy wykres obrazuje wzrost wysokości opłat związanych z pobytem dziecka w pieczy zastępczej wynikający z odpłatności gminy za ten pobyt. Skala kosztu kształtuje się następująco:

- ▲ 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ▲ 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ▲ 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Informacje pochodzące z wykresu 25. unaoczniają, iż co roku notuje się znaczny wzrost środków finansowych przeznaczanych na pieczę zastępczą. Związane jest to z ponoszeniem największej odpłatności za każde dziecko, które, będąc w pieczy zastępczej, w ciągu 2 lat nie powróci do rodziny biologicznej; w 2022 r. takich dzieci, które przebywały w pieczy zastępczej co najmniej 3 lata, było **68** (identyczna liczba jak w wypadku 2021 r.), a także z rosnącymi kosztami utrzymania dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 8. Struktura rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba asystentów rodziny	4	4	4
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	44	42	44
Liczba dzieci w tych rodzinach	92	81	90
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę ze względu na osiągnięcie celów	6	6	6
Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych (również rodzin nieobjętych wsparciem asystenta)	6	14	10

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Pracę terapeutyczno-edukacyjną w 2022 r., w pewnym stopniu ograniczoną z uwagi na sytuację epidemiczną lub zagrożenia epidemicznego, prowadziło 4 asystentów w **44** rodzinach (o 2 więcej w odniesieniu do 2021 r.), w tym 12 to rodziny, z którymi rozpoczęto pracę w 2022 r. W 44 rodzinach przebywało **90** dzieci zagrożonych umieszczeniem w różnych formach pieczy zastępczej (o 9 więcej niż w 2021 r.). W wyniku efektywnej pracy asystentów w 2022 r. z **6** rodzinami zakończono współpracę ze względu na osiągnięcie celów wynikających z planu pracy asystenta z rodziną, a do rodzin biologicznych, powróciło **2** dzieci, zaś uwzględniając również rodziny, z którymi nie współpracował asystent – łącznie **10** dzieci.

7.2. Świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka”

Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie w Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom” działa Sekcja Wsparcia Dziennego, a w jej ramach – świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka”, która prowadzi działania w szczególności na rzecz dzieci pochodzących z rodzin z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

W 2022 r. w zajęciach organizowanych przez świetlicę wzięło udział **73** dzieci (tyleż samo co w 2021 r.). Zajęcia odbywały się nie tylko w dni nauki szkolnej, lecz również w czasie wolnym. W okresie sprawozdawczym dzieciom zorganizowano zarówno warsztaty zimowe (skorzystało z nich 24 dzieci), jak i warsztaty letnie (skorzystało z nich 32 dzieci). Podczas zajęć zimowych dzieci odwiedziły wiele interesujących miejsc, w których nauka łączyła się z zabawą, np. „Zakątek Odkrywców” koło Płocka (gdzie podopieczni uczestniczyli w przeprowadzeniu eksperymentów z użyciem światła, poznawali zasady rządzące optyką), Mandorię – tematyczny park rozrywki w Rzgowie pod Łodzią, Centrum Zabaw „Happy Park”, kręgielnię w Aquaparku w Kutnie czy kutnowskiego karmelara, Panią Lizak, u której mogły wykonać własne walentynkowe lizaki.

Program warsztatów letnich także obfitował w moc atrakcji, gdyż wychowankowie odbyli szereg wycieczek i wzięli udział w ciekawych zajęciach, np.: wycieczki autokarowe do: Term Uniejów, parku rozrywki „Sady Klemensa”, gospodarstwa agroturystycznego Stajnia „U Kowala”, ZOO Orientarium oraz Parku Trampolin w Łodzi; wycieczki okolicznościowe do: Państwowej Komendy Straży Pożarnej w Kutnie, Aquaparku w Kutnie, kutnowskich parków; zajęcia dydaktyczno-wychowawcze: „Q jak Kutno, Poznajemy historię” – spotkanie z prezesem Stowarzyszenia „Pułk 37”, „Na sportowo” – gry i zabawy na świeżym powietrzu, „Bezpieczne wakacje”; zajęcia kulinarne: „Nie solimy, nie słodzimy – wybieramy witaminy”; zajęcia artystyczne: „Widokówka z Kutna”; malowanie farbami, lepienie z gliny; nauka śpiewu; konkurs wiedzy o Kutnie.

W ramach procesu terapeutyczno-wychowawczego, obok współpracy z rodzicami i pedagogami szkolnymi, prowadzono z dziećmi zajęcia mające m.in. za zadanie:

- pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych i osobistych;
- podnoszenie poziomu edukacyjnego (wyrównywanie zaległości w nauce, pomoc w odrabianiu lekcji);
- rozwijanie samodzielności i społecznej aktywności;
- wspieranie rozwoju zainteresowań, zdolności (np. plastycznych, tanecznych);
- rozwijanie sprawności fizycznej (np. ćwiczenia, gimnastyka);
- profilaktykę (np. z zakresu uzależnień, przemocy i agresji);
- zwiększanie kultury osobistej (np. nauka zasad zachowania przy stole);
- organizację czasu wolnego (gry i zabawy).

Nadto należy zaakcentować, iż program pracy z dziećmi jest na bieżąco, w zależności od potrzeb, uzupełniany.

W sierpniu i wrześniu 2022 r. pracownicy świetlicy wspólnie z grupą nieformalną

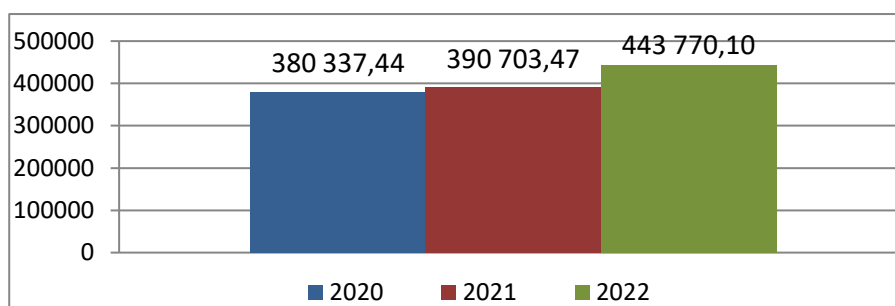
„Aktywnie zakręcenii”, we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom z Domów Dziecka i Rodzin Zastępczych „Wyspa Skarbów” w Kutnie, zrealizowali – w ramach Lokalnego Programu Mikrograntów: Mikrogranty w Kutnie 2022, finansowanego z budżetu Miasta Kutno – projekt promujący zdrowy styl życia: „W kolory gramy – rozkwitamy”. Projekt skierowany był do społeczności lokalnej, a przede wszystkim do osób w wieku 9-20 lat znajdujących się w pieczy zastępczej, mieszkańców miasta Kutno oraz dzieci korzystających ze świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka”. Inicjatywa objęła cztery działania, których głównym celem była promocja zdrowego stylu życia, integracja dzieci i młodzieży z różnych środowisk oraz kształtowanie takich umiejętności społecznych jak: współpraca, odpowiedzialność, umiejętność ponoszenia porażek oraz sukcesów. Zadaniem autorów było pokazanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i propagowanie profilaktyki prozdrowotnej. W ramach zaplanowanych działań uczestnicy stworzyli strefę relaksu i wypoczynku, zmierzali się z zadaniami plastycznymi, wzięli udział w spartakiadzie i pikniku.

Omówienie Projektu zamieszczono w podrozdziale 12.2.4.

Działalność świetlicy wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.2: Umocnianie kapitału społecznego miasta; Działanie III.2.2: Wspieranie nowych form organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

* * *

Wykres 26. Wydatki [w zł] przeznaczone na działalność świetlicy „Rodzinka” i na asystenturę rodziny w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wydatki przeznaczone na wspieranie rodziny, czyli na funkcjonowanie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka” oraz na asystenturę rodziny, wyniosły w 2022 r. **443 770,10 zł** – o 53 066,63 zł więcej względem 2021 r. i o 63 432,66 zł więcej wobec 2020 r. Uzasadnienia dla wzrostu w wydatkach można upatrywać we wzroście wynagrodzeń oraz w rosnących kosztach utrzymania, które determinowane były, szczególnie w 2022 r., wysoką inflacją.

7.3. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny i Kutnowska Karta Dużej Rodziny

Od 16.06.2014 r. w ramach realizacji rządowego programu rodziny wielodzietne, mające na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, mogą ubiegać się o bezpłatne przyznanie Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, a jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju.

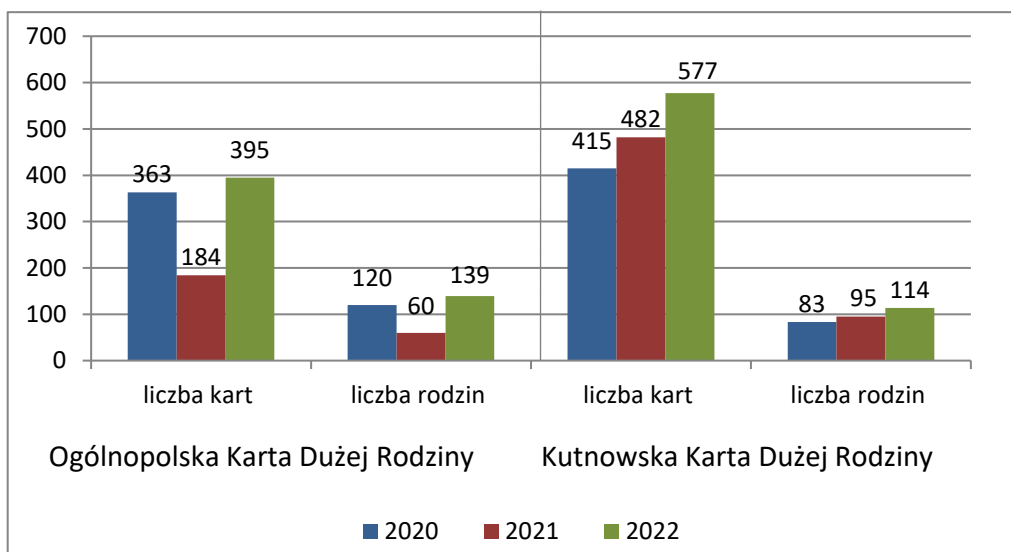
W 2022 r. Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny wydano w Ośrodku dla **139** rodzin i 395 członków tych rodzin, z tego: 231 dla rodziców/małżonków i 164 dla dzieci;

w porównaniu z 2021 r. więcej o kolejno: 79 rodzin, 211 członków rodzin, 138 rodziców/małżonków i 73 dzieci. Różnice między 2022 r. a 2021 r. wynikać mogą z chęci partycypowania w 2022 r. przez rodziny w, zagwarantowanych dla rodzin posiadających karty, pożytkach z rabatów, obejmujących chociażby tańsze paliwo lub możliwość skorzystania w 2023 r. z limitu 3000 kWh prądu w cenach z 2022 r.

Poza ogólnopolską kartą na terenie Kutna funkcjonuje Kutnowska Karta Dużej Rodziny uprawniająca m.in. do korzystania z bezpłatnych przewozów środkami transportu Miejskiego Zakładu Komunikacji w Kutnie, korzystania z ulg w instytucjach kultury, sportowo-rekreacyjnych czy przy opłatach za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu bądź korzystania z rabatów na towary i usługi u partnerów programu.

W 2022 r. wydano 577 kart, o 95 więcej niż w roku 2021 i o 162 więcej aniżeli w 2020 r., dla 114 rodzin, o 19 więcej w stosunku do roku poprzedniego, tj. 2021, zaś względem roku 2020 - o 31 więcej.

Wykres 27. Charakterystyka Ogólnopolskiej i Kutnowskiej Karty Dużej Rodziny w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta Kutno; marzec 2023 r.

7.4. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze (rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu) z kolei są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Tabela 9. Charakterystyka realizacji usług opiekuńczych w latach 2020-2022.

Usługi opiekuńcze nad chorym w domu			
	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	51 614	45 387	40 407
Liczba osób	168	152	140
Liczba rodzin	165	152	140
Wydatki [w zł]	1 123 518,20	1 070 770,05	1 088 160,51

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Tabela 10. Charakterystyka realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych w latach 2020-2022.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze			
	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	795	927	916
Liczba osób	8	8	7
Liczba rodzin	8	8	7
Wydatki [w zł]	36 251,78	46 707,49	36 847,13

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. w zestawieniu z 2021 r. maleją liczbę zrealizowanych usług opiekuńczych, liczba osób, rodzin, rosną z kolei wydatki poniesione na tę formę pomocy. Przyczynę znacznej różnicy między liczbą świadczeń wykonanych w 2021 r. i w 2022 r., wynoszącej 4 980 świadczeń, może stanowić spadek w 2022 r. liczby beneficjentów wskutek objęcia części osób usługami asystenckimi w ramach Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023” lub wsparciem w postaci teleopaski w ramach Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” bądź na skutek większej liczby osób skierowanych w 2022 r. do domów pomocy społecznej tudzież czasowa niemożność świadczenia usług z racji hospitalizacji usługobiorców.

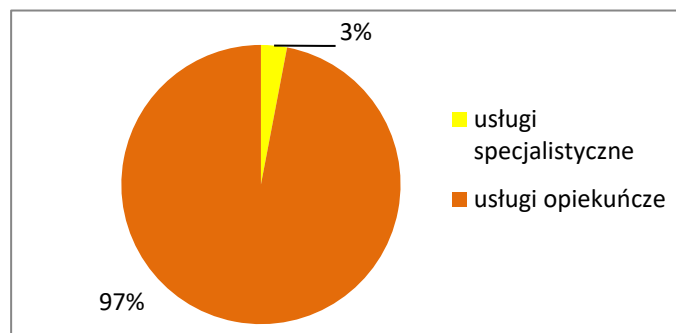
Niezależnie od stanu epidemii bądź zagrożenia epidemicznego, na relatywnie stałą liczbę usługobiorców, a tym samym i na wielkość przyznanego wsparcia w zakresie usług opiekuńczych nad chorym w domu, rzutowała wspomniana wcześniej obowiązująca od 2018 r. a podjęta w 2017 r. uchwała Rady Miasta Kutno, która podwyższyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do nieodpłatnego korzystania z usług opiekuńczych nad chorym w domu i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz zmieniła proporcję dochodu w relacji do kryterium dochodowego w ten sposób, że stworzyła korzystniejsze dla usługobiorców warunki w zakresie ponoszenia za usługi odpłatności, co między innymi przyczyniło się do zwiększenia dostępności do ww. usług.

Nie bez znaczenia w tym obszarze jest również współczynnik starzenia się społeczeństwa, który może determinować zwiększenie się popytu na tego rodzaju usługi, których liczba zawsze uzależniona jest od aktualnych potrzeb beneficjentów usług opiekuńczych.

W omawianym okresie wzrosły wydatki przeznaczone na usługi opiekuńcze nad chorym w domu (w porównaniu do 2021 r. o 17 390,46 zł), lecz zmalały środki finansowe kierowane na specjalistyczne usługi opiekuńcze (w zestawieniu z 2021 r. o 9 860,36 zł). Za stosunkowo mniejszą, niżli w przypadku liczby świadczeń, dysproporcję środków finansowych przeznaczanych na usługi opiekuńcze nad chorym

w domu w 2021 r. i w 2022 r. odpowiadać może podniesienie obligatoryjnej ceny za 1 godzinę usługi. W 2022 r. koszt 1 godziny usługi wyniósł 26,93 zł (tj. 3,48 zł więcej w stosunku do 2021 r.). Z kolei w wypadku specjalistycznych usług opiekuńczych – wraz ze spadkową tendencją liczby świadczeń pomniejszono wyasygnowane w 2022 r. na ten cel środki finansowe, mimo że 1 godzina usługi wyniosła 37,78 zł, czyli tyle samo co w 2021 r.

Wykres 28. Wydatki w zł na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Usługi opiekuńcze nad chorym w domu były świadczone dla **140** świadczeniobiorców (o 12 mniej względem 2021 r.) w liczbie **40 407** godzin na kwotę **1 088 160,51 zł**, którą w całości zabezpieczono w budżecie gminy. Natomiast na specjalistyczne usługi opiekuńcze wydatkowano kwotę **36 847,13 zł**, co stanowi 3% łącznych kosztów przewidzianych na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Ze specjalistycznych usług opiekuńczych w liczbie 916 godzin świadczeń skorzystało 7 osób (o 1 osobę mniej niżli w 2021 r.).

W 2022 r. przeprowadzono dwa badania ankietowe, których celem była ocena, za rok 2021, jakości i potrzeb, odpowiednio: w zakresie usług opiekuńczych oraz w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Omówienie badań ankietowych zawarto kolejno w podrozdziałach: 12.4.1. i 12.4.2.

7.4.1. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i są wykonywane przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Usługi te polegają na wspieraniu procesu leczenia, a także na uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania oraz codziennego gospodarowania budżetem domowym.

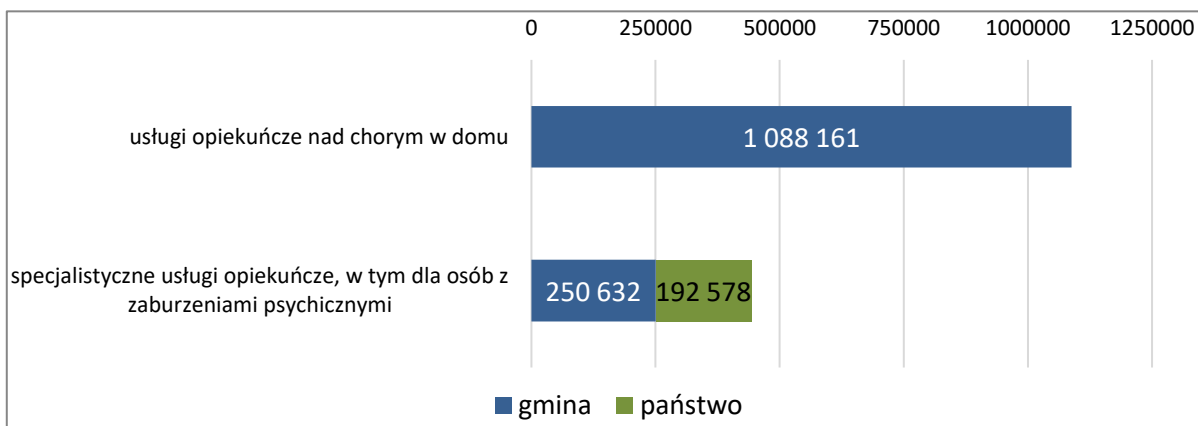
Tabela 11. Charakterystyka realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2020-2022.

Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi			
	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	5 408	5 370	5 153
Liczba osób	30	33	28
Liczba rodzin	29	30	27
Wydatki [w zł]	189 714,58	188 168,10	192 578,19

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. w stosunku do 2021 r. zmalała liczba godzin przeznaczonych na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przy równoczesnym spadku liczby beneficjentów. Przyczyną spadku liczby godzin był pobyt osób z zaburzeniami psychicznymi w szpitalach specjalistycznych i przyznanie 1 osobie pobytu w mieszkaniu chronionym, w którym została otoczona specjalistycznym wsparciem.

Wykres 29. Wydatki [w zł po zaokrągleniu do jedności] z budżetu gminy i państwa poniesione na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Ogółem koszt wszystkich świadczonych w tym zakresie usług w 2022 r. wyniósł **1 531 370,82 zł** (w porównaniu z 2021 r. zanotowano wzrost o 60 540,12 zł), z tego:

- z budżetu państwa: **192 578,19 zł** (więcej o 4 410,09 zł wobec 2021 r.);
- z budżetu gminy: **1 338 792,63 zł** (więcej o 56 130,03 zł względem 2021 r.).

Odpłatność do budżetu gminy za świadczone usługi od beneficjentów wyniosła **292 303,57 zł**, tj. **19,1%** ogółu wydatków w tym obszarze (z tego: 283 610,62 zł za usługi opiekuńcze nad chorym w domu oraz 8 692,95 zł za specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi), i była wyższa niż w 2021 r. o 24 131,54 zł.

7.5. Placówki wsparcia

Do placówek wsparcia prowadzonych przez kutnowski Ośrodek należą:

7.5.1. Centrum Seniora - Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej

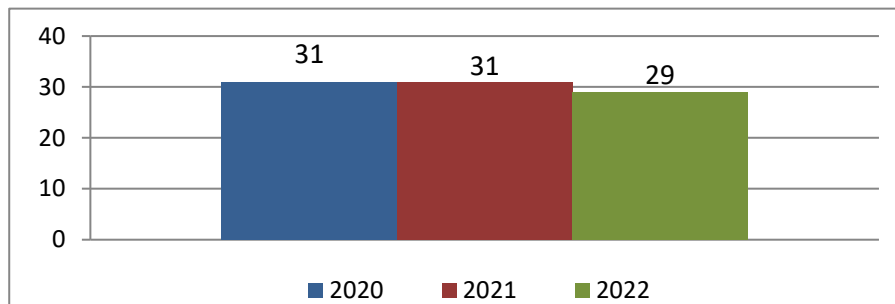
Od 04.07.2018 r. Sekcja - Dzienny Dom Pomocy Społecznej wspólnie z Sekcją Integracyjną tworzą Centrum Seniora. Zmiana lokalizacji (Centrum znajduje się przy Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom”) i specjalnie pobudowany w celu poprawy infrastruktury miasta obiekt gwarantują podniesienie standardów świadczonych usług, zarówno w zakresie zaplecza technicznego i rozwiązań architektonicznych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, jak i na płaszczyźnie możliwości wdrażania nowych form pomocy przede wszystkim osobom starszym, w ich borykaniu się z codziennymi trudnościami.

Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej to jednostka organizacyjna pomocy społecznej udzielająca wsparcia osobom, które ze względu na wiek, chorobę, niepełnosprawność wymagają pomocy i opieki w zaspokajaniu potrzeb życiowych, bez zmiany ich miejsca zamieszkania, oraz zapewniająca pomoc w formie posiłku. Głównym zadaniem SDDPS jest wspieranie w codziennym życiu, w trudnych sytuacjach oraz zabieganie o jak najdłuższe funkcjonowanie w środowisku lokalnym bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania (np. umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej).

W 2022 r. na podstawie decyzji z oferty przygotowanej w SDDPS skorzystało tyle samo osób co w 2020 r., czyli **29** osób (4 mężczyzn i 25 kobiet; 10 osób samotnie zamieszkujących, 19 osób mieszkających z rodziną), w tym 7 osób korzystało wyłącznie z pobytu, czyli nie spożywało posiłku przygotowywanego w SDDPS. Stosunkowo wysoka liczba osób korzystających z zajęć może napawać optymizmem z dwóch powodów. Po pierwsze przy zauważalnym starzeniu się społeczności, a tym samym związanymi z tym procesem trudnościami z mobilnością, w dysponowaniu mniejszą ilością energii i sił, by dotrzeć do SDDPS i brać udział w warsztatach, względnie na stabilnym poziomie kształtuje się grono osób, dla których dostępność tego rodzaju wsparcia, jakim są zajęcia w SDDPS, stanowi nieodzowny

element codziennego życia. Po drugie przeniesienie SDDPS (wrzesień 2018 r.) do nowego budynku, przez co pośrednio zostały unieważnione pejoratywne konotacje instytucji w strukturach pomocy społecznej, z pewnością odegrało swoją rolę w zachęceniu do korzystania z uatrakcyjnionej, także z uwagi na stworzone w nowej lokalizacji warunki, oferty SDDPS.

Wykres 30. Liczba osób w SDDPS w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Celem Sekcji Dzienny Dom Pomocy Społecznej jest zapewnienie seniorom wsparcia, ich aktywizacja, przeciwdziałanie ich osamotnieniu i utrzymywanie ich w jak najlepszej kondycji psychofizycznej. Do zajęć, które spotkały się u seniorów z zainteresowaniem i które sobie upodobałi, należą m.in.:

- ćwiczenia rozwijające sprawność ruchową;
- treningi pamięci;
- zajęcia manualne;
- warsztaty plastyczne;
- zajęcia muzyczne;
- wyjazdy i spotkania integrujące grupę.

Na zajęcia zapraszani są specjaliści z zakresu profilaktyki zdrowotnej i higienicznej, jak również organizowane są spotkania okolicznościowe z ludźmi dzielącymi się swoją pasją oraz z dziećmi ze świetlicy „Rodzinka”. Ponadto, celem zacieśniania więzi, seniorzy obchodzą m.in.: Walentynki, Dzień Kobiet czy święta. Powstałe w wyniku przebywania w SDDPS poczucie przynależności i wspólnoty między seniorami przejawia się we wzajemnej pomocy i odwiedzaniu się w domu czy w szpitalu, co z uwagi na epidemię i stan zagrożenia epidemicznego zostało w pewnym stopniu w 2022 r. ograniczone.

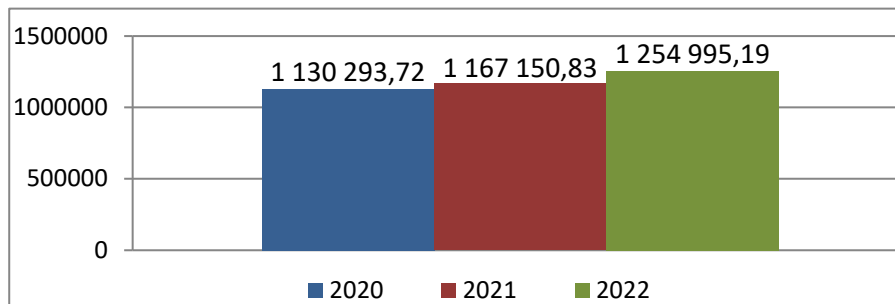
W obliczu epidemii Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej prowadziła działalność w rygorze sanitarnym zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego, w ten sposób, że seniorzy zostali podzieleni na 2 grupy, których liczebność nie przekraczała 15 osób. W marcu, pomimo zdjęcia obostrzeń w ramach nadal obowiązującego stanu epidemii, wedle propozycji seniorów praca w grupach została utrzymana, dzięki temu możliwe jest skuteczniejsze skoncentrowanie się na indywidualnych potrzebach każdej osoby, częstsze podejmowanie rozmów indywidualnych oraz zachowanie większego spokoju podczas pracy.

Podopieczni SDDPS korzystali z różnych form zarówno aktywizacji, uzależnionych od zainteresowań czy aktualnego samopoczucia, jak i wsparcia. Czas epidemii i zagrożenia epidemicznego wzbudza w seniorach niepokój, przeto w pierwszej kolejności instruktorzy i terapeuci skupili się na tym, by seniorzy wrócili do kondycji sprzed izolacji, czemu służyły np. techniki relaksacyjne powiązane z wyciszającą, uspokajającą muzyką oraz kolorowanki antystresowe bądź treningi koncentracji i pamięci.

Wychodząc naprzeciw potrzebom kutnowskich seniorów, pilotażowo od 07.09.2021 r. uruchomiono Klub Seniora, w którym we wtorki i czwartki, w godzinach 10.00–15.00, osoby zainteresowane – po uprzednim zgłoszeniu telefonicznym – mogą wziąć udział

w regularnej terapii zajęciowej. Z początkiem października 2021 r. wprowadzono zajęcia joga dance. Rzeczywista liczba osób korzystających z Klubu Seniora wyniosła 60 osób, w tym 3 osoby wymagające szczególnej opieki, których codzienni opiekunowie dzięki Klubowi Seniora zostali odciążeni w tych obowiązkach.

Wykres 31. Wydatki [w zł] przeznaczone na działalność Centrum Seniora w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wydatki przeznaczone na funkcjonowanie Centrum Seniora, czyli zarówno Sekcję Dzienny Dom Pomocy Społecznej (miejsce pobytu dla seniorów oraz działalność kuchni wydającej obiady), jaki i Sekcję Integracyjną (użyczanie sali organizacjom pozarządowym), w okresie 3 ostatnich lat oscylują wokół podobnych wartości, jednak rosnąc z roku na rok, osiągając w 2022 r. wartość: **1 254 995,19**, tj. więcej o 87 844,36 zł w stosunku do 2021 r. i o 124 701,47 zł więcej wobec 2020 r.

Warto zaznaczyć, że Centrum Seniora w 2022 r. brało również wydatny udział w przygotowaniu i realizacji przypadających na 18.09.2022-02.10.2022 r. Kutnowskich Dni Seniora. Zespół Centrum pomagał w przeprowadzeniu zajęć opracowanych przez inne instytucje, np. Urząd Miasta w Kutnie, Muzeum Regionalne w Kutnie, sam zaś przygotował następujące warsztaty:

- Warsztaty makramy - warsztaty wykonywania lampionów;
- Warsztaty kulinarne - „Smacznie i zdrowo - różane smaki” - zadanie realizowane w ramach Lokalnego Programu Mikrograntów;
- Joga Dance - zajęcia jogi przy muzyce z wykorzystaniem krzesel;
- „Gdzie te prywatki...?” - zabawa taneczna ze słodkim poczęstunkiem;
- Wystawa fotograficzna - „Nawet jak neuronom wyłączy się światło” w pawilonie wystawienniczym na pl. Wolności w Kutnie.

W ramach promocji wydarzenia seniorzy wraz z pracownikiem CS nagrali spot reklamowy, który został wyemitowany w TV Kutno oraz udostępniony na fanpage’u CS na Facebook’u. Nadto zespół Centrum pomagał w przeprowadzeniu zajęć opracowanych przez inne instytucje, np. Urząd Miasta w Kutnie, Muzeum Regionalne w Kutnie, sam zaś przygotował następujące warsztaty:

- „Sałatkowy zawrót głowy” - pokaz połączony z degustacją prowadzony przez Kuchmistrza CS i Seniorów;
- „Makrama i klimaty boho, czyli opowieść o sznurkach” - warsztaty wykonywania przedmiotów ozdobnych techniką wiązania;
- „Joga Dance” - zajęcia jogi przy muzyce z wykorzystaniem krzesel;
- Dzień otwarty w Centrum Seniora - zajęcia prezentujące działalność Sekcji Dzienny Dom Pomocy Społecznej.

Wszystkie spotkania zostały objęte limitem miejsc; łączna liczba osób, które wzięły udział w wydarzeniach wyniosła 192 osoby, na 170 możliwe.

Trzeba podkreślić, że Centrum Seniora koordynuje, realizowany na mocy uchwały Rady Miasta Kutno nr XLVII/423/21 z dnia 23 listopada 2021 r., Programu Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”. Program realizowany był od lutego 2022 r.,

a jego cel stanowi bezpłatna pomoc seniorom w drobnych naprawach np. elektrycznych, hydraulicznych lub ślusarskich, które nie wymagają specjalistycznej wiedzy i uprawnień. W 2022 r. dla 106 seniorów wykonano łącznie 116 usług, z tego: 59 usług hydraulicznych, 26 usług elektrycznych, 31 usług w zakresie napraw i konserwacji.

Omówienie Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.8.

Działalność SDDPS wpisuje się w:

- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna - idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.1: Wsparcie projektów aktywizujących seniorów zarówno w wymiarze spędzania wolnego czasu, jak i idei uczenia się przez całe życie;
- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna - idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.2: Organizacja miejsc do spędzania wolnego czasu i aktywizacji np. klub seniora;
- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.2: Podniesienie poziomu ochrony zdrowia; Działanie II.2.3: Tworzenie programów edukacyjnych dotyczących zdrowia, np. cykliczne spotkania ze specjalistami, oraz programów badawczych
- „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

7.5.2. Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom” - Sekcja Mieszkań Chronionych

Mieszkania chronione są formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające pod opieką specjalistów do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku i integrację ze społecznością lokalną.

Miasto Kutno posiada 32 mieszkania chronione (21 to mieszkania treningowe, a 11 to mieszkania wspierane), z tego 28 mieszkań jednopokojowych z aneksem kuchennym i łazienką oraz 4 dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach inwalidzkich, mieszkania dwupokojowe z aneksem kuchennym. Pobyt ustala się na czas określony z możliwością przedłużenia w drodze decyzji administracyjnej na kolejny okres w zależności od indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej. Odpłatność za pobyt w mieszkaniu chronionym ponoszą osoby w nich przebywające oraz gmina. W 2022 r. kwota wniesiona przez mieszkańców wyniosła 77 446,38 zł.

W 2022 r. w 32 mieszkaniach przebywało - łącznie z 9 obywatelami Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r., dla których przeznaczono 1 mieszkanie - 46 osób (o 3 mniej w stosunku do 2021 r.), z czego 32 osoby posiadały stopień niepełnosprawności (lekki - 1 osoba, umiarkowany - 18 osób, znaczny - 13 osób). W omawianym okresie 3 osoby opuściły mieszkania, z tego: 1 osoba otrzymała lokal z zasobów Zarządu Nieruchomości Miejskich w Kutnie, 1 osoba zrezygnowała z pobytu w mieszkaniu chronionym, a 1 osoba ze względu na stan zdrowia została skierowana w domu pomocy społecznej. Liczba mieszkańców SMCH na koniec 2022 r. wyniosła 34 osoby, zaś liczba zasiedlonych mieszkań: 30.

Osoby i rodziny przebywające w mieszkaniach chronionych biorą udział w zajęciach terapeutycznych zarówno indywidualnych, jak i grupowych. Zajęcia prowadzone są z zakresu m.in.:

- higieny;

- umiejętności samoobsługowych i zaradności życiowej;
- wzbogacenia wiedzy kulinarnej;
- poprawnego gospodarowania budżetem domowym;
- organizacji czasu wolnego;
- załatwiania spraw urzędowych (nauka pisania podań, wypełniania różnych wniosków).

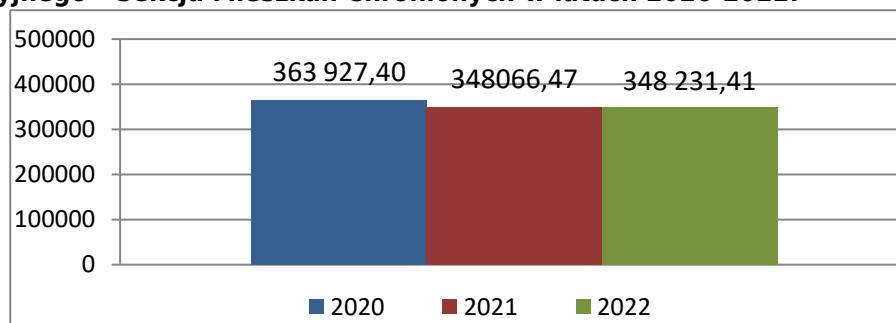
Tabela 12. Zajęcia terapeutyczne prowadzone przez instruktora terapii zajęciowej w 2022 r.

	Liczba godzin	Liczba spotkań
Zajęcia terapeutyczne indywidualne	1 067	1 067
Zajęcia terapeutyczne grupowe	648	216

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. w ramach terapii indywidualnej ze specjalistą odbyło się 1 067 spotkań (1 spotkanie to ok. 1 godzina), a terapii grupowej – 216 spotkań (1 spotkanie to ok. 3 godziny). Dzięki takim warsztatom mieszkańcy integrują się, zdobywają nowe umiejętności, rozwijają swoje pasje oraz nabywają zdolności pozwalające na samodzielną egzystencję.

Wykres 32. Wydatki [w zł] przeznaczone na działalność Kompleksu Terapeutyczno-Integracyjnego - Sekcja Mieszkań Chronionych w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wydatki przeznaczone na funkcjonowanie Kompleksu Terapeutyczno-Integracyjnego – Sekcja Mieszkań Chronionych w ciągu ostatnich 3 lat, utrzymując się na zbliżonym poziomie, wyniosły w 2022 r: **348 231,41 zł**, czyli zwiększyły się o 164,94 zł w porównaniu do 2021 r., a równocześnie zmniejszyły w zestawieniu z 220 r. o 15 695,99 zł.

7.5.3. Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomaganymi

Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomaganymi został formalnie powołany uchwałą Rady Miasta Kutno z 16 czerwca 2020 r., a jego powstanie jest realizacją projektu „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Mieszkania wspomagane, nie będąc zaklasyfikowane przez ustawę o pomocy społecznej do katalogu ośrodków wsparcia, są formą usługi społecznej ukierunkowaną na usamodzielnienie – korzystających ze wsparcia specjalistów – osób w nich

przebywających, przede wszystkim osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i wykluczeniem społecznym, opuszczających pieczę zastępczą lub zakłady karne. W zasobach Zespołu znajdują się 24 mieszkania wspomagane: 22 mieszkania (z tego: 11 mieszkań jednoosobowych, 10 mieszkań dwuosobowych oraz 1 mieszkanie dostosowane do potrzeb osoby niepełnosprawnej) przeznaczone dla 32 osób, zlokalizowane przy ul. Majdany 1, oraz 2 mieszkania włączone w zasoby ZMI Zarządzeniem Prezydenta Miasta Kutno z dnia 15 czerwca 2022 r. (jedno usytuowane przy ul. Narutowicza 4 i drugie przy ul. Przytorze 4). Każde mieszkanie składa się z części sypialnianej, aneksu kuchennego oraz łazienki, a poza tym jest w pełni wyposażone w meble, sprzęt AGD i RTV.

W trakcie pobytu podopieczni realizują zawarty wcześniej z pracownikiem socjalnym Ośrodka Indywidualny Program Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności. Realizacja odbywa się poprzez spotkania z psychologiem, specjalistą reintegracji zawodowej, aspirantem pracy socjalnej, a także treningi niezbędne do odzyskania samodzielności i zaradności życiowej. Aspekt usamodzielniania, nauki odpowiedzialności za gospodarowanie budżetem domowym widoczny jest chociażby w ponoszeniu przez osoby zamieszkujące mieszkania wspomagane odpłatności za czynsz, energię, wodę, wywóz śmieci, centralne ogrzewanie i gaz.

W 2022 r. w mieszkaniach wspomaganych, zajmując 24 mieszkania, przebywało – łącznie z 27 obywatelami Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r. – **67** osób, czyli o 28 osób więcej względem 2021 r. (35 mężczyzn, w tym 17 dzieci; 32 kobiet, w tym 20 dzieci), w tym 1 osoba z lekkim, 2 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 2 dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności. Najwięcej, bo 38 osób to mieszkańcy do 19 roku życia, pozostałe osoby to: 23 osoby w przedziale 19-45 lat; 3 osoby w przedziale 46-60 lat; 3 osoby – powyżej 60. roku życia. Liczba mieszkańców na koniec 2022 r. wyniosła 46 osób zasiedlających 18 mieszkań (w tym 5 mieszkań zajmowanych przez 18 obywateli Ukrainy); powody rotacji były następujące: usamodzielnienie się – 8 osób; konieczność opuszczenia ZMI z uwagi na złamanie regulaminu – 6 osób; powrót do partnera – 4 osoby; rozpad związku małżeńskiego – 1 osoba; wyjazd za granicę – 1 osoba; przeprowadzka do rodziny – 1 osoba).

W okresie sprawozdawczym zespół doradczo-opiniodawczy odbył 7 posiedzeń w sprawie kwalifikacji do realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności. Zdecydowano na nich o 8 skierowaniach na pobyt w mieszkaniach wspomaganych, 18 przedłużeniach pobytu oraz 2 odmowach przyznania pobytu.

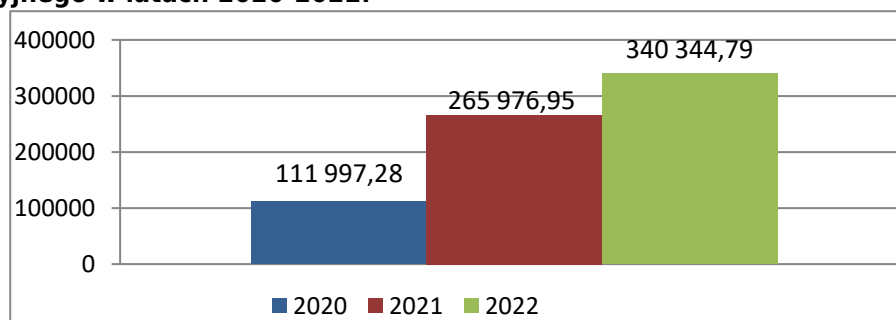
Kadrę placówki stanowią kierownik, aspirant pracy socjalnej i specjalista reintegracji zawodowej, pełniący również funkcję opiekunów osób przebywających w mieszkaniach i realizujący z nimi Indywidualne Programy Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności, oraz psycholog (umowa cywilnoprawna). Specjalista reintegracji i psycholog pracują nie tylko z mieszkańcami Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego, ale również z osobami skierowanymi do nich przez pracowników socjalnych, pracowników KTI, pracowników Noclegowni i kuratorów zawodowych (por. tab. 13.). Specjalista reintegracji zawodowej pracował łącznie z 71 osobami, z których 21 jest aktywnych zawodowo (podjęło zatrudnienie na umowę o pracę lub umowę cywilnoprawną). Nadto, choćby poprzez udział w targach pracy, nawiązał stałą współpracę z pracodawcami i lokalnymi agencjami pracy. Z kolei psycholog objął wsparciem 59 osób – zarówno mieszkańców ZMI, KTI, jak i podopiecznych pracowników socjalnych i kuratorów zawodowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego – z którymi prowadził indywidualne i grupowe warsztaty pomocowe.

Tabela 13. Liczba osób, z którymi pracowali specjalista reintegracji zawodowej i psycholog w 2022 r.

	Liczba osób
Zajęcia ze specjalistą reintegracji zawodowej, z tego:	71
- dla mieszkańców ZMI;	12
- dla osób skierowanych przez pracownika socjalnego, pracownika KTI, pracownika Noclegowni, kuratora zawodowego	59
Zajęcia z psychologiem, z tego:	59
- dla mieszkańców ZMI;	18
- dla osób skierowanych przez pracownika socjalnego, pracownika KTI, pracownika Zespołu Interdyscyplinarnego	61

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wykres 33. Wydatki [w zł] przeznaczone na działalność Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wydatki przeznaczone na funkcjonowanie Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego zasadniczo różnią się, gdy zestawimy je rok do roku. W 2022 r. wyniosły **340 344,79 zł** i były wyższe od analogicznych z roku 2021, tj. pierwszego pełnego roku działalności ZMI, o 74 367,84 zł. Powodem tak znacznej różnicy jest zdecydowanie większa liczba osób, w tym obywateli Ukrainy, korzystających z pobytu w mieszkaniach wspomaganych.

Działalność Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniem wspomaganym wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.1: Poprawa infrastruktury społecznej; Działanie III.1.1: Rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej, głównie mieszkań chronionych i wspomaganych, schroniska dla osób bezdomnych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

7.5.4. Noclegownia

Noclegownia zapewnia schronienie poprzez tymczasowe miejsce noclegowe osobom pozbawionym schronienia z terenu miasta Kutna. Noclegownia służy pomocą osobom bezdomnym poprzez:

- udzielenie schronienia tymczasowego na czas uregulowania sytuacji życiowej;
- zabezpieczenie w niezbędne ubranie i przyznanie czystej pościeli;
- korzystanie z urządzeń sanitarnych i środków higienicznych;
- umożliwienie przygotowania posiłku w wyznaczonych pomieszczeniach;

- udzielenie pomocy w postaci jednego gorącego posiłku dziennie;
- udzielenie pomocy w postaci poradnictwa socjalnego, psychologicznego, terapeutycznego i prawnego.

Wśród najczęstszych powodów korzystania w 2022 r. z Noclegowni znalazły się przyczyny o charakterze społecznym (szeroko rozumiana sytuacja społeczno-rodzinna, w tym rozpad rodziny spowodowany m.in. konfliktami; mechanizmy wykluczenia społecznego) oraz związanym z patologiami społecznymi (uzależnienia; przemoc domowa skutkująca izolacją od rodziny).

W 2022 r. rzeczywista liczba osób korzystających z tymczasowego miejsca noclegowego wyniosła **94** osoby, w tym 44 obywateli Ukrainy, którzy w związku z napaścią Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 (62 mężczyzn i 32 kobiety), w stosunku do 2021 r. – więcej o 56 osób. Przyczyny takiego stanu rzeczy należy upatrywać w szczególności w kryzysie uchodźczym i napływem obywateli Ukrainy.

W ramach zadań własnych na wydatki rzeczowe przeznaczono kwotę **463 690,02 zł**, czyli o 40 291,55 zł więcej aniżeli w 2021 r.

Tabela 14. Liczba osób i wydatki [w zł] przeznaczone na działalność Noclegowni w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba osób	38	38	94
Wydatki [w zł]	391 360,82	423 398,47	463 690,02

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Wzrost wydatków związanych z udzieleniem schronienia dla osób potrzebujących spowodowany był wielokrotnioną liczbą osób korzystających ze wsparcia, zwiększonymi środkami finansowymi skierowanymi na zapewnienie bezpieczeństwa (wzrost stawki za 1 godzinę świadczenia usług: 2020 r. – 28,29 zł; 2021 r. – 30,01 zł; 2022 r. – 31,24 zł) oraz, z tytułu epidemii i sytuacji zagrożenia epidemicznego, koniecznością zaopatrywania się na bieżąco w środki ochrony osobistej. Nie bez znaczenia jest w tym kontekście również fakt, iż zgodnie z rozporządzeniem ministra od 2017 r. za pobyt w noclegowniach i ogrzewalniach nie pobiera się odpłatności.

Trzeba zaznaczyć, że podejmowana aktywizacja społeczna osób przebywających w Noclegowni zaowocowała wyjściem **4** osób z bezdomności (2 osobom przydzielono lokal; 1 osoba otrzymała świadczenia emerytalnego i usamodzielniała się; 1 osoba wyjechała na kontrakt zawodowy).

7.5.5. Ogrzewalnia

Od 06.12.2017 r. na terenie miasta Kutna działa Ogrzewalnia. Jej celem, podobnie jak Noclegowni, jest udzielanie tymczasowego schronienia osobom bezdomnym. Ta forma pomocy ma charakter interwencyjny, zapewniający w szczególności podczas „Akcji Zima” bezpieczny pobyt osobom narażonym na wychłodzenie i zamarznięcie. W 2022 r. Ogrzewalnia przyjęła **128** osób (111 mężczyzn i 17 kobiet), czyli 34 osoby mniej wględem 2021 r.

Tabela 15. Liczba osób i wydatki [w zł] przeznaczane na działalność Ogrzewalni w latach 2019-2021.

	2020	2021	2022
Liczba osób	142	162	128
Wydatki [w zł]	133 185,89	134 217,87	126 120,07

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2022 r.

Wydatki poniesione na obsługę i uregulowanie kosztów bieżących wyniosły **126 120,07 zł** i były niższe od stwierdzonych w 2021 r. o 8 097,80 zł, zaś od analogicznych w 2020 r. niższe o 7 065,82 zł. Na różnice w kosztach, pomimo rosnącej stawki za 1 godzinę świadczenia usług (por. identyczne kwoty podane w przypadku Noclegowni), wpływ miały zdecydowanie mniejsza liczba osób zabezpieczonych, a przede wszystkim sprzyjające w 2022 r. warunki atmosferyczne, powodujące znikomą potrzebę wydłużania dobowego czasu pracy Ogrzewalni.

* * *

W związku ze stanem epidemii i wprowadzonym po jego uchyleniu stanem zagrożenia epidemicznego działalność Noclegowni i Ogrzewalni została poddana zasadniczym modyfikacjom w porównaniu z trybem funkcjonowania sprzed epidemii. Mimo zniesionych w wyniku odwołania stanu epidemii obostrzeń w obu ośrodkach wsparcia podejmowano stosowne w tym aspekcie działania o charakterze sanitarnym. Poza tym pracownicy na bieżąco monitorują stan zdrowia (pomiar temperatury) u osób korzystających ze schronienia zarówno w Noclegowni, jak i w Ogrzewalni.

7.6. Pobyt w Domu Pomocy Społecznej

Osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a rodzina lub gmina nie są w stanie zapewnić jej niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej, tj. placówce pobytu stałego zapewniającej całodobową opiekę.

W 2022 r. przyznano 1 047 świadczeń (o 54 mniej w stosunku do 2021 r.) dla **108** osób (mniej o 1 osobę aniżeli w 2021 r. i o 9 wobec 2020 r.), toteż można przyjąć, iż sytuacja osób przebywających w domach pomocy społecznej rok do roku (2022 r. wobec 2021 r.) ustabilizowała się.

Tabela 16. Liczba osób, liczba świadczeń i średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej [w zł] w latach 2020-2022.

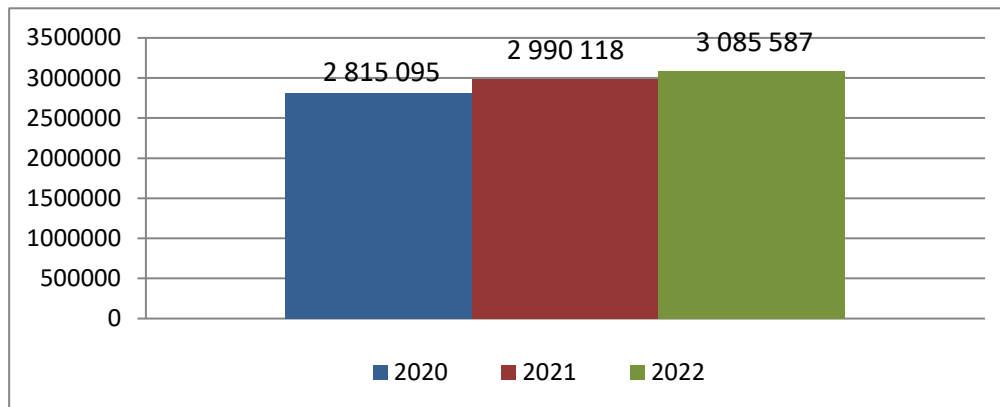
	2020	2021	2022
Liczba osób, za które gmina częściowo pokrywała koszty pobytu	117	104	103
Liczba świadczeń	1 150	1 101	1 047
Średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej [w zł]*	2 005,05	2 395,92	2 496,42

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

* Średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w DPS obliczany jest jako iloraz: wydatki/12 (miesiący)/liczba osób, za które gmina częściowo pokrywała koszty pobytu.

Średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w DPS w 2022 r. wyniósł 2 496,42 zł i wzrósł wobec analogicznego w 2021 r. o 100,50 zł, czyli o 4%, natomiast w stosunku do 2020 r. podniósł się o 25%.

Wykres 34. Wydatki [w zł po zaokrągleniu do jedności] poniesione przez gminę za osoby przebywające w DPS w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. odnotowano w tym aspekcie zwiększenie wydatków ponoszonych przez gminę: **3 085 587,17 zł**, tj. o 3% więcej niż w 2021 r. Tłumaczyć to trzeba rosnącym średnim kosztem utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej.

8. Pomoc socjalna wynikająca z innych ustaw

8.1. Świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekuna, fundusz alimentacyjny, świadczenie wychowawcze („500+”), jednorazowe świadczenie „Za życiem”, świadczenie „dobry start” i ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych

Wszystkie poniższe świadczenia, o których mowa w podpunkcie 8.1, finansowane są ze środków pochodzących z budżetu państwa.

8.1.1. Świadczenia rodzinne i zasiłek dla opiekuna

Świadczeniami rodzinnymi są:

1) **zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu** (możliwość skorzystania z dodatków uzależniona jest od pozytywnej decyzji o przyznaniu zasiłku rodzinnego):

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- samotnego wychowywania dziecka;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- rozpoczęcia roku szkolnego;
- podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania;
- ❖ kryterium dochodowe:
 - **674 zł** na osobę w rodzinie;
 - **764 zł** w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności;

- wysokość zasiłku uzależniona jest od wysokości dochodu osoby ubiegającej się o świadczenie;

2) **świadczenia opiekuńcze:**

• **zasiłek pielęgnacyjny**, wynoszący **215,84 zł** miesięcznie bez względu na dochód, przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie, która ukończyła 75. rok życia;
- osobie legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia;

• **specjalny zasiłek opiekuńczy**, wynoszący **620 zł** miesięcznie, przy kryterium dochodowym: **764 zł** na osobę w rodzinie, przysługuje:

- osobom, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny;
- małżonkom,

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej celem sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

• **świadczenie pielęgnacyjne**, wynoszące **2 119 zł** miesięcznie bez względu na dochód, przysługuje:

- matce albo ojcu;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- innym osobom, na których zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym

- cięży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej celem sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) **jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka**, wynosząca **1 000 zł** przy kryterium dochodowym: **1 922 zł** na osobę w rodzinie, przysługuje:
- matce lub ojcu;
 - opiekunowi prawnemu albo faktycznemu dziecka;
- 4) **świadczenie rodzicielskie**, wynoszące **1 000 zł** miesięcznie bez względu na dochód, przysługuje:
- osobom, które nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego.

Zasiłek dla opiekuna, wynoszący **620 zł** bez względu na dochód, przysługuje:

- opiekunom dorosłych osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, którzy wskutek nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych utracili 1 lipca 2013 r. prawo do świadczenia pielęgnacyjnego i jednocześnie nie spełnili kryterium dochodowego do otrzymania specjalnego zasiłku opiekuńczego.

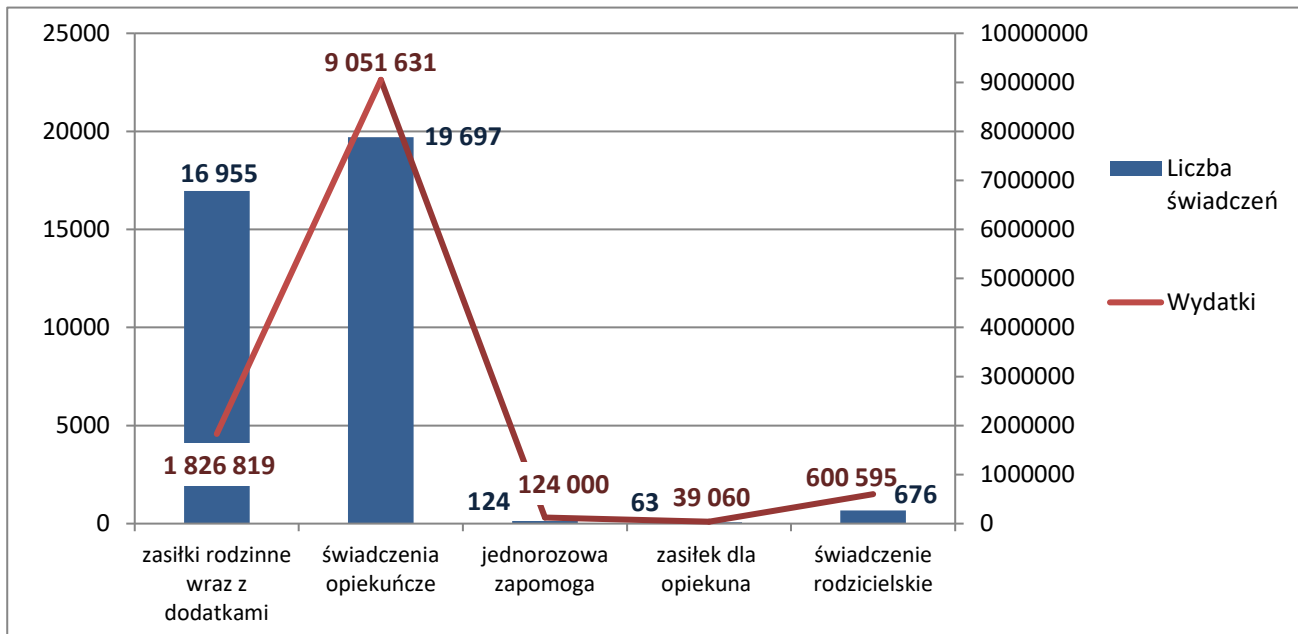
Tabela 17. Realizacja świadczeń rodzinnych i zasiłków dla opiekuna w 2022 r.

Świadczenia rodzinne:	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń [w zł]
Zasiłki rodzinne	10 394	1 184 055,52
Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego z tytułu:	6 561	642 763,77
urodzenia dziecka	47	28 728,12
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	122	46 213,44
samotnego wychowywania dziecka	1 000	196 222,47
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1 247	128 143,39
rozpoczęcia roku szkolnego	1 135	63 142,11
podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	62	5 215,02
wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1 898	175 099,22
Świadczenia opiekuńcze:	19 697	9 051 631,35
Zasiłek pielęgnacyjny	17 007	3 670 039,25
Świadczenie pielęgnacyjne	2 502	5 276 855,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	170	104 737,10
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	124	124 000,00
Zasiłek dla opiekuna	63	39 060,00
Świadczenie rodzicielskie	676	600 594,90

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. największe środki w ramach świadczeń rodzinnych zostały przeznaczone na następujące świadczenia: świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami i świadczenia rodzicielskie. Kwoty wydatkowane uwarunkowane są liczbą świadczeń oraz wysokością określonego świadczenia; do najwyższych należą: świadczenie pielęgnacyjne – 2 119 zł oraz jednorazowa zapomoga i świadczenie rodzicielskie – każde po 1 000 zł.

Wykres 35. Liczba świadczeń i wydatki [w zł po zaokrągleniu do jedności] przeznaczane na świadczenia rodzinne w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. najwięcej środków w zakresie świadczeń rodzinnych i zasiłku dla opiekuna wyasygnowano na świadczenia opiekuńcze, zsumowane zasiłki rodzinne wraz z dodatkami i na świadczenie rodzicielskie; łącznie był to wydatek: **11 479 045,54 zł**, o 847 790,27 zł więcej niż w 2021 r.

8.1.2. Fundusz alimentacyjny

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje osobie uprawnionej w sytuacji, gdy egzekucja przez komornika sądowego zasądzonych alimentów jest bezskuteczna (wysokość świadczenia z funduszu nie może przekroczyć 500 zł). Prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty **900 zł** (w 2019 r. – 800 zł).

W 2020 r. wprowadzono tzw. mechanizm „złotówka za złotówkę”, który zakłada, że przekroczenie ww. kryterium (900 zł) nie będzie skutkowało automatycznie utratą prawa do świadczenia. Świadczenie będzie wówczas przysługiwać w wysokości pomniejszonej o kwotę przekroczenia kryterium.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów realizuje również zadania w zakresie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Tabela 18. Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba osób uprawnionych	375	370	326
Kwota świadczeń alimentacyjnych [w zł]	1 524 319,53	1 464 117,65	1 356 405,06
Średni miesięczny koszt świadczenia alimentacyjnego na osobę [w zł]	338,74	329,75	346,72

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. z funduszu alimentacyjnego wypłacono **1 356 405,06 zł** dla 326 osób uprawnionych; była to kwota mniejsza o 7,4% w porównaniu z 2021 r. i o 11,0% mniejsza względem 2020 r. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest mniejsza liczba osób

uprawnionych do świadczenia, co jest spowodowane pozostającym wciąż na względnie niskim poziomie, choć podwyższonym w 2020 r., kryterium uprawniającym do świadczenia. Oprócz tego na uszczuplenie liczby uprawnionych wpłynęło obniżające się bezrobocie w Kutnie, czego wynikiem był wzrost dochodu kutnowskich rodzin. Zmniejszyła się również wyegzekwowana od dłużników alimentacyjnych, zasilająca budżet państwa i gminy, suma: **1 115 253,80 zł**, w tym do budżetu gminy trafiło: **239 527,94 zł** (czyli o 68 261,07 zł więcej niżeli w 2021 r.), z tego: wpływy z funduszu alimentacyjnego - 209 319,12 zł, wpływy z zaliczki alimentacyjnej - 30 208,82 zł).

8.1.3. Świadczenie wychowawcze („500+”)

Świadczenie wychowawcze, w wysokości **500 zł**, przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka lub opiekunowi prawnemu do momentu uzyskania przez dziecko, na które pobierane jest świadczenie, 18. roku życia.

Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na wszystkie dzieci do ukończenia 18. roku życia, albowiem zostało zniesione kwalifikujące do uzyskania świadczenia kryterium dochodowe.

Od 01.01.2022 r. zadanie, w zakresie przyznawania i wypłacania świadczenia wychowawczego na wnioski złożone z początkiem 2022 r., realizowane jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Do 31.05.2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie wypłacał świadczenia realizowane na wnioski złożone do 31.12.2021 r. W kompetencji Ośrodka pozostała realizacja wniosków, które ze względu na pobyt członka rodziny poza granicami kraju, przekazane zostały do wojewody (koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego).

Tabela 19. Realizacja świadczenia wychowawczego w latach 2020-2022.

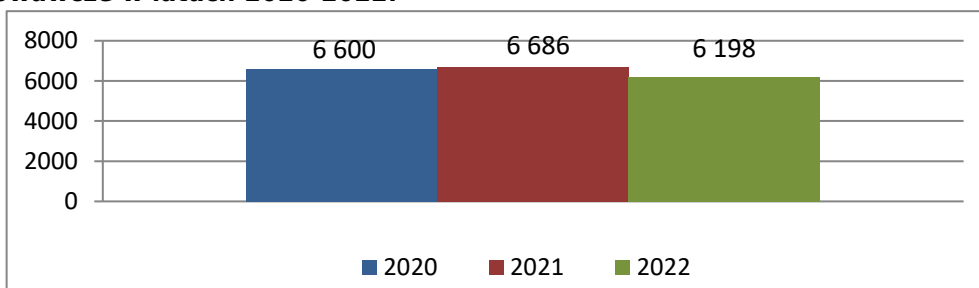
	2020	2021	2022
Liczba uprawnionych dzieci	6 600	6 686	6 198
Liczba rodzin	4 490	4 700	4 211
Liczba świadczeń	75 312	75 103	30 831
Kwota wypłaconych świadczeń, w tym koszty obsługi [w zł]	37 821 255,73	37 675 925,61	15 477 469,27

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W okresie raportowanym w zestawieniu z 2021 r., z powodu zmiany realizatora świadczenia, zmniejszeniu uległy dane statystyczne prowadzone przez Ośrodek, w ten sposób, że liczba uprawnionych dzieci zmalała o 488 (7,3%), liczba rodzin skurczyła się o 489 (10,4%), a liczba świadczeń - o 44 272 (58,9%), Spadła także, uzależniona od liczby świadczeń, kwota wypłaconych świadczeń, w tym koszty obsługi - o 22 198 456,34 (58,9%): z 37 675 925,61 zł w 2021 r. do **15 477 469,27 zł** w 2022 r.

W 2021 r. ogólna liczba dzieci uprawnionych do świadczenia wychowawczego, bez podziału na pierwsze oraz drugie i kolejne dziecko, urosła względem 2020 r. o 68 dzieci, a w zestawieniu z 2019 r. zwiększyła się o 264 dzieci. Relatywnie wyrównane wartości w poszczególnych parametrach statystycznych w okresie 3 ostatnich lat świadczą o stabilizacji sytuacji od wprowadzenia w 2019 r. uchylecia obowiązywania kryterium dochodowego.

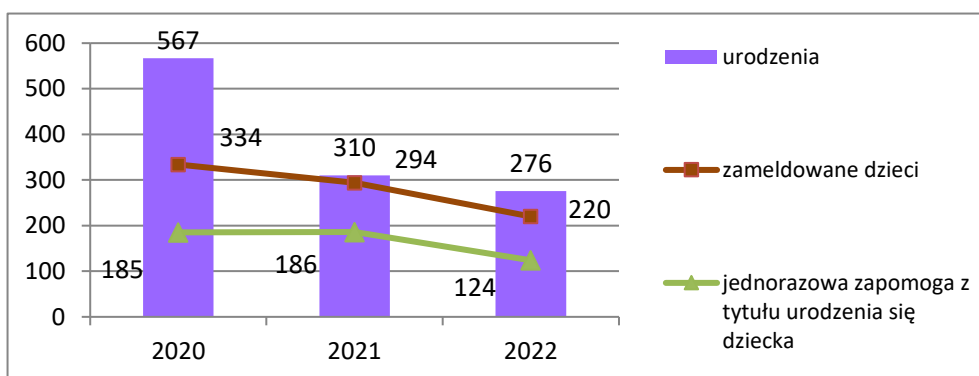
Wykres 36. Liczba uprawnionych dzieci, na które wypłacano w Ośrodku świadczenie wychowawcze w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Modyfikacja trybu przyznania świadczenia, a ściślej – diametralna rewizja filozofii transferowania środków finansowych, anulująca obostrzenia w postaci progu dochodowego, nadająca świadczeniu wychowawczemu charakter powszechny, uniwersalny, wyjaśniała w głównej mierze do 2021 r. okoliczności przebudowy struktury socjologicznych uwarunkowań korzystania ze świadczenia wychowawczego. Rok 2022 przynoszący zmianę organu koordynującego realizację świadczenia w sposób zauważalny implikuje tendencję spadkową wskaźników będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie.

Wykres 37. Liczba urodzeń w Kutnie, liczba zameldowań w Kutnie nowo narodzonych dzieci oraz liczba jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2020-2022.

Źródło: Urząd Miasta Kutno, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie marzec 2023 r.

Ciekawym tłem dla rozważań odnoszących się do wielkości występowania o pomoc w zakresie wsparcia rodzinnego jest zauważalny i potwierdzony na przestrzeni 3 ostatnich lat trend zniżkowy urodzeń żywych na terenie Kutna: w zestawieniu z 2020 r. w 2021 r. nastąpił spadek o 257 urodzeń, a w 2022 r. zaobserwowano zmniejszenie się liczby urodzeń o 34 urodzenia wobec 2021 r. i o 291 urodzeń względem 2020 r. Kontekst dynamiki zmian omawia także wskaźnik zameldowań w Kutnie nowo narodzonych w konkretnym roku dzieci. W 2022 r. zostało zameldowanych o 74 dzieci mniej niż w 2021 r. (220 – w 2022 r.; 294 – w 2021 r.; 334 – w 2020 r.), biorąc pod uwagę zameldowania mieszkańców urodzonych pomiędzy styczniem a grudniem danego roku.

Wobec powyższego godnym zilustrowania pozostaje fakt, że w 2022 r. udział pobranych jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka wśród liczby meldunków dzieci (jednakowoż należy podkreślić, że wniosek o zapomogę składa się w urzędzie właściwym ze względu nie na miejsce zameldowania, ale na miejsce zamieszkania ubiegającego się o zapomogę) był na poziomie 56,4%, malejąc w stosunku do 2021 r. o 6,9%, zaś względem 2020 r. rosnąc o 1,0%. Możliwość przekroczenia kryterium dochodowego (1 922 zł) to najbardziej prawdopodobne

wytłumaczenie tego zjawiska.

8.1.4. Jednorazowe świadczenie „Za życiem”

Od 2017 r. istnieje jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka dotkniętego ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą. Ta forma pomocy w swoim pieniężnym wymiarze, wynoszącym **4 000 zł**, przysługuje, bez względu na dochód:

- matce lub ojcu;
- opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka.

W 2022 r. świadczenie „Za życiem” zostało wypłacone **2** rodzinom, na łączną kwotę **8 000 zł**.

8.1.5. Ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych

W obrębie pomocy socjalnej, jako wsparcie niepieniężne, lokuje się także opłacanie przez Ośrodek składki zdrowotnej za osoby pobierające świadczenie rodzinne, aczkolwiek nieobjęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Na świadczenie to w 2021 r. została wydatkowana kwota **209 328,26 zł**, a skorzystało z niego 126 odbiorców.

Tabela 21. Liczba osób, składek i wydatki [w zł] na składkę ubezpieczenia zdrowotnego opłacaną przy świadczeniach rodzinnych w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba osób	111	126	120
Liczba składek	1 201	1 346	1 326
Koszt składek [w zł]	169 440,76	209 328,26	230 258,44

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. odnotowano niższą liczbę osób w stosunku do 2021 r. o 6 osób, zaś wyższą w zestawieniu z 2020 r. o 9 osób, którym opłacano składkę zdrowotną. Zmniejszyła się też liczba składek (o 20 względem 2021 r.), zwiększył się zaś ich koszt (o 20 930,18 zł, porównując z 2021 r.). Na wzrost w tym aspekcie może oddziaływać przyrost liczby osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego, a poza tym koszt składki warunkowany jest przez wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, gdyż składka stanowi 9% wysokości świadczenia pielęgnacyjnego, więc skoro w 2021 r. wzrosła wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, to przełożyło się to na zwiększenie się kosztu składki.

* * *

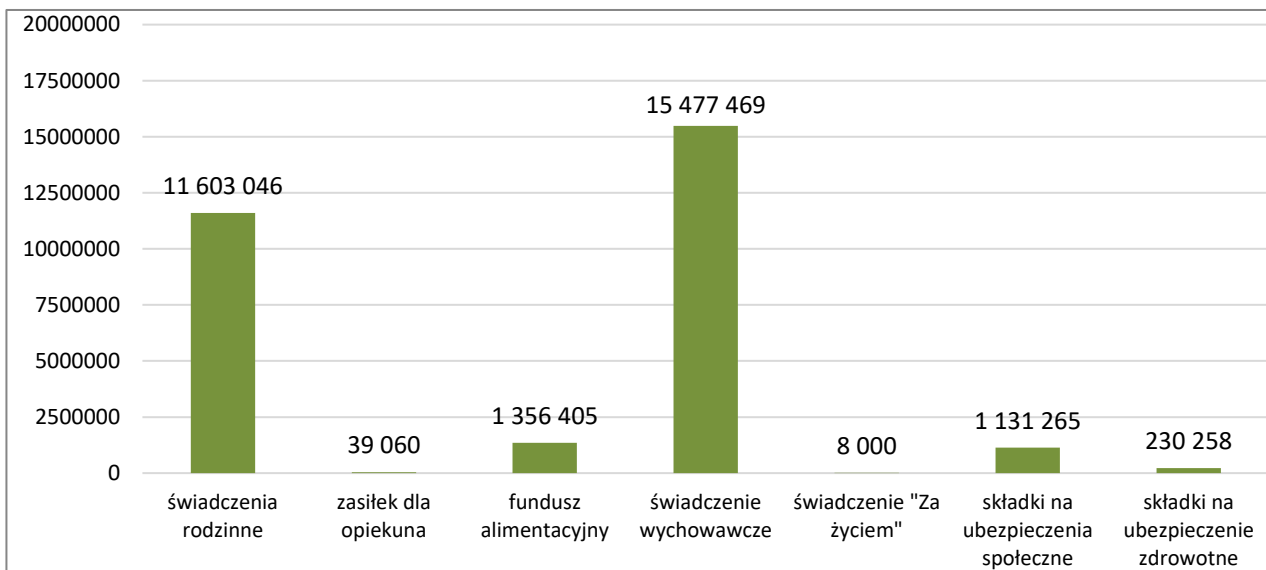
Tabela 22. Liczba świadczeń i liczba osób korzystających z danych rodzajów świadczeń w 2022 r.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń	Liczba osób
Świadczenia rodzinne	36 384	4 206
Zasiłek dla opiekuna	63	7
Fundusz alimentacyjny	3 296	326
Świadczenie wychowawcze	30 831	6 198
Świadczenie „Za życiem”	2	2
Składka na ubezpieczenia społeczne	2 096	195
Składka zdrowotna	1 326	120

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Suma przyznanych świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, wychowawczych, „Za życiem”, zasiłków dla opiekuna oraz składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osiągnęła w 2022 r. liczbę 73 998 i obniżyła się względem analogicznej z 2021 r. o 48 377. Zmalała też, o 1 011 świadczeniobiorców, zagregowana liczba osób pobierających poszczególne świadczenia, wynosząc w 2022 r. – 12 065 osób. Zmiany są wynikiem, co zostało wcześniej wspomniane, przeniesienia realizacji zadania związanego z obsługą świadczenia wychowawczego z ośrodków pomocy społecznej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wykres 38. Struktura wydatków [w zł po zaokrągleniu do jedności] na świadczenia rodzinne, alimentacyjne, wychowawcze, świadczenie „Za życiem”, zasiłek dla opiekuna, składki na ubezpieczenia społeczne oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Rekapitulując, warto odnotować, iż w 2022 r. na świadczenia rodzinne (39% wydatków), zasiłki dla opiekuna (wartości bliskie 0% wydatków), świadczenia z funduszu alimentacyjnego (4% wydatków), świadczenia wychowawcze (52% wydatków), świadczenia „Za życiem” (wartości oscylujące wokół 0% wydatków), składki na ubezpieczenia społeczne (4% wydatków), składki na ubezpieczenie zdrowotne (1% wydatków) została wydatkowana kwota: **29 845 502,88 zł** (o 22 078 822,20 zł niższa niż w 2021 r., z powodu zmian dotyczących realizacji świadczenia wychowawczego).

8.2. Dodatki mieszkaniowe i dodatek energetyczny

8.2.1. Dodatki mieszkaniowe

Osoby, które ze względu na niski poziom dochodów nie są w stanie opłacać czynszu (bądź innych kosztów utrzymania mieszkania), mogą występować o przyznanie dodatku mieszkaniowego.

Ponadto o dodatek mieszkaniowy mogą ubiegać się osoby, które:

- posiadają tytuł prawny do lokalu;
- posiadają odpowiednią normatywną powierzchnię użytkową lokalu w przeliczeniu na liczbę osób w gospodarstwie domowym.

Od 01.07.2021 r., w wyniku zmiany ustawy o dodatkach mieszkaniowych, podstawą do ustalenia prawa do dodatku mieszkaniowego jest przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej. W związku z tym w 2022 r. dla gospodarstwa

jednoosobowego kryterium dochodowe wynosi 40% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, tj. **2 265,01 zł netto** (o 198,03 zł więcej niż w 2021 r.), zaś dla gospodarstwa wieloosobowego - 30% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, tj. **1 698,76 zł netto** (o 148,52 zł więcej względem 2021 r.).

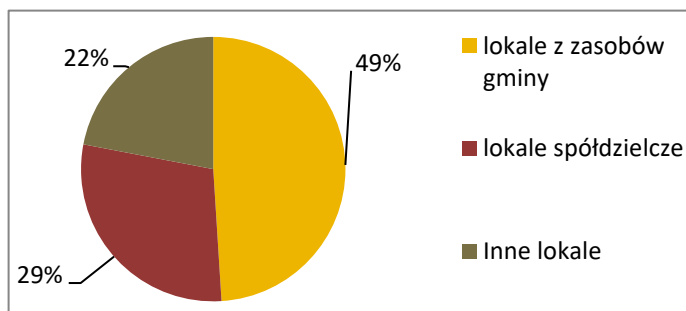
Tabela 23. Liczba dodatków mieszkaniowych i wydatki [w zł] na poszczególne lokale w 2023 r.

	Liczba dodatków	Wydatki [w zł]
Lokale z zasobów gminy	3 700	1 145 857,48
Lokale spółdzielcze	3 062	684 532,84
Inne lokale	2 136	518 399,64

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. przyznano **8 898** dodatków mieszkaniowych, o 706 więcej w stosunku do 2021 r., na **998** lokali (wzrost w porównaniu z 2021 r. o 141 lokali), w tym na 438 gospodarstwach jednoosobowych (wzrost o 88 względem 2021 r.).

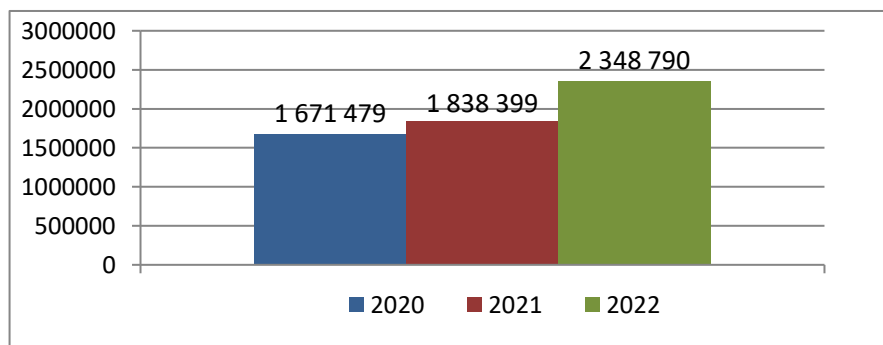
Wykres 39. Struktura wydatków w zł poniesionych na poszczególne rodzaje lokali w 2023 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Średnia wysokość dodatku mieszkaniowego wyniosła **263,17 zł**, tj. o 38,76 zł więcej wobec 2021 r. Do większego popytu na wsparcie finansowe w zakresie opłat za użytkowany lokal przyczyniły się m.in.: podniesienie kryterium dochodowego umożliwiającego korzystanie z dodatku powodujące jego większą dostępność, kryzys energetyczny skutkujący poszukiwaniem dodatkowych źródeł finansowania rosnących kosztów utrzymania lokali mieszkalnych, a także wzrastające zainteresowanie świadczeniem ze strony obywateli Ukrainy przebywających na terytorium RP w związku z agresją na ich kraj ze strony Rosji.

Wykres 40. Wydatki [w zł po zaokrągleniu do jednośc] poniesione na dodatki mieszkaniowe w latach 2020-2022.

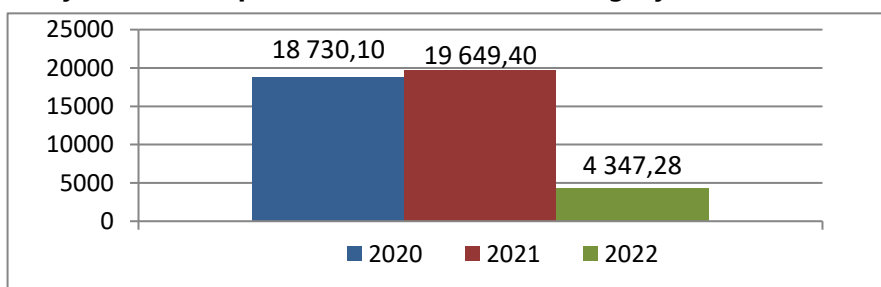
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Z analizy danych wynika, że w 2022 r. w kontekście 2021 r. i 2020 r. zwiększyły się wydatki na dodatki mieszkaniowe, odpowiednio o: 27,8% i 40,5%. Ogólna suma, pochodząca w całości z budżetu gminy, opiewała w 2022 r. na kwotę: **2 348 789,96 zł**, czyli o 510 390,83 zł więcej w konfrontacji z 2021 r. Na wzrost środków asygnowanych na ten cel oddziaływały przede wszystkim, poszerzająca pulę potencjalnych odbiorców, modyfikacja dotycząca kryterium dochodowego uprawniającego do ubiegania się o świadczenie oraz wzrost kosztów utrzymania lokali.

8.2.2. Dodatki energetyczne

Od stycznia 2022 r., z uwagi na nowe świadczenie, jakim jest dodatek osłonowy, wstrzymana została pomoc w formie dodatku energetycznego. Zrealizowane w okresie sprawozdawczym dodatki energetyczne zostały wypłacone na podstawie wniosków złożonych do 31.12.2021 r.

Wykres 41. Wydatki [w zł] poniesione na dodatki energetyczne w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Na wsparcie w postaci dodatków energetycznych, które finansowane są z budżetu państwa, w 2022 r. wydatkowano kwotę w wysokości **4 347,28 zł**, czyli o 15 302,12 zł niższą w stosunku do 2021 r. oraz o 14 382,82 zł mniejszą względem 2020 r. Została ona przeznaczona na **279** dodatków (o 857 dodatków mniej niż w 2021 r.) dla **89** gospodarstw domowych (spadek o 74 względem 2021 r.), w tym dla 18 gospodarstw jednoosobowych (ubytek o 57 w zestawieniu z 2021 r.), które stanowiły 22,2% wszystkich odbiorców dodatków energetycznych.

8.3. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. Zasiłek szkolny może być także przyznany uczniowi, który znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego.

Kryterium uprawniające do otrzymania pomocy materialnej o charakterze socjalnym wynosi **600 zł** na osobę w rodzinie.

Z pomocy materialnej o charakterze socjalnym w 2022 r. skorzystało **12** uczniów (o 27 mniej niż w 2021 r.), dla których wypłacono **12** świadczeń, tj. o 45 mniej niżeli w 2021 r. Niezależnie od wyjątkowych okoliczności towarzyszących epidemii czy stanu zagrożenia epidemicznego można założyć, iż relatywnie dobra sytuacja ekonomiczna w Kutnie, stanowiąca rezultat wypracowania w poprzednich latach w czasie sprzyjającej koniunktury gospodarczej stabilnej i mocnej pozycji rynkowej lokalnych przedsiębiorców, oraz wzrost wysokości wynagrodzenia minimalnego, jak również zniesienie kryterium dochodowego uprawniającego do uzyskania świadczenia wychowawczego, implikujące podniesienie się stopy życiowej kutnian, także w tym aspekcie znajduje swoje przełożenie, przyczyniając się do spadku beneficjentów pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów.

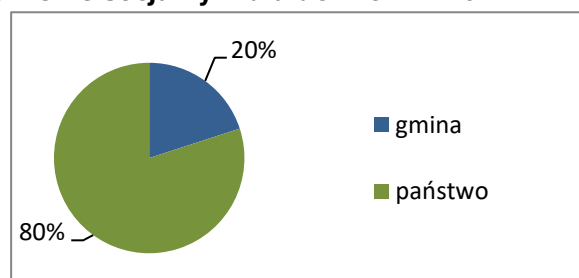
Tabela 24. Realizacja pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba uczniów	35	39	12
Liczba świadczeń	69	57	12
Kwota [w zł]	28 022,70	22 058,36	8 538,32

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Na pomoc socjalną dla uczniów w 2022 r. zostały przetransferowane środki finansowe w wysokości **8 538,32 zł** (o 61,3% mniej w porównaniu do 2021 r.), z czego 6 830,65 zł pochodziło z budżetu państwa, a 1 707,67 zł z budżetu gminy.

Wykres 42. Struktura wydatków [w zł] z budżetu gminy i państwa na pomoc materialną o charakterze socjalnym dla uczniów w 2022 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

8.4. Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadaniem gminy, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jest m.in. tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji kryzysowej, przygotowanie oraz prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych, jakie stosuje się wobec sprawców przemocy. Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozwiązywaniu problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej spełnia koordynacja pracy poszczególnych służb i instytucji, którą nadzoruje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Tabela 25. Liczba procedur „Niebieskie Karty” na terenie miasta Kutna oraz wydatki [w zł] przeznaczone na funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022.

Procedury NK	2020	2021	2022
Wszczęte przez policję	95	74	78
Wszczęte przez pracowników socjalnych	12	12	8
Wszczęte przez pracowników oświaty	2	0	3
Liczba zamkniętych procedur NK	103	77	88
Wydatki [w zł]	30 865,61	36 594,34	32 704,54

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

W 2022 r. procedura „Niebieskie Karty” prowadzona była w **136** gospodarstwach domowych (czyli o 9 więcej niż w 2021 r.), z tego: 56 środowisk to kontynuacja z roku poprzedniego, a 80 – nowe przypadki. W omawianym okresie pomocą tego rodzaju objęto **422** osoby (o 35 więcej w kontekście 2021 r.), w tym 117 dzieci. Procedurę „Niebieskie Karty” uruchomiono w **83** środowiskach (w przypadku 3 rodzin było to wznowienie procedury, czyli w tych rodzinach w 2022 r. odnotowano przypadek

przemocy, a w wypadku 80 nowych rodzin - wszczęto procedurę) - tj. o 3 więcej niżeli w 2021 r. - w których założono **89** kart (każde zdarzenie przemocowe oznacza założenie osobnej karty).

W ramach obowiązków i posiadanych zasobów instytucje działające na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w środowisku lokalnym, koordynowane przez Zespół Interdyscyplinarny, na bieżąco prowadziły działania profilaktyczne i edukacyjne. Znalazły się wśród nich np.: organizowanie akcji społecznych, udzielanie porad specjalistycznych czy realizowanie programów w placówkach oświatowych.

Trzeba zaznaczyć, że w 2022 r. 10 osób objęto wsparciem z elementami edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Grupa wsparcia realizowana była przez Zespół Interdyscyplinarny w formie spotkań indywidualnych oraz spotkań warsztatowych. Podczas zajęć uczestnicy zdobywali wiedzę na temat form stosowanej przemocy, agresji, gniewu oraz praktycznych umiejętności w zakresie radzenia sobie ze złością i frustracją oraz okazywania emocji w sposób akceptowalny społecznie.

Wydatki związane z działalnością Zespołu pochłonęły kwotę w wysokości **32 704,54 zł**, tj. o 3 889,80 zł mniej niżeli w 2021 r., co było spowodowane przełożeniem niektórych działań promocyjno-informacyjnych, np. konferencji, generujących dodatkowe koszty na rok 2023.

W wyniku podjętych działań w **88** rodzinach (o 11 więcej w porównaniu do 2021 r.) zakończono postępowanie „Niebieskie Karty”, w tym w **64** rodzinach (o 1 mniej w zestawieniu z 2021 r.) z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowanie przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, co stanowi 73% wszystkich przyczyn zamknięcia procedury „Niebieskie Karty”. Mimo stosunkowo utrudnionych okoliczności wywołanych stanem epidemii lub sytuacją zagrożenia epidemicznego efektywność pracy Zespołu zatem wzrasta, aczkolwiek trzeba mieć tutaj na uwadze, że specyfika i stopień skomplikowania każdej sprawy jest inny.

9. Pomoc obywatelom Ukrainy

Przez wzgląd na konieczność wieloaspektowego wsparcia obywateli Ukrainy, którzy po 24.02.2022 r. przekroczyli granicę RP, w Mieście Kutnie, z mocy zarządzenia prezydenta, powołany został zespół ds. wdrożenia pomocy obywatelom Ukrainy, w którego skład weszli pracownicy Urzędu Miasta, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Straży Miejskiej i Zarządu Nieruchomości Miejskich. Zespół odpowiedzialny jest za bezpośrednią reakcję na potrzeby lokalowe, skoordynowanie i przekazywanie pomocy rzeczowej płynącej od mieszkańców oraz komunikację informacyjną zarówno dla potrzebujących, jak i chcących pomagać. Ponadto otwarto miejski punkt zbiórki darów dla uchodźców, podjęto także decyzję w sprawie finansowania przejazdów środkami transportu publicznego dla obywateli Ukrainy, kilka kutnowskich przedsiębiorstw włączyło się akcje wsparcia dla obywateli Ukrainy, tak w formie pomocy żywieniowej, jak i rzeczowej.

Pomoc świadczona była także w wielu wymiarach przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, o niektórych działaniach była uprzednio już mowa, lecz to jest odpowiednie miejsce, aby to wyłuszczyć.

9.1. Działalność zespołu koordynującego pomoc obywatelom Ukrainy

W związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy Zarządzeniem Dyrektora Ośrodka z dnia 15.03.2022 r został powołany zespół ds. wdrożenia pomocy obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie miasta Kutna. W skład zespołu weszło 4 pracowników Ośrodka. Do zadań zespołu należy podejmowanie działań dotyczących w szczególności:

- weryfikacji warunków zakwaterowania obywateli Ukrainy;
- ustalania pomocy w formie obiadów z Centrum Seniora dla obywateli Ukrainy;
- ustalania pomocy lekarskiej dla obywateli Ukrainy oraz wspólnych wizyt w przychodni;
- informowania obywateli Ukrainy o przysługujących im świadczeniach;
- monitorowania rodzin w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb;
- pozyskiwania i dostarczania obywatelom Ukrainy żywności, odzieży, środków higieny osobistej, przyborów szkolnych oraz potrzebnych rzeczy (wózki dla dzieci);
- zamieszczania informacji na stronie Ośrodka.

Ponadto pracownicy socjalni, zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2022 r o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, sprawują nadzór nad, ustanowionym przez sąd opiekuńczy, opiekunem tymczasowym reprezentującym i sprawującym pieczę nad małoletnim obywatelem Ukrainy. Do końca 2022 r. wpłynęły 22 postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna tymczasowego wobec małoletnich obywateli Ukrainy.

W okresie sprawozdawczym 344 obywateli Ukrainy (osoby dorosłe i dzieci) skorzystało z pomocy Ośrodka świadczonej przez Dział Pomocy Środowiskowej.

9.2. Zapewnienie schronienia obywatelom Ukrainy

Schronienie zapewniały Ukraincom trzy ośrodki wsparcia działające w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie:

- 1) Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom” – Sekcja Mieszkań Chronionych;
- 2) Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomagany;
- 3) Noclegownia.

9.2.1. Schronienie obywateli Ukrainy w mieszkaniach chronionych

W Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym 1 mieszkanie zostało przeznaczone na potrzeby ludności ukraińskiej. W 2022 r. z pobytu w mieszkaniu chronionym skorzystało łącznie 9 obywateli Ukrainy, według stanu na dzień 31.12.2022 r. żaden obywatel Ukrainy nie przebywał w SMCH.

9.2.2. Schronienie obywateli Ukrainy w mieszkaniach wspomaganych

Zespół Mieszkalno-Integracyjny zabezpieczył w 2022 r. potrzeby schronienia 27 obywatelom Ukrainy poprzez pobyt w mieszkaniach wspomaganych. Wedle stanu na dzień 31.12.2022 r. w ZMI znajdowało się 16 Ukraińców, zajmujących 5 mieszkań.

W 2022 r. ZMI świadczyło również na rzecz obywateli Ukrainy pomoc innego rodzaju. W zakresie wsparcia, którym zostali objęci obywatele Ukrainy, znalazły się m.in.:

- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- pomoc w dostępie do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) oraz lekarzy specjalistów (umawianie wizyt, towarzyszenie w wizytach);
- przygotowywanie mieszkań do zasiedlenia;
- zakupy żywnościowe;
- pomoc w wypełnianiu dokumentów;
- pomoc w załatwianiu spraw związanych z zapisem dzieci do szkół;
- zapoznanie z miastem Kutnem w celu samodzielnego poruszania się po mieście;
- stały kontakt z pracownikami Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Informacji Niejawnych w Urzędzie Miasta w Kutnie;
- stały kontakt z przedstawicielami organizacji pozarządowych i związków wyznaniowych oraz inicjatyw społecznych, działającymi na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy.

9.2.3. Schronienie obywateli Ukrainy w Noclegowni

W Noclegowni w 2022 r. schronienie znalazło 44 obywateli Ukrainy. Należy dodać, iż na potrzeby tych osób utworzono punkt przejściowy, wydzielając 1 pokój i w pełni wyposażoną łazienkę.

9.3. Wsparcie obywateli Ukrainy w postaci posiłku przygotowywanego przez Centrum Seniora

Centrum Seniora wsparło obywateli Ukrainy przygotowanymi przez siebie obiadami w liczbie 3 120.

9.4. Pomoc obywatelom Ukrainy w formie dotacji celowych w ramach zadań własnych

Miasto Kutno w związku z pobytem na terenie miasta setek obywateli ukraińskich wyasygnowało środki finansowe w wysokości **23 431,11 zł**, w celu objęcia obywateli Ukrainy niezbędną pomocą.

Wsparcie świadczone przez Dział Świadczeń Pomocy Społecznej, Centrum Seniora, Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny, Zespół Mieszkalno-Integracyjny i Noclegownię polega na zapewnianiu potrzebującym m.in. zakwaterowania, codziennego wyżywienia, w tym dożywiania dzieci z Ukrainy w szkołach i przedszkolach, czy środków czystości i higieny osobistej.

9.5. Wsparcie obywateli Ukrainy w obrębie pomocy społecznej realizowane na podstawie specjalnej ustawy

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie wykonywał także zadania w obrębie pomocy społecznej realizowane na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa finansowane, o ile nie wskazano inaczej, ze środków Funduszu Pomocy:

- 1) świadczenia rodzinne, jednorazowe świadczenie „Za życiem”;
- 2) świadczenie pieniężne z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy;
- 3) świadczenie jednorazowe dla obywateli Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r.;
- 4) dożywianie dzieci i młodzieży z Ukrainy w przedszkolach i w szkołach.

9.5.1. Świadczenie rodzinne i jednorazowe świadczenie „Za Życiem” dla obywateli Ukrainy

Na świadczenia rodzinne i jednorazowe świadczenie „Za życiem” Ośrodek wydatkował kwotę 121 766,92 zł dla 113 osób/dzieci na 412 świadczeń, z tego:

- świadczenia rodzinne 117 766,92 zł;
- jednorazowe świadczenie „Za życiem” 4 000,00 zł.

9.5.2. Świadczenie pieniężne z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy

Na świadczenie pieniężne z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy zostały przeznaczone środki finansowe w wysokości 3 276 711,53 zł (w tym 12 111,53 zł przeznaczono na koszty obsługi zadania) na 81 615 świadczeń dla 10 podmiotów i 335 osób fizycznych. O świadczenie pieniężne w wysokości 40 zł dziennie na każdą osobę, której zapewniono zakwaterowanie i wyżywienie, mogą ubiegać się podmioty, w szczególności osoby fizyczne prowadzące gospodarstwo domowe, które zapewniły bądź też zapewniają na własny koszt zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, którzy od 24.02.2022 r. przybyli na terytorium RP z terytorium Ukrainy.

9.5.3. Świadczenie jednorazowe dla obywateli Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r.

Wydatki na świadczenie jednorazowe dla obywateli Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r. wyniosły 522 300,00 zł. Świadczenie, w wysokości 300 zł na każdego członka rodziny, przysługuje obywatelom Ukrainy, którzy przekroczyli granicę po 24.02.2022 r. i posiadają nadany numer PESEL. W omawianym okresie sprawozdawczym złożono 1 007 wniosków, a wypłaty dokonano dla 1 741 osób (osoba=świadczenie).

9.5.4. Dożywianie dzieci i młodzieży z Ukrainy w przedszkolach i w szkołach

Na dożywianie dzieci i młodzieży z Ukrainy w przedszkolach i w szkołach przeznaczono 46 599,50 zł, z tego: 43 331,00 zł z Funduszu Pomocy, natomiast 3 268,50 zł – to środki Miasta Kutno pochodzące z budżetu przeznaczonego

na zarządzanie kryzysowe. W omawianym okresie sprawozdawczym dla 187 dzieci/uczniów (121 osób w szkole, 66 osób w przedszkolu) zrealizowano pomoc w formie gorących posiłków lub całodziennego wyżywienia w przypadku przedszkoli, w liczbie świadczeń wynoszącej 6 707.

* * *

Tabela 26. Realizacja pomocy obywatelom Ukrainy w obrębie pomocy społecznej na podstawie specjalnej ustawy w 2022 r.

Świadczenie	Liczba osób/ podmiotów	Liczba świadczeń	Wydatki [w zł]
Świadczenie rodzinne i jednorazowe świadczenie „Za Życiem”	113	412	121 766,92
Świadczenie pieniężne z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy	345	81 615	3 276 711,53
Świadczenie jednorazowe dla obywateli Ukrainy, którzy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę RP po 24.02.2022 r.	1 741	1 741	522 300,00
Dożywianie dzieci i młodzieży z Ukrainy w przedszkolach i w szkołach	187	6 707	46 599,50

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

10. Kryzys energetyczny

Kryzys energetyczny to kolejny moment przełomowy, którego wystąpienie implikowane jest przez wojnę na Ukrainie. Źródeł zjawiska można doszukiwać się we wzroście kosztów energii podyktowanym podwyższeniem cen nośników energii..

Wsparcie w postaci udzielania świadczeń mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian na rynku energetycznym zapewniał także Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie.

10.1. Świadczenia przeciwdziałające kryzysowi energetycznemu

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie udzielał w tym zakresie trzech świadczeń, finansowanych, o ile nie wskazano inaczej, ze środków Funduszu Pomocy:

- 1) dodatku osłonowego;
- 2) dodatku węglowego;
- 3) dodatku dla gospodarstw domowych.

Dodatek osłonowy finansowany jest ze środków wojewody, zaś dwa pozostałe dodatki - z Funduszu Pomocy.

10.1.1. Dodatek osłonowy

W 2022 r. Ośrodek realizował nowe zadanie - przyznawanie i wypłacanie dodatku osłonowego, który zastąpił dodatek energetyczny. Dodatek osłonowy jest świadczeniem pieniężnym, które ma na celu zapewnić wsparcie finansowe osobom o niskich dochodach, zrekompensować wzrost kosztów energii elektrycznej, cen gazu i żywności. Wysokość dodatku uzależniona jest od miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego i od źródła ogrzewania.

Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatek osłonowy, wyniosła 4 521, zaś kwota wypłaconych świadczeń to: 2 377 105,19 zł, w tym 46 601,08 zł to koszty obsługi zadania.

10.1.2. Dodatek węglowy

Dodatek węglowy przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym jednoosobowym lub osobie w gospodarstwie domowym wieloosobowym, w którym głównym źródłem ogrzewania jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy zasilane paliwami stałymi. Dodatek węglowy dla gospodarstwa domowego wynosił 3 000 zł i nie był uzależniony od dochodu. Poza tym warunkiem otrzymania świadczenia było zgłoszenie lub wpisanie źródła ogrzewania do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

W omawianym okresie sprawozdawczym 1 951 gospodarstw domowych objęto tego typu wsparciem, a wydatkowano kwotę 5 969 493,78 zł.

10.1.3. Dodatek dla gospodarstw domowych

O dodatek dla gospodarstw domowych mogły ubiegać się gospodarstwa domowe ogrzewające swoje domy i mieszkania peletem drzewnym, drewnem kawałkowym, skroplonym gazem LPG lub olejem opałowym. Warunkiem koniecznym do uzyskania dodatku było potwierdzenie uzyskania wpisu lub zgłoszenie źródła ogrzewania do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Dodatek nie był uzależniony od dochodu, a wynosił odpowiednio: 3 000 zł - w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe zasilany peletem drzewnym albo innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego; 1 000 zł - w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon

kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane drewnem kawałkowym; 500 zł – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG; 2 000 zł – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł olejowy.

W omawianym okresie sprawozdawczym 488 gospodarstw domowych skorzystało z tej formy pomocy, na którą przeznaczono 877 528,24 zł.

* * *

Tabela 27. Realizacja świadczeń przeciwdziałających kryzysowi energetycznemu w 2022 r.

Świadczenie	Liczba gospodarstw domowych	Liczba świadczeń	Wydatki [w zł]
Dodatek osłonowy	4 521	4 521	2 377 105,19
Dodatek węglowy	1 951	1 951	5 969 493,78
Dodatek dla gospodarstw domowych	488	488	877 528,24

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

10.2. Zakup preferencyjny paliwa stałego dla gospodarstw domowych

Od listopada 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie przyjmuje wnioski o zakup preferencyjny paliwa stałego. Do dokonania zakupu preferencyjnego jest uprawniona osoba fizyczna w gospodarstwie domowym, która spełnia warunki uprawniające do dodatku węglowego. Zakupu można dokonać po cenie preferencyjnej nie wyższej niż 2 000 zł brutto za tonę paliwa, a do ceny zakupu nie wlicza się kosztów transportu paliwa stałego z miejsca składowania w gminie do gospodarstwa domowego.

Dostępna ilość paliwa stałego dla jednego gospodarstwa domowego w ramach zakupu preferencyjnego wynosi:

- 1 500 kg do dnia 31 grudnia 2022 r.;
- 1 500 kg od dnia 1 stycznia 2023 r.

Do końca 2022 r. przyjęto 847 wniosków (wniosek=osoba) na łączną ilość paliwa stałego wynoszącą 1 209,95 ton.

11. Inne działania Ośrodka na rzecz społeczności lokalnej

11.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, poprzez poszczególne komórki organizacyjne, współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, dbając o właściwą kooperację oraz wymieniając się doświadczeniem i utrwalając dobre praktyki - w celu poprawy warunków życia mieszkańców Kutna i podniesienia jakości świadczonej pomocy.

W 2022 r. Ośrodek współpracował z organizacjami pozarządowymi m.in. w następujących obszarach:

1. przeciwdziałanie przemocy - poprzez realizację „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Kutno na lata 2021-2026” i działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy - Ośrodek współpracował z takimi organizacjami pozarządowymi jak: Fundacja „Ars Vita” w Kutnie, Stowarzyszenie „Teen Challenge” Chrześcijańska Misja Społeczna - Oddział w Kutnie, Stowarzyszenie Klubu Abstynentów „Trzeźwość”, Kutnowskie Stowarzyszenie „Nie Jesteś Sam” - przedstawiciele tych organizacji są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego;

— omówienie tematyki Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.2.;

2. wsparcie osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością:

- a) poprzez realizację „Programu Wychodzenia z Bezdomności i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w Mieście Kutno na lata 2020-2025” - Ośrodek współpracował z takimi organizacjami jak, Stowarzyszenie „Nie Jesteś Sam”, Stowarzyszenie „Teen Challenge” Chrześcijańska Misja Społeczna - Oddział w Kutnie, Stowarzyszenie Bank Żywności w Kutnie; Samorządowa Spółdzielnia Socjalna;

— omówienie tematyki Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.3.;

- b) poprzez realizację projektu „Akcja Zima” - Ośrodek współpracował z szeregiem partnerów, którymi oprócz organizacji pozarządowych są również służby mundurowe, służby medyczne oraz związki wyznaniowe i wspólnoty parafialne;

— omówienie tematyki „Akcji Zima” zamieszczono w podrozdziale 12.2.1.;

- c) poprzez zapewnienie pomocy rzeczowej - Ośrodek współpracował ze Stowarzyszeniem „Nie Jesteś Sam”;

3. zapewnienie osobom najuboższym pomocy w postaci paczek żywnościowych - poprzez współpracę ze Stowarzyszeniem Bank Żywności w Kutnie w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020;

— omówienie tematyki Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.5.;

4. wsparcie osób z niepełnosprawnościami - poprzez realizację Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - edycja 2022” Ośrodek współpracował z wykonawcą zadania, którym była Fundacja Inkubator Innowacji Społecznych;

— omówienie tematyki Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.6.;

5. wsparcie osób starszych:

- a) poprzez informowanie organizacji pozarządowych (m.in. Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną - Koło w Kutnie, Polskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem - Oddział w Kutnie, Polskiego Związku Niewidomych - Koło Terenowe w Kutnie) o realizacji Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 - Moduł II, tzw. opieka na odległość;

— omówienie tematyki Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.7.;

- b) poprzez realizację Programu Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora” Ośrodek kooperował z Samorządową Spółdzielnią Socjalną, będącą wykonawcą usług w zakresie drobnych napraw;

— omówienie tematyki Programu zamieszczono w podrozdziale 12.1.8.;

- c) poprzez współpracę z Radą Seniorów Miasta Kutno;

6. wsparcie i integracja obywateli Ukrainy - poprzez współpracę ze Stowarzyszeniem „Integracji i Wsparcia Cudzoziemców” pomoc w integracji i odnalezieniu się w nowej rzeczywistości na terenie innego kraju, w tym nauce języka polskiego, obywatelom Ukrainy, którzy w związku z napaścią Rosji na terytorium Ukrainy przekroczyli granicę Rzeczypospolitej Polskiej po 24.02.2022 r.;

7. zabezpieczenie osób przebywających na kwarantannie i w izolacji - poprzez funkcjonowanie powołanego w 2020, lecz prowadzącego działania także w 2021 r. i w 2022 r. zespołu ds. wdrażania poleceń Wojewody Łódzkiego - Ośrodek współpracował z Grupą Ratownictwa Medycznego OSP Dąbrowszczak, Hufcem ZHP Kutno im. hm. Aleksandra Kamińskiego oraz lokalnymi organizacjami pozarządowymi;

— omówienie tematyki akcji wsparcia ww. osób zamieszczono w podrozdziale 12.4.;

8. użyczenie sali na cele statutowe lokalnych organizacji pozarządowych - poprzez działalność Sekcji Integracyjnej w Centrum Seniora:

— sala używana była na potrzeby 399 spotkań:

- szkolenia: 10;
- spotkania integracyjne: 71;
- spotkania informacyjne/zebrania stowarzyszeń: 101;
- inne: 217;

— ogólna liczba uczestników wyniosła 10 352 osoby.

Aktywność Ośrodka na polu współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym użyczenie sali dla ich działalności, wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.2: Umacnianie kapitału społecznego miasta; Działanie III.2.6: Wspieranie inicjatyw oddolnych w dziedzinie kultury, ochrony dziedzictwa narodowego oraz współpracy z młodzieżą - „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12. Aktywność programowo-projektowa Ośrodka

W 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie realizował 9 programów, 4 projekty, 2 badania ankietowe i 1 akcję oraz prowadził działalność informacyjno-promocyjną.

12.1. Programy

12.1.1. Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2022-2024

Program jest trzyletnim opracowaniem zawierającym określone zadania mające na celu przede wszystkim wspieranie rodziny biologicznej w jej naturalnym środowisku, a także przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Ośrodek w Kutnie, w szczególności Dział Pomocy Środowiskowej (pracownicy socjalni), jak i funkcjonujące przy Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom”: Sekcja Wspierania Rodziny (asystentura rodziny) oraz Sekcja Wsparcia Dziennego (świetlica „Rodzinka”), wspólnie z partnerami przedsięwzięcia, wywodzącymi się z różnych przestrzeni życia społecznego (m.in.: edukacja, zdrowie, służby porządkowe, sądownictwo, organizacje pozarządowe), podejmując wieloaspektowe działania, starają się poprawić sytuację rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W 2022 r. wsparciem asystenta zostały objęte **44** rodziny (w których przebywało 90 dzieci).

Liczba dzieci z rodzin współpracujących z asystentem rodziny, które wskutek niewydolności wychowawczych rodziców lub deficytów opiekuńczych trafiały do pieczy zastępczej, w okresie 2020-2022, ustabilizowała się na zbliżonym poziomie, osiągając najniższą wartość w 2022 r. Z kolei liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej z rodzin nieobjętych wsparciem asystenta, zmieniając swoje wartości (najniższa w 2020 r. i w 2022 r.), była w ostatnich trzech latach wyższa niż liczba dzieci z rodzin objętych pomocą asystenta.

Skoro tak, to - przy zachowaniu należytej proporcji - do pewnego stopnia uprawniona jest konstatacja, iż na ryzyko skierowania dziecka z rodziny biologicznej do pieczy zastępczej mniej narażone są rodziny, które podejmują kooperację z asystentami.

Dodatkowo w kontekście 2022 r. w zestawieniu do 2021 r. można zauważyć spadek liczby dzieci powracających z różnych form pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, zarówno wspieranych, jak i niewspieranych przez asystenta.

Realizacją zapisów Programu jest także działalność świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka” tudzież bezpłatne warsztaty edukacyjne „Szkoła dla Rodziców”. Podczas spotkań rodzice i opiekunowie uczą się lepiej radzić sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą, rozwijają kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, doskonalą umiejętność budowania silnej więzi między rodzicami i dziećmi, odkrywają, jak mądrze kochać, wspierać i wychowywać dziecko, poznają także sposoby na budowanie bezpieczeństwa i relacji z dziećmi oraz na wspieranie ich w trudnych emocjach. W 2022 r., w okresie: 05.04.2022 r.-12.05.2022 r., odbyła się jedna edycja „Szkoły dla Rodziców:

- hasło przewodnie: „Po pierwsze Rodzina”;
- liczba uczestników: 15 rodziców;
- prowadzący: asystenci rodziny, wychowawca i pedagog ze świetlicy „Rodzinka” oraz gościnnie ratownik medyczny;
- obszary tematyczne:
 - Porozmawiamy o stylach wychowawczych - jakie są style wychowywania dzieci;

- Rzecz o komunikowaniu emocji i uczuć – jak rozpoznawać i nazywać emocje;
 - Czy złość jest zła – jak reagować na złość i jak sobie z nią radzić;
 - Pochwała i zachęta – jak umiejętnie doceniać dziecko;
 - Jak rozwijać samodzielność dziecka – jak wspierać dziecko w dokonywaniu wyborów;
 - Fonofobia a rozwój dziecka – jak pomóc dziecku radzić sobie z zagrożeniami świata wirtualnego;
 - Jak korzystać z Internetu – jak ustalić zasady bezpiecznego korzystania z treści dostępnych w Internecie i z gier komputerowych;
- Warsztaty integracyjne połączone z pokazem udzielania pierwszej pomocy.

Omówienie tematyki wspierania rodziny i pieczy zastępczej zamieszczono w podrozdziale 7.1.

Omówienie tematyki działalności świetlicy „Rodzinka” zamieszczono w podrozdziale 7.2.

Realizacja Programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej oraz uwzględnione w tym samym celu Działanie: IV.2.4: Prowadzenie działań mających na celu zintegrowanie systemu programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.1.2. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Kutno na lata 2021-2026

Sześcioletni Program został napisany z myślą zwłaszcza o ograniczeniu występowania przemocy w rodzinie i ochronie osób doznających przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Kutna.

Głównym wykonawcą Programu jest, powołany przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, który współpracuje z działającymi w wielu dziedzinach podmiotami (z zakresu m.in.: organów ścigania, sądownictwa, służb porządkowych, pomocy społecznej – pracownicy socjalni, edukacji, ochrony zdrowia czy sektora organizacji pozarządowych).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie w ramach realizacji Programu udziela wsparcia w formie konsultacji, poradnictwa czy pracy socjalnej. W 2022 r. podjęte w ramach realizacji Programu działania profilaktyczne, mające za zadanie podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy – z uwagi na stan epidemii i stan zagrożenia epidemicznego – częściowo przeniosły się do rzeczywistości wirtualnej, tj. do Internetu, np. przeprowadzenie kampanii „Białej Wstążki”, ale również odbyły się stacjonarnie, jak chociażby zorganizowanie konkursu plastycznego dla dzieci szkół podstawowych pod hasłem „Mamo, Tato podaruj mi swój czas”. Planowana na 2022 r. konferencja poświęcone tematyce przemocowej została przełożona na 2023 r.

Wsparcie w ramach Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2022 r. otrzymały 422 osoby.

Zagadnienie przemocy w rodzinie zostało poruszone w podrozdziale 8.4.

Realizacja Programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów

polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej oraz uwzględnione w tym samym celu Działanie IV.2.4: Prowadzenie działań mających na celu zintegrowanie systemu programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.1.3. Program Wychodzenia z Bezdomności i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w Mieście Kutno na lata 2020-2025

Wprowadzony w połowie 2020 r. sześciolatekni Program ma na celu ograniczenie zjawiska bezdomności i wykluczenia społecznego, z uwzględnieniem mieszkalnictwa, aktywizacji zawodowej i integracji społecznej. Rozwiązanie problemu pozbawienia schronienia i przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z bezdomności wymaga podjęcia jednoczesnych działań w zakresie prewencji, interwencji, integracji, bazujących na współpracy najważniejszych jednostek wpływających na funkcjonowanie osób w środowisku społecznym (rynek pracy; edukacja; instytucje pomocy społecznej; mieszkalnictwo, w tym wspomagane i treningowe; organizacje pozarządowe).

Kierunkowe podejmowanie zindywidualizowanych działań względem osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością realizowane jest m.in. poprzez Indywidualny Program Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności, którego istotny element stanowi tworzenie i rozwijanie procesów reintegracyjnych, zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak również zawodowej. Ponadto opracowanie skutecznego systemu wsparcia osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością koreluje z ustawicznym udzielaniem schronienia tym osobom oraz z objęciem ich pomocą w procesie usamodzielniania. Przejawami wypełniania celów Programu są m.in. możliwość zasiedlenia mieszkań wspomaganych w Zespole Mieszkalno-Integracyjnym, funkcjonowanie Noclegowni i Ogrzewalni lub prowadzenie „Akcji Zima”. W 2022 r. w ramach Programu wsparcie zapewniono 7 osobom, z którymi podpisano Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności, w tym 6 osób zasiedliło mieszkania wspomagane.

Charakterystyka Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomaganymi ujęta została w podrozdziale 7.5.3., opis działalności Noclegowni i Ogrzewalni – odpowiednio w podrozdziałach 7.5.4. i 7.5.5., natomiast omówienie „Akcji Zima znajduje się w podrozdziale 12.2.1.

Realizacja Programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej oraz uwzględnione w tym samym celu Działanie IV.2.4: Prowadzenie działań mających na celu zintegrowanie systemu programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.1.4. Program „Posiłek w szkole i w domu”

Celem pięcioletniego rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu” jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Poza tym elementem Programu jest wsparcie finansowe gmin w udzieleniu przez nie pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

W 2022 r. wsparciem w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” objęto 428 dzieci, w tym: 134 dzieci (z 78 rodzin) skorzystało z dożywiania w postaci obiadów

w szkołach, przedszkolach lub innych placówkach oświatowych. Natomiast rzeczywista liczba osób będących beneficjentami Programu wyniosła w 2022 r. **1 044** osoby i była mniejsza o 87 osób w porównaniu do 2021 r. (2021 r. - 1 131 osoby).

Opis programu zamieszczony jest w podrozdziale 6.3.1.

12.1.5. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie współpracuje ze Stowarzyszeniem Bank Żywności w Kutnie, którego działalność dotowana jest z budżetu Miasta Kutno.

W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 realizowany jest Podprogram 2021. W 2022 r. zakwalifikowano do tego Podprogramu 430 rodzin (w których przebywały 844 osoby), wśród nich 243 to jednoosobowe gospodarstwa domowe, a 187 - gospodarstwa wieloosobowe.

Wśród zakwalifikowanych do pomocy znalazło się 211 rodzin z dochodem do 100% kryterium dochodowego i 219 rodzin, których dochód wynosił od 100 do 200% kryterium dochodowego.

12.1.6. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - edycja 2022

W 2022 r. Miasto Kutno, w imieniu którego działał w tym zakresie Ośrodek, uczestniczyło w Programie „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - edycja 2022. Program organizowany był przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej oraz finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego. Całkowita wartość zadania wyniosła **1 883 106,00 zł**. Zadanie było w całości finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Celem Programu było ogólnodostępne wsparcie dla osób niepełnosprawnych poprzez bezpłatną usługę asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, mającą na celu zapewnienie pomocy uczestnikowi Programu w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym. Wsparciem w formie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej zostały objęte:

- 1) dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- 2) osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Program realizowany był od lipca do grudnia 2022 r., zaś realizatorem zadania publicznego, wyłonionym w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego w trybie ustawy - Prawo zamówień publicznych, była Fundacja Inkubator Innowacji Społecznych.

Rzeczywista liczba osób, które wzięły udział w Programie, wyniosła 100 osób, z tego: 7 osób to dzieci do 16. r.ż., a 93 - osoby powyżej 16. r.ż. (70 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności; 23 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności); łączny zakres godzinowy zrealizowanych usług to 43 813,5 godziny, z tego: 2 120 godzin dla dzieci do 16. r.ż.; 34 163,5 godziny dla osób powyżej 16 r.ż. ze znacznym stopniem niepełnosprawności; 7 530 godzin dla osób powyżej 16 r.ż. z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Realizacja Programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej.

12.1.7. Program „Korpus Wsparcia Seniorów”

Od maja 2022 r. Miasto Kutno realizowało Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 - Moduł II, tzw. opieka na odległość, który organizowany był przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. Całkowita wartość zadania, w całości

finansowanego ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, wyniosła 59 900 zł. W związku z realizacją Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 podjęto uchwałę w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Ostonowego „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 na terenie miasta Kutno. W ramach realizacji Programu – MODUŁ II założono zakup 30 opasek bezpieczeństwa z usługą teleopieki dla 30 uczestników, którzy z tytułu udziału w Programie nie ponosili odpłatności. Program realizowany był przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie w okresie: maj-grudzień 2022 r., natomiast dostawcą opasek z usługą teleopieki została firma SiDLY.

Celem Programu, adresowanego do seniorów w wieku 65 lat i więcej w miejscu ich zamieszkania, mających problem z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe lub mieszkających z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia, było zapewnienie seniorom usługi wsparcia i bezpiecznego oraz samodzielnego funkcjonowania, a także ochrony przed zakażeniem COVID-19 w związku z utrzymującym się stanem epidemii poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”.

Rzeczywista liczba osób, które skorzystały z teleopaski w okresie lipiec-grudzień, wyniosła 54 osoby.

12.1.8. Program Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”

Od lutego 2022 r. na mocy uchwały Rady Miasta Kutno wdrożony został kolejny element polityki społecznej Miasta Kutna wspomagający osoby starsze – Program Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”. Celem Programu, koordynowanego przez Centrum Seniora, jest bezpłatna pomoc seniorom, którzy ponoszą tylko koszty materiałów, w drobnych naprawach np. elektrycznych, hydraulicznych lub ślusarskich, które nie wymagają specjalistycznej wiedzy i uprawnień. Usługi naprawcze świadczy Samorządowa Spółdzielnia Socjalna.

Z Programu, po listopadowej modyfikacji jego kryteriów, mogą skorzystać osoby, które ukończyły 70. rok życia, mieszkają w Kutnie, a ich dochód nie przekracza: 2 506,48 zł netto – dla osoby samotnej; 2 004,00 zł netto – na osobę w rodzinie. Bez względu na sytuację materialną o usługi naprawcze mogą ubiegać się osoby w wieku powyżej 60. lat posiadający orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, znacznym, orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, orzeczenie o I lub II grupie inwalidzkiej.

W 2022 r. wykonano dla 106 seniorów łącznie 116 usług, z tego: 59 usług hydraulicznych, 26 usług elektrycznych, 31 usług w zakresie napraw i konserwacji.

12.1.9. Program „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”

Program jest adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, których obowiązkiem jest realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W 2022 r. Ośrodek otrzymał z Funduszu Pracy (budżet państwa) środki finansowe w wysokości 9 000,00 zł z przeznaczeniem na dofinansowanie dodatku dla asystentów rodzin w formie jednorazowej lub podzielnej.

12.2. Projekty

12.2.1. Projekt „Akcja Zima”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie razem z partnerami w 2022 r. w okresach zimowo-wiosennym (01.01.2022 r.-30.04.2022 r.) i jesienno-zimowym (01.10.2022 r.-31.12.2022 r.) prowadził „Akcję Zima”, która skierowana była do osób pozbawionych schronienia i zagrożonych bezdomnością, lecz również do osób starszych, niesamodzielnych, chorych, a także o niskich dochodach. „Akcja Zima” ma na celu uwrażliwienie środowiska lokalnego na tematykę bezdomności, jak i na niepozostawianie bez pomocy – szczególnie w tym czasie – osób potrzebujących wsparcia. Ponadto celem inicjatywy jest koordynacja współpracy zaangażowanych w akcję podmiotów ze społecznością Kutna, której to kooperacji intencją jest zabezpieczenie osób bezdomnych przed zamarznięciem i wychłodzeniem. Projekt ten jest prowadzony corocznie od 2005 r., a w 2022 r. dzięki niemu pomocą zostało objętych **314** osób (z tego m.in.: 222 osoby skorzystały z Noclegowni i Ogrzewalni, 92 osoby otrzymały zasiłek celowy na opał [licząc okres trwania „Akcji Zima” wraz z wrześniem, kiedy to osoby zabezpieczają się na okres zimowy]; z zastrzeżeniem, iż jedna osoba może skorzystać z kilku zasiłków).

Charakterystykę funkcjonowania Noclegowni i Ogrzewalni ujęto w podrozdziałach odpowiednio: 7.5.4. i 7.5.5.

Projekt wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.2.2. Projekt „Poprawa stanu infrastruktury społecznej Miasta Kutna - Centrum Seniora”

Projekt, współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020; Oś Priorytetowa VII - Infrastruktura dla usług społecznych; Działanie VII.3 - Infrastruktura opieki społecznej, którego beneficjentem jest Miasto Kutno, przewiduje realizację – rozłożonego na lata 2018-2023 – celu, który stanowi polepszenie warunków infrastrukturalnych dla udzielanej pomocy seniorom oraz dostosowanie infrastruktury pomocowej miasta do potrzeb regionu w zakresie świadczenia usług bytowych. Centrum Seniora w 2022 r., zgodnie ze zobowiązaniami, utrzymało odpowiedni stan zatrudnienia i animowało wsparcie dla kutnowskich seniorów, aktywizując ich i czyniąc starania m.in. na rzecz ich integracji środowiskowej i społecznej. Całkowita wartość projektu wyniosła: 2 250 690,90 zł, w tym kwota pochodząca z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego to: 1 360 425,00 zł.

Charakter działań Centrum Seniora został przybliżony w podrozdziałach 6.3.2., 7.5.1. i częściowo 11.1.

Projekt wpisuje się w:

- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna – idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.1: Wsparcie projektów aktywizujących seniorów zarówno w wymiarze spędzania wolnego czasu, jak i idei uczenia się przez całe życie;
- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna – idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.2: Organizacja miejsc do spędzania wolnego czasu i aktywizacji np. klub seniora;
- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.2: Podniesienie poziomu ochrony zdrowia; Działanie II.2.3:

Tworzenie programów edukacyjnych dotyczących zdrowia, np. cykliczne spotkania ze specjalistami, oraz programów badawczych;

– Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.1: Poprawa infrastruktury społecznej; Działanie III.1.4: Rozbudowa infrastruktury sprzyjającej integracji seniorów, głównie Centrum Seniora

– „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.2.3. Projekt „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane”

Za finalizację projektu pn. „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane”, współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020; Oś Priorytetowa VII – Infrastruktura dla usług społecznych Działanie VII.3 – Infrastruktura opieki społecznej, trzeba uznać rozpoczęcie funkcjonowania oddanego do użytku w 2020 r. Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomaganyymi. Etapem realizacji projektu, poprzedzającym powstanie mieszkań, było przeszkolenie kadry pracowników Zespołu. Celem rozpisanego na lata 2020-2025 projektu, jakim jest działalność Zespołu, są: poprawa stanu infrastruktury publicznej, zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne, podniesienie jakości życia mieszkańców Kutna. Całkowita wartość projektu, którego beneficjentem jest Miasto Kutno, to kwota 2 698 025,91 zł.

Omówienie działalności Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomaganyymi zawarto w podrozdziale 7.5.3.

Projekt wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.1: Poprawa infrastruktury społecznej; Działanie III.1.1: Rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej, głównie mieszkań chronionych i wspomaganych, schroniska dla osób bezdomnych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.2.4. Projekt świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka” - „W kolory gramy - rozkwitamy”

W sierpniu i wrześniu 2022 r. pracownicy świetlicy wspólnie z grupą nieformalną „Aktywnie zakręceni”, we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom z Domów Dziecka i Rodzin Zastępczych „Wyspa Skarbów” w Kutnie, zrealizowali – w ramach Lokalnego Programu Mikrograntów: Mikrogranty w Kutnie 2022, finansowanego z budżetu Miasta Kutno – projekt promujący zdrowy styl życia: „W kolory gramy - rozkwitamy”. Projekt skierowany był do społeczności lokalnej, a przede wszystkim do osób w wieku 9-20 lat znajdujących się w pieczy zastępczej, mieszkańców miasta Kutno oraz dzieci korzystających ze świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka”.

Inicjatywa objęła cztery działania, których głównym celem była promocja zdrowego stylu życia, integracja dzieci i młodzieży z różnych środowisk oraz kształtowanie takich umiejętności społecznych jak: współpraca, odpowiedzialność, umiejętność ponoszenia porażek oraz sukcesów. Zadaniem autorów było pokazanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i propagowanie profilaktyki prozdrowotnej. W ramach zaplanowanych działań uczestnicy stworzyli strefę relaksu i wypoczynku: kwiatowy dywan namalowany kolorową kredą; zmierzali się z zadaniami artystycznymi w konkursie plastycznym; uczestniczyli w warsztatach origami; wzięli udział w spartakiadzie i pikniku.

12.3. Akcja zabezpieczenia osób i rodzin objętych kwarantanną i izolacją

W celu zabezpieczenia osób i rodzin objętych kwarantanną i izolacją w związku z epidemią choroby zakaźnej COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2, tzw. „koronawirusem”, powołano w 2020 r. w Ośrodku zespół ds. wdrażania poleceń Wojewody Łódzkiego, zwany sztabem kryzysowym. We współpracy m.in. z Grupą Ratownictwa Medycznego OSP Dąbrowszczak, Hufcem ZHP Kutno im. hm. Aleksandra Kamińskiego oraz organizacjami pozarządowymi zapewniał on wsparcie polegające w szczególności na zaopatrzeniu tychże osób w niezbędne do życia artykuły – w tym żywnościowe: ciepły posiłek z Centrum Seniora – leki, butle gazowe, jak również na zorganizowaniu porad lekarskich, sposobu odbioru odpadów (we współpracy z Urzędem Miasta Kutno) oraz na pomocy cudzoziemcom przebywającym na terenie Kutna i zatrudnionym w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej – Podstrefa Kutno, a także na współpracy z lokalną apteką, sklepem wielkopowierzchniowym, agencją pracy i Strażą Miejską w Kutnie.

Z dniem 30.03.2022 r. zawieszono funkcjonowanie zespołu, a od 16.05.2022 r. odwołano stan epidemii i wprowadzono stan zagrożenia epidemicznego, lecz do 30.03.2022 r. w ramach wsparcia ze strony zespołu dokonano dla 3 rodzin zakupów na kwotę 359,88 zł (środki pochodzące z budżetu gminy), dla 8 rodzin zorganizowano obiady, dla 11 rodzin zorganizowano wywóz śmieci, zaś dla 1 rodziny – zorganizowano poradę lekarską.

12.4. Badania ankietowe

12.4.1. Badanie ankietowe oceniające jakość i potrzeby w zakresie usług opiekuńczych w 2021 roku

Badanie zostało przeprowadzone przez Dział Pomocy Środowiskowej w czerwcu 2022 r. Uczestnikami anonimowego badania ankietowego, w liczbie 65 respondentów, były osoby korzystające z pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych. Jako cel wyznaczono ustalenie jakości świadczonych usług, a co za tym idzie ocenę zadowolenia ze świadczonej pomocy oraz poznanie opinii na temat wypełniania powierzonych obowiązków przez osoby udzielające usług. Ze sformułowanych w raporcie rezultatów badania można wysnuć wnioski, iż wymiar i zakres usług jest zgodny z realnymi potrzebami badanych, realizacja świadczonej pomocy przebiega prawidłowo, jakość wsparcia oceniona została pozytywnie, a osoby realizujące usługi opiekuńcze wykonują je w sposób należyty.

Badanie wpisuje się w: Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.1: Rozwijanie struktur organizacyjnych pomocy społecznej; Działanie IV.1.1: Diagnoza potrzeb w zakresie instytucjonalnych form pomocy społecznej – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.4.2. Badanie ankietowe oceniające jakość i potrzeby w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych w 2021 roku

Badanie zostało przeprowadzone przez Dział Usług Specjalistycznych i Dział Pomocy Środowiskowej na przełomie czerwca i lipca 2022 r. Docelową grupą badawczą, liczącą 29 respondentów, były osoby korzystające z pomocy społecznej w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Cel anonimowego badania ankietowego stanowiła ocena jakości świadczonych usług, w tym poznanie stopnia zadowolenia beneficjentów z usług oraz ewaluacja wywiązywania się z obowiązków przez osoby świadczące usługi. Ujęte w raporcie wyniki z badania wskazują, że po pierwsze: wymiar i zakres świadczonych

specjalistycznych usług opiekuńczych jest dostosowany do potrzeb respondentów, po drugie: świadczeniobiorcy są zadowoleni ze specjalistów realizujących usługi, którzy – w opinii ankietowanych – są fachowi, rzetelnie wykonują swoje zadania i na bieżąco rozwiązują zaistniałe problemy.

Badanie wpisuje się w: Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.1: Rozwijanie struktur organizacyjnych pomocy społecznej; Działanie IV.1.1: Diagnoza potrzeb w zakresie instytucjonalnych form pomocy społecznej – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

12.5. Działalność informacyjno-promocyjna Ośrodka

W 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie prowadził nieodzowną dla każdej instytucji publicznej działalność w wymiarze informacyjno-promocyjnym, dotyczącą zakresu zadań Ośrodka. Z uwagi na sytuację epidemiczną i zagrożenia epidemicznego część planowanych działań nie została zrealizowana lub zmieniła formułę ze stacjonarnej na online. Działalność informacyjno-promocyjna objęła m.in.:

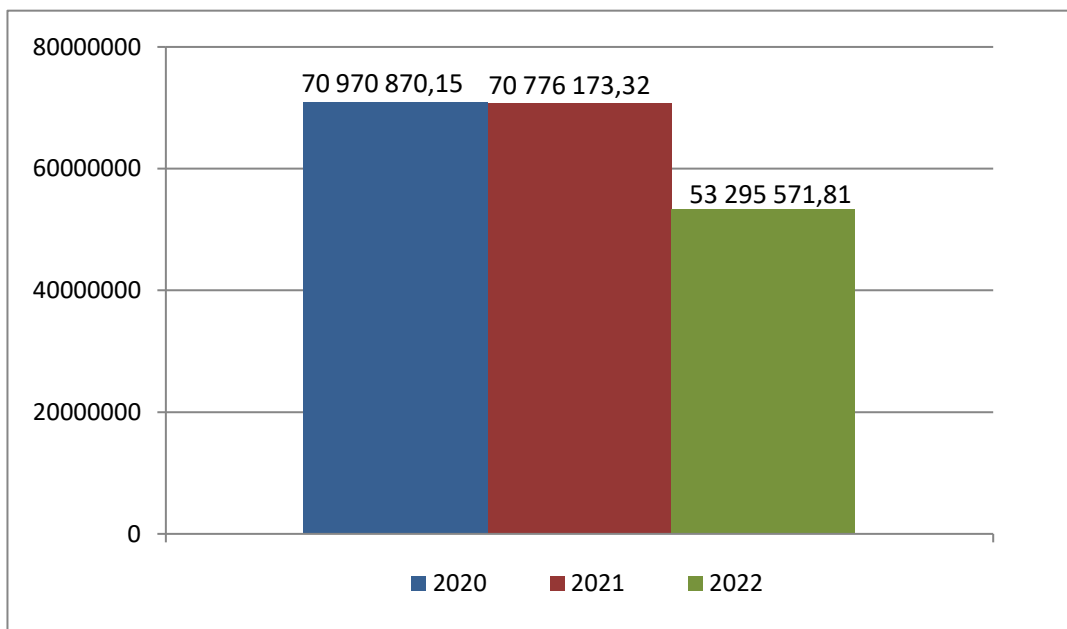
- podjęcie prac nad przygotowaniem I Forum Polityki Społecznej – Kutno 2023 pod hasłem „Wyzwania dla miejskiej polityki społecznej – Kutno 2023-2027”;
- udział w przygotowaniu i realizacji Kutnowskich Dni Seniora (por. podrozdział 7.5.1.);
- organizacja i przeprowadzenie jednej edycji warsztatów edukacyjnych „Szkola dla Rodziców” (por. podrozdział 12.1.1.);
- współpraca z Radą Seniorów Miasta Kutno;
- Współdziałanie z partnerami przy prowadzeniu „Akcji Zima”, w tym kolportaż plakatów (por. podrozdział 12.2.1.);
- kolportaż plakatów przy prowadzeniu kampanii „Biała Wstążka”;
- udział pracowników Ośrodka w wystąpieniach medialnych (wywiadach telewizyjnych: telewizja Kutno, KutnoTV i radiowych: Radio Q, Radio Victoria) oraz sporządzanie przekazywanych do lokalnych mediów (telewizji, radia, prasy, portali internetowych) informacji, not i komunikatów zapowiadających czy podsumowujących działania, akcje, programy, projekty lub inicjatywy podejmowane przez Ośrodek w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej;
- prowadzenie stron internetowych Ośrodka: podmiotowej oraz Biuletynu Informacji Publicznej, oraz aktualizowanie informacji i ogłoszeń na niej zamieszczanych;
- prowadzenie fanpage’ów Ośrodka i Centrum Seniora na portalu społecznościowym Facebook.

Prowadzenie tego typu działalności wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.2: Umacnianie kapitału społecznego miasta; Działanie III.2.8: Prowadzenie działań dotyczących dostosowania komunikacji społecznej do różnych grup mieszkańców – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

13. Wydatki i ich struktura

W 2022 r. całościowo wydatki zdecydowanie zmniejszyły się w stosunku do lat poprzednich, wynosząc **53 295 571,81 zł**, tj. o 17 480 601,51 zł mniej wobec 2021 r. i o 17 675 298,34 zł mniej w zestawieniu z 2020 r.

Wykres 43. Wydatki [w zł], zarówno z budżetu gminy, jak i budżetu państwa, poniesione przez Ośrodek w latach 2020-2022.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

Przyczyną radykalnego spadku wydatków w 2022 r. było przede wszystkim zaprzestanie przez Ośrodek realizacji dwóch świadczeń: świadczenia „dobry start (od 01.07.2021 r. świadczenie realizowane jest przez ZUS) i świadczenia wychowawczego (zadanie od 2022 r. przejął ZUS, w kompetencji Ośrodka pozostała – koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego). Aczkolwiek warunkowana wieloma czynnikami z domeny polityki społecznej sytuacja w obszarze polityki społecznej jest do tego stopnia dynamiczna, że wszelkiego rodzaju prognozy, nawet odnoszące się jedynie do uchwycenia generalnych tendencji, są obarczone dużym ryzykiem niespełnialności.

Tabela 28. Struktura wszystkich wydatków Ośrodka [w zł po zaokrągleniu do jedności] w podziale na rozdziały, za lata 2020-2022.

Rozdział	Realizacja zadań	2020		2021		2022	
		Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa
75421	zarządzanie kryzysowe	0	X	X	X	X	X
85202	zatrudnienie i wydatki rzeczowe Centrum Seniora	1 130 294	X	1 167 151	X	1 254 995	X
85205	przemoc w rodzinie	30 866	X	36 594	X	32 705	X
85213	ubezpieczenia zdrowotne przy zasiłkach stałych	X	137 491	X	125 210	X	132 706
85214	zasiłki celowe, okresowe i inne oraz pomoc państwa w naturze	3 396 746	380 099	3 506 869	374 092	3 585 465	424 368
85215	1 dodatki mieszkaniowe	1 671 479	X	1 838 399		2 348 790	X
	2 dodatek energetyczny	X	18 730	X	19 649	X	4 347
	3 dopłata do czynszu zw. z COVID-19	X	X	X	12 722	X	X
85216	zasiłki stałe	X	1 613 273	X	1 471 961	X	1 576 714
85219	1 zatrudnienie i wydatki bieżące Ośrodka	4 187 039	839 122	4 328 513	881 749	5 081 191	879 735
	2 opiekun prawny - wynagrodzenie za sprawowanie opieki	X	29 550	X	32 133	X	46 120
85220	1 Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom”	363 927	X	348 066	X	384 231	X
	2 Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomagany	111 997	X	265 977	X	340 345	X
85228	usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dofinansowanie do usług specjalist. i rehabilit.	1 313 739	189 715	1 282 663	188 168	1 338 793	192 578
85230	program „Posiłek w szkole i w domu”	260 041 (wkład własny gminy do Programu finansowany z rozdziału 85214)	449 090	244 582 (wkład własny gminy do Programu finansowany z rozdziału 85214)	450 000	281 259 (wkład własny gminy do Programu finansowany z rozdziału 85214)	519 420

Rozdział	Realizacja zadań	2020		2021		2022	
		Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa
85278	usuwanie klęsk żywiołowych	X	X	X	X	X	40 000
85295	1 zatrudnienie i wydatki rzeczowe Noclegowni	391 361	X	423 398	X	463 690	X
	2 zatrudnienie i wydatki rzeczowe Ogrzewalni	133 186	X	134 218	X	126 120	X
	3 piecza zastępcza - placówki opiekuńczo-wychowawcze	453 055	X	585 930	X	707 193	X
	4 program „Wspieraj Seniora”	3 783	7 841	X	X	X	X
	5 kwarantanna i izolacja	384	X	1 734	X	360	X
	6 Pomoc Ukrainie	X	X	X	X	23 431	X
	7 Dodatek osłonowy	X	X	X	X	X	2 423 706
85415	edukacyjna opieka wychowawcza poza OPS-em (pomoc materialna dla uczniów)	5 605	22 418	4 412	17 647	1 708	6 831
85501	świadczenie wychowawcze	0	37 821 256	5 800	37 670 126	66 479	15 410 990
85502	świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, zasiłki dla opiekunów, świadczenie „Za życiem”, składki na ubezpieczenia społeczne	117 699	14 043 614	240 903	14 435 346	254 656	14 543 881
85503	Karta Dużej Rodziny	X	960	X	415	X	2 573
85504	1 wspieranie rodziny - asystent rodziny	380 337	5 100	390 703	5 000	443 770	9 000
	2 Świadczenie „dobry start”	X	1 280 300	X	900	X	X
85508	piecza zastępcza - rodzinna	271 374	X	320 398	X	366 801	X
85513	ubezpieczenia zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych	X	169 441	X	209 328	X	230 258
85595	Program Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”	X	X	X	X	31 621	X

Informacja na temat realizacji zadań pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie

2022

Rozdział	Realizacja zadań	2020		2021		2022	
		Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa
	RAZEM	13 962 872	57 008 000	14 881 728	55 894 446	16 852 344	36 443 227
		70 970 872		70 776 174		53 295 571	

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2023 r.

14. Podsumowanie

W dobie postępujących tendencji starzenia się społeczeństwa i zmian struktury demograficznej, grożących brakiem zastępowalności pokoleń, oraz w obliczu sytuacji epidemicznej i stanu zagrożenia epidemicznego, redefiniujących dotychczasowe obszary życia, a także biorąc pod uwagę dwa kryzysy, z którymi w 2022 roku przyszło się zmagać, tj. kryzys uchodźczy i kryzys energetyczny, polityka społeczna prowadzona w obrębie lokalnej społeczności staje się przestrzenią pełną wyzwań. Skuteczne wdrażanie polityki odpowiadającej na bieżące problemy społeczne, a zarazem uwzględniającej konieczność elastycznego planowania celów i ich ewaluacji, dokonywania zmian oraz przemodelowania wykorzystywanych metod – polega na odpowiednim zarządzaniu infrastrukturą, kadrami oraz nakładami finansowymi przeznaczonymi na zadania użyteczności publicznej z zakresu pomocy społecznej.

Minione lata naznaczone były dotkliwymi następstwami wynikającymi z epidemii. W 2022 r. zaś cały kraj dotknięty został równie poważnymi wyzwaniami w postaci konsekwencji napadu Rosji na Ukrainę, a tym samym – falą migracji na terytorium Polski obywateli Ukrainy, jak również destabilizacją na rynku energetycznym determinującą wzrost kosztów nośników energii. Zjawiska te – wraz z reakcjami przeciwdziałającymi negatywnym skutkom zarówno, do pewnego stopnia jeszcze, skali oddziaływań epidemii, jak i okoliczności wywołanych podniesieniem cen energii oraz skokiem inflacji (według danych Głównego Urzędu Statystycznego inflacja średnioroczna w 2022 r. wyniosła 14,4%, a dla porównania w 2021 r. – 5,1%) – wymusiły tak na stronie rządowej, jak i samorządowej konieczność powzięcia racjonalnych decyzji co do podjęcia działań zmierzających w kierunku zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa, w wielu wymiarach, i obywateli polskich, i ukraińskich przebywających na terytorium RP.

Dane i statystyki za 2022 r. gromadzone w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie w sposób miarodajny przedstawiają skalę i zróżnicowanie problemów oraz strukturę borykających się z nimi grup społecznych. Tym samym pisane w oparciu o nie sprawozdania, przedkładane władzom samorządowym, ukazują zagadnienia z dziedziny pomocy społecznej i kształtujące się w jej obrębie zadania, z którymi społeczności przyjdzie się mierzyć.

Do najważniejszych wniosków z przeprowadzonej analizy należą:

1. odnotowanie tendencji zniżkowej w zakresie liczby rodzin objętych pomocą społeczną, przy jednoczesnej malejącej liczbie osób w tych rodzinach, a także zaobserwowanie przyrostu liczby osób objętych wsparciem wyłącznie w postaci pracy socjalnej;
2. zmniejszenie się sumarycznej liczby osób korzystających ze wsparcia z powodu najczęściej występujących przyczyn: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ubóstwo (aczkolwiek w przypadku niektórych przyczyn zauważono trendy zwykłe), przy równoległym nakładaniu, wzajemnym oddziaływaniu na siebie różnych powodów, np. ubóstwo powiązane jest z bezrobociem, ciężką i długotrwałą chorobą czy niepełnosprawnością;
3. obowiązywanie zauważonej wcześniej zmiany kategorii powodów ubiegania się o pomoc - ze strukturalnych, globalnych, o charakterze makro (np. ubóstwo, bezrobocie) na jednostkowe, indywidualne, o charakterze mikro, uzależnione od stanu zdrowia (np. długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność);
4. spadek rzeczywistej liczby osób/rodzin objętych pomocą społeczną w formie pieniężnej, przy jednoczesnym wzroście rzeczywistej liczby osób/rodzin objętych pomocą społeczną w formie niepieniężnej
5. stanowienie przez osoby samotnie gospodarujące zdecydowanie najliczniejszej grupy świadczeniobiorców pomocy w ramach ustawy o pomocy społecznej;

6. zwiększenie się wśród beneficjentów pomocy społecznej liczby rodzin posiadających jedno dziecko;

7. zdecydowane zwiększenie się liczby osób samotnych wśród populacji emerytów i rencistów, przy równoczesnym spadku liczby świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych przyznanych seniorom (osobom w wieku poprodukcyjnym);

8. stanowienie przez rodziny, których dochód przekracza kryterium dochodowe w pomocy społecznej, ponad połowy wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej;

9. zmniejszenie się wartości wskaźnika deprivacji lokalnej dla Kutna;

10. ustabilizowanie się liczby osób przebywających w domach pomocy społecznej;

11. stabilizacja liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej;

12. powtórzenie się przypadku z 2021 roku polegającego na zwiększeniu wydatków na dodatki mieszkaniowe;

13. zapewnienie wsparcia w obliczu nieprzewidzianych kryzysów: uchodźczego i energetycznego;

14. uwarunkowana zmianami w realizacji świadczenia wychowawczego redukcja całościowych wydatków w zestawieniu rok do roku (2022 r. wobec 2021 r.).

Fakt, że grupa mieszkańców Kutna starających się o pomoc społeczną ze strony Ośrodka zmalała, powinien jawić się jako korzystny prognostyk. Pomimo to warto mieć świadomość, iż to osoby tworzące tkankę miejską, które należy wspomagać w ułatwianiu im wydzwignięcia się z trudnych sytuacji życiowych m.in.: bezrobocia, niepełnosprawności czy ubóstwa.

Dlatego też Miasto Kutno, wychodząc naprzeciw istniejącym potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców, angażuje się we wspieranie również tych rodzin, których dochód przekracza kryterium przyznawania pomocy społecznej. Wobec tego grono beneficjentów pomocy jest znacznie szersze. Niemniej całościowy rozmiar świadczonej pomocy, choć z racji kurczenia się liczby potrzebujących przybrał kształt zadowolający, nie może być postrzegany w oderwaniu od nasilenia zbiegania się, skorelowania ze sobą przyczyn ubiegania się o pomoc.

Co prawda różnorodność powodów występowania o wsparcie nie ulega redukcji, to problematycznym staje się ich sprzężenie, pogłębiająca się współzależność. Szczególnie wrażliwe na terenie miasta Kutna ogniska przyczyn, jak chociażby niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie albo też ubóstwo, nie występują już z taką regularnością, jak w latach poprzednich. Niezależnie od tego ich splecenie, współwystępowanie w wielu gospodarstwach domowych stało się dla Kutna poważnym wyzwaniem. Przyczyny, które można określić mianem strukturalnych: bezrobocie i połączone z nim ubóstwo, a szczególnie ich natężenie, sukcesywnie są eliminowane lub ograniczane, na co wydatnie wpływa polityka samorządowa Miasta Kutna. Skala zatrudnienia na lokalnym rynku może być stymulowana odpowiednią polityką gospodarczą

miasta. Symptomatycznym probierzem pozytywnej tendencji dostrzegania tej interakcji jest całość działań skoncentrowana na poszerzaniu, rozwijaniu i promowaniu Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefy Kutno.

Szczególnie w latach 2020-2021, tj. w okresie zmagania się z okolicznościami zrodzonymi przez epidemię i przeciwdziałające jej restrykcje, a w nieco mniejszej mierze w 2022 r. w czasie epidemii i stanu zagrożenia epidemicznego, zaangażowanie samorządu w proces wsparcia lokalnej przedsiębiorczości oraz łagodzenia negatywnych skutków ekonomicznych epidemii stanowiło mechanizm amortyzujący i narzędzie zabezpieczające przed ryzykiem tendencji masowego zawieszania działalności gospodarczej. Działania pomocowe ze strony Miasta Kutno znalazły swój wyraz m.in. w: możliwości wnioskowania przez przedsiębiorców o odroczenie lub rozłożenie na raty obciążeń podatkowych w zakresie lokalnych podatków i opłat lub o ulgę w postaci umorzenia tychże danin; możliwości przesunięcia, w zakresie opłat czynszowych za miejskie lokale użytkowe, płatności lub zastosowania innej ulgi.

Niemniej brak stałej pracy bądź turbulencje na rynku pracy wywołane sytuacją epidemiczną nie są jedynymi zmiennymi oddziałującymi na kondycję materialną mieszkańców Kutna, albowiem w 2022 r. na stan budżetów gospodarstw domowych największy wpływ miał skokowy wzrost inflacji.

Sprzężenie przyczyn zapotrzebowania na pomoc ze strony Ośrodka jest czynnikiem potęgującym trudność w przeciwdziałaniu im, jak również neutralizowaniu i równoważeniu negatywnych skutków ich przejawów. Od kilku lat zauważalne jest przeniesienie akcentów kładzionych na powód zwracania się o pomoc. Z bardziej strukturalnych czy globalnych, jak ubóstwo czy bezrobocie, na jednostkowe, indywidualne, odwołujące się do - warunkowanej szczególnie przez wiek - kondycji zdrowotnej: niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Jest to połączone z największym odsetkiem osób samotnie gospodarujących wśród świadczeniobiorców, z coraz znaczącym udziałem osób starszych w społeczności lokalnej, z popytem na wyższej jakości usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz z bezwzględną koniecznością większej dostępności usług medycznych, w tym w szczególności geriatrycznych.

Potwierdzenia powyższych rozważań można doszukać się w danych za 2022 r. dotyczących struktury rodzin najczęściej korzystających ze środowiskowego i instytucjonalnego wsparcia kutnowskiego Ośrodka. W przeważającej mierze są to albo osoby prowadzące jedno- lub dwuosobowe gospodarstwa domowe: zwykle emeryci (przede wszystkim seniorzy) i renciści lub zasiłkobiorki stali bądź osoby niezaradne życiowo wspierane pomocą w postaci wyłącznie pracy socjalnej albo rodziny z jednym dzieckiem. Szczególnie istotna może okazać się konstatacja traktująca o znacznym przyroście rodzin objętych wsparciem wyłącznie w formie pracy socjalnej. Na tle niepokojących zjawisk wynikających z epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego, gwałtownej wyżki cen towarów i usług ta okoliczność może świadczyć o zachodzącej w percepcji społecznej rewaloryzacji, dowartościowaniu pracy socjalnej jako przestrzeni, w której – w tak trudnym czasie przepełnionym niepewnością – można znaleźć narzędzia konieczne do powrotu do normalności.

Ważką kwestią w kontekście skali usługobiorców będących seniorami pozostaje ustawa obniżająca wiek emerytalny, która weszła w życie 01.10.2017 r. Póki co z danych, którymi Ośrodek dysponuje, wynika, że w 2022 r. w odniesieniu do 2021 r. zaobserwowano stosunkowo zbliżoną liczbę świadczeń kierowanych do seniorów, a więc i zapotrzebowania na świadczenia wśród emerytów i rencistów, które i tak są znaczące. W takim razie nie można jednoznacznie stwierdzić, ażeby to ww. zmiany ustawowe z 2017 r. miały decydujący wpływ na skalę popytu na wsparcie. Jednakowoż wskaźniki demograficzne alarmują, że mieszkańców Kutna może czekać depopulacja, czyli zmniejszenie liczby ludności, oraz dominacja ilościowa osób starszych, w dużej mierze samotnych, toteż trzeba

wnikliwie przyglądać się pojawiającym się tendencjom. W związku z tym za kilka lat Miasto Kutno może mieć do czynienia z rosnącym wymogiem zapewnienia opieki krótko- i długoterminowej oraz ze wzrostem wydatków socjalnych adresowanych do seniorów.

W najbliższej przyszłości, na skutek widocznych już w 2017 r., a potwierdzonych w latach 2018-2022, zmian odnoszących się do pokaźnej puli osób korzystających z pomocy z racji niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby – a tym samym przy przypuszczalnie wysokim, i rosnącym ze względu na oczekiwaną i pożyteczną społecznie zmianę kryterium dochodowego kwalifikującego do nieodpłatnego korzystania z niektórych usług, popycie na usługi opiekuńcze finansowane przez miasto – oraz odnoszących się do wzrastającej grupy żyjących samotnie, Miasto Kutno może stanąć w obliczu konieczności zapewnienia takim osobom godnych warunków życiowych w placówkach stacjonarnych szczególnie do tego przeznaczonych, np. w domach pomocy społecznej. Z uwagi na potrzebę powstrzymania odpływu z rynku pracy osób w wieku produkcyjnym, które niejednokrotnie były do tego zmuszane z powodu obowiązku zajęcia się schorowanym rodzicem, wskazane jest rozważenie poszerzenia dostępności i różnorodności oferty usług opiekuńczych tak w środowisku (deinstytucjonalna pomoc), jak i w instytucjonalnych placówkach opieki. Jednym z godnych rozważenia pomysłów jest idea zakładów opiekuńczo-leczniczych, w których osoby przebywające miałyby kompetentną i całodobową pomoc. Placówki tego typu byłyby kolejnym etapem wsparcia, znacznie bardziej zinstytucjonalizowanym i fachowym aniżeli pomoc rodziny czy sąsiadów, lecz jednocześnie stwarzałyby fazę przejściową, tymczasową, przed umieszczeniem osoby w domu pomocy społecznej. Innym, pochodzącym z domeny wsparcia deinstytucjonalnego, ciekawym, systemowym rozwiązaniem jest rozwinięcie – na kształt Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – sieci opiekunów dziennych dla starszych osób. Specjalnie przygotowane osoby, legitymujące się należyтыми kompetencjami, mogłyby tworzyć sieć domowej opieki nad osobami starszymi, gwarantując im wysoką jakość pomocy, eliminując poprzez to niezbedność budowy zaplecza infrastrukturalnego.

Należy w tym miejscu podnieść, że odpowiedzią na oczekiwania społeczne było pilotażowe uruchomienie we wrześniu 2021 r., a kontynuowane w 2022 r. Klubu Seniora, funkcjonującego w ramach działalności Centrum Seniora. W skali roku 60 osób, w tym 3 osoby wymagające szczególnej opieki, miały przez kilka godzin zapewnione wsparcie, co z pewnością przyczyniło się do polepszenia kondycji, w tym psychicznej, uczestników zajęć, jak i ich bliskich.

Poza tym w okresie lipiec-grudzień 2022 r. realizowany był Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, którego intencją było ogólnodostępne wsparcie dla osób niepełnosprawnych poprzez bezpłatną usługę asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, mającą na celu zapewnienie pomocy uczestnikowi Programu w wykonywaniu codziennych czynności. Beneficjentami Programu było 100 osób, którym usługi asystenckie zwiększyły szansę na funkcjonowanie w życiu społecznym w wymiarze, który dotychczas dla nich był, być może, niemożliwy lub trudno dostępny.

Obok osób samotnych i seniorów drugą znaczącą subpopulację beneficjentów usług kutnowskiego Ośrodka tworzą rodziny z jednym dzieckiem bądź z dziećmi. W 2022 r. w stosunku do 2021 r. nastąpił wzrost liczby rodzin (pełnych lub niepełnych) z dziećmi objętych pomocą społeczną (formami pieniężną lub niepieniężną bądź pracą socjalną – określonymi w ustawie o pomocy społecznej), co przełożyło się na zwiększenie udziału tej grupy w całości odbiorców form pomocy społecznej: z 22% w 2021 r. na 37% w 2022 r..

Z punktu widzenia wsparcia zapewnianego przez Ośrodek kutnowskim rodzinom trzeba zauważyć wszelkie ewolucje dokonywane w obrębie przyznawania i wypłacania świadczenia wychowawczego. U podstaw Programu „Rodzina 500+” zainicjowanego 1 kwietnia 2016 r. legło przeświadczenie, będące zarazem istotą pomocy społecznej, które głosi, że rodzina jest priorytetem i podstawową komórką społeczną. Z tego punktu widzenia stymulowanie jej rozwoju i stwarzanie warunków polepszenia bytu, które to cele przyświecały urzeczywistnieniu tego programu, przedstawiają się jako kwestie

fundamentalne dla rozwoju społeczeństwa. Projekt ten, jak każdy inny projekt społeczny mający wywołać długofalowe, strukturalne zmiany, można ocenić w trzech wymiarach skutków: po pierwsze wyników techniczno-materialnych, które ze sobą przyniósł, po drugie bezpośrednich i natychmiastowych rezultatów społecznych, które za sobą pociąga, po trzecie odroczone i rozproszone oddziaływań społecznych, do których doprowadzi. W kontekście tych trzech aspektów, niemniej dopiero po kilku - np. pięciu - latach, można byłoby charakteryzować program „Rodzina 500+”, odnosząc efekty jego wdrożenia przede wszystkim do sytuacji jego beneficjentów na rynku pracy oraz celowości przeznaczanych z niego środków. Tyle tylko, że zaszły w połowie 2019 r. modyfikacje w procedurze przyznawania świadczenia wychowawczego, rozszerzające grupę jego odbiorców, sprawiły, iż świadczenie stało się powszechne. Na dodatek wraz z, ustanowioną w 2022 r., zmianą podmiotu realizującego zadanie - z ośrodków pomocy społecznej na ZUS - należy przyjąć, iż badanie przydatności i skuteczności programu winno zostać w sposób poważny zniuansowane i, przez wzgląd na rzetelność odniesienia i konieczność zapewnienia odpowiedniej próby, odsunięte w czasie.

Na podstawie tego, co zostało przedstawione, trzeba stwierdzić, że Miasto Kutno prowadzi racjonalną politykę społeczną, a zarazem, jak zostało wcześniej udokumentowane, prężną na tle pozostałych miast z grupy porównawczej; tym niemniej uzależnioną od posiadanych środków finansowych. Model wybranej i wdrażanej polityki zakreślony jest na gotowość rewidowania swych działań podyktowaną rzeczywistymi potrzebami i wyzwaniem w dziedzinie pomocy społecznej.

Jedną z ilustracji tej polityki może być założenie wspólnie przez Miasto Kutno i Powiat Kutnowski Samorządowej Spółdzielni Socjalnej. Co prawda jej powołanie i zarejestrowanie nastąpiło pod koniec 2020 r., jednakże w 2021 r. na dobre zaczęła swą działalność, a w 2022 r. prężnie ją rozwinęła. Jako podmiotu ekonomii społecznej głównym celem spółdzielni jest aktywizacja mieszkańców zagrożonych wykluczeniem, w tym zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, przebywających w mieszkaniach wspomaganych lub w noclegowni. Osoby, którym spółdzielnia pomogła odnaleźć się na rynku pracy, zajmują się choćby utrzymaniem obiektów na zrewitalizowanych terenach w centrum Kutna lub wykonują drobne czynności naprawcze w domach kutnowskich seniorów w ramach Programu Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”.

Sama realizacja Programu Pomocy „Kutnowska Złota Rączka dla Seniora”, scharakteryzowana wyżej, może uchodzić za widomy znak zaangażowania samorządu miejskiego w obszar polityki senioralnej. Dzięki bezpłatnemu wsparciu przy drobnych naprawach kutnowscy seniorzy, niejednokrotnie prowadzący samodzielne gospodarstwo domowe z dala od rodziny, nie są zmuszeni do poszukiwania usług na rynku komercyjnym, co wydatnie przyczynia się do bezpieczeństwa i jakości ich życia, a co nie bez znaczenia - również nie nadweręża ich finansów.

Jako kolejne świadectwo realnego wsparcia ze strony samorządu domeny pomocy społecznej, a przede wszystkim osób w wieku poprodukcyjnym, może zostać potraktowana działalność Rady Seniorów Miasta Kutno. Rada stanowi ciało mające charakter konsultacyjno-doradczo-inicjatywny, opiniując np. projekty obejmujące swym działaniem grupy senioralne lub projekty dokumentów o strategicznym znaczeniu dla Miasta Kutna.

W miejską politykę prowadzoną na rzecz seniorów wpisuje się też cyklicznie organizowane rokrocznie święto seniorów, czyli Kutnowskie Dni Seniora. W 2022 r. przypadające na przełom lata i jesieni, jak zawsze, zgromadziły - pomimo sytuacji zagrożenia epidemicznego - wielu miłośników zróżnicowanych atrakcji przeznaczonych dla najstarszych mieszkańców Kutna

Za kolejny element dopełniający spektrum inicjatyw w wymiarze polityki senioralnej może uchodzić realizacja dwóch, omówionych wcześniej, Programów: „Asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej” oraz „Korpus Wsparcia Seniorów”, które łącznie przysłużyły się do poprawy i podniesienia jakości życia ponad 100 mieszkańców Kutna.

Polityka społeczna może być widziana także w swej odślonie prorodzinnej. Egzemplifikacją urzeczywistniania przez Miasto Kutno troski o kutnowskie rodziny jest

zapewne, omówiona uprzednio, kontynuacja realizacji programu Kutnowska Karta Dużej Rodziny.

Swoistym *novum* jest Program pn. „Kutnowska Karta Mieszkańca”, której zinstytucjonalizowanie znalazło swój wyraz w uchwale Rady Miasta pod koniec 2022 r., lecz której wprowadzenie zaplanowano na 2023 r. Tego typu rozwiązanie ma na celu przede wszystkim poprawę warunków życia mieszkańców, lecz także zwiększenie beneficjentom dostępności do usług instytucji publicznych, finansowanych przez Miasto Kutno, np. do instytucji kultury, aquaparku czy transportu miejskiego.

Dokonaniem polityki społecznej jako całokształtowi przedsięwzięć podejmowanych na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców słusznie przydaje się wagi w obszarze szeroko pojętej obywatelskości. Rozpatrywana pod kątem stwarzania warunków sprzyjających inkluzji społecznej działalność samorządu lokalnego odzwierciedlała się w 2022 r. m.in. w zorganizowaniu i przeprowadzeniu po raz pierwszy, skierowanego do grup mieszkańców Kutna i organizacji pozarządowych, Lokalnego Programu Mikrograntów: „MIKROGRANTY W KUTNIE 2022”. Koncepcje i projekty realizowane w ramach konkursu obejmowały również inicjatywy z zakresu ochrony i promocji zdrowia oraz profilaktyki uzależnień.

Inny przejaw aktywności Miasta Kutno w aspekcie kształtowania kapitału obywatelskiego i budowania wspólnoty lokalnej stanowi organizacja Dnia Wolontariusza jako wydarzenia promującego ideę wolontariatu. Podczas uroczystej gali wręczono wyróżnienia dla kutnowskich wolontariuszy zaangażowanych w różne dziedziny życia społecznego.

Na polu zacieśniania współpracy na linii samorząd – mieszkańcy niepodobna nie wspomnieć o najbardziej znaczącej w tym kontekście inicjatywie, jaką niewątpliwie jest Kutnowski Budżet Obywatelski, w tym możliwość opracowania i głosowania na projekty związane z szeroko pojętą pomocą społeczną. W 2022 r. zrealizowano wybrany w 2021 r. projekt „Wyjątkowe zajęcia dla wyjątkowych dzieci – terapie wspierające rozwój dzieci z niepełnosprawnością w wieku 0-6 lat oraz ich rodziców”. Podczas warsztatów przewidziano spotkania rodziców z psychologiem, spotkania integracyjne dla dzieci i ich rodziców oraz zajęcia dla dzieci, m.in.: muzykoterapię, kynoterapię, sensoplastykę, zajęcia ruchowe bądź seanse w komorze normobarycznej. Z grona koncepcji z 2022 r. do działań wpisujących się w ramy pomocy społecznej można przywołać projekt „Kutnowski ogród doświadczeń”. Inicjatywa zakłada stworzenie ogólnodostępnego, edukacyjnego ogrodu doświadczeń z urządzeniami/instalacjami prezentującymi różne zjawiska fizyczne ze stref nauki, optyki, iluzji czy muzyki.

W 2022 r. znamienym przykładem zaangażowania Miasta Kutna był, opisany wcześniej, aktywny udział w pomocy niesionej obywatelom Ukrainy znajdującym się na terytorium Polski w wyniku agresji zbrojnej na ich kraj przez Rosję. Gotowość do wsparcia i faktyczne jego udzielenie osobom potrzebującym świadczy o kierowaniu się nie tylko przez samorząd miejskie, lecz również przez kutnowskich przedsiębiorców, a przede wszystkim – przez mieszkańców Kutna ideami, które można wywieść z filozofii polityki społecznej.

Warto jeszcze nadmienić o I Forum Polityki Społecznej – Kutno 2023, zatytułowanym „Wyzwania dla miejskiej polityki społecznej – Kutno 2023-2027”, które co prawda odbyło się na początku 2023 r., lecz jego przygotowania objęły drugą połowę 2022 r. Celem spotkania było podsumowanie realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kutna na lata 2016-2022” oraz omówienie wyzwań, jakie stoją przed polityką społeczną Miasta Kutna w perspektywie najbliższych kilku lat.

Przedstawione w niniejszej informacji dane uprawniają do skonstatowania, że – pomimo nadzwyczajnych okoliczności wpływających ze stanu epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego, a także kryzysu uchodźczego oraz energetycznego i powiązanego z nim skokowego wzrostu inflacji – Miasto Kutno stworzyło spójny i kompleksowy system pomocy społecznej oferujący podopiecznym rozmaity zakres wsparcia finansowego, rzeczowego

i instytucjonalnego. Potrzeby społeczne mieszkańców na bieżąco są monitorowane i aktualizowane zgodnie z obowiązującymi standardami i instrumentami pomocy społecznej, aby stale diagnozować sytuację społeczną, przyczyniać się do rozwiązywania zaistniałych problemów oraz skutecznie przeciwdziałać negatywnym skutkom patologii społecznych. W miarę możliwości katalog form wsparcia jest poszerzany w celu efektywnego i jakościowo optymalnego świadczenia pomocy społecznej.

15. Rekomendacje

Uwzględniając powyższą analizę i wnioski z niej płynące, jak również przykładając stosowną wagę do rosnącego znaczenia pomocy społecznej w życiu społeczności Kutna, można sformułować następujące rekomendacje:

1. rozważenie wdrożenia innowacyjnych narzędzi wsparcia polegających na zapewnieniu dziennej opieki nad osobami starszymi;

2. pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację programów związanych z polityką senioralną;

3. prowadzenie działań mających na celu poprawę sytuacji osób pozbawionych schronienia, np. przekształcenie Noclegowni w Schronisko dla osób bezdomnych;

4. zmiana lokalizacji Ogrzewalni na lokal o większym metrażu – ze względu na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa zarówno opiekunom pełniącym całodobowo dyżury, jak i osobom przebywającym w placówce, a także z uwagi na potrzebę zapewnienia komfortu higienicznego pracownikom i opiekunom;

5. modernizacja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie, w tym adaptacja pomieszczeń po Dziennym Domu Pomocy Społecznej z przeznaczeniem na inne zadania;

6. kontynuacja koordynowania projektów w polu pomocy społecznej, wykorzystywania w zarządzaniu dobrych praktyk oraz ewaluowania wyników zarówno wprowadzanych programów, jak i bieżącej pracy;

7. kontynuacja i zacieśnianie współpracy instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi.

Sporządził:
Michał Bielecki